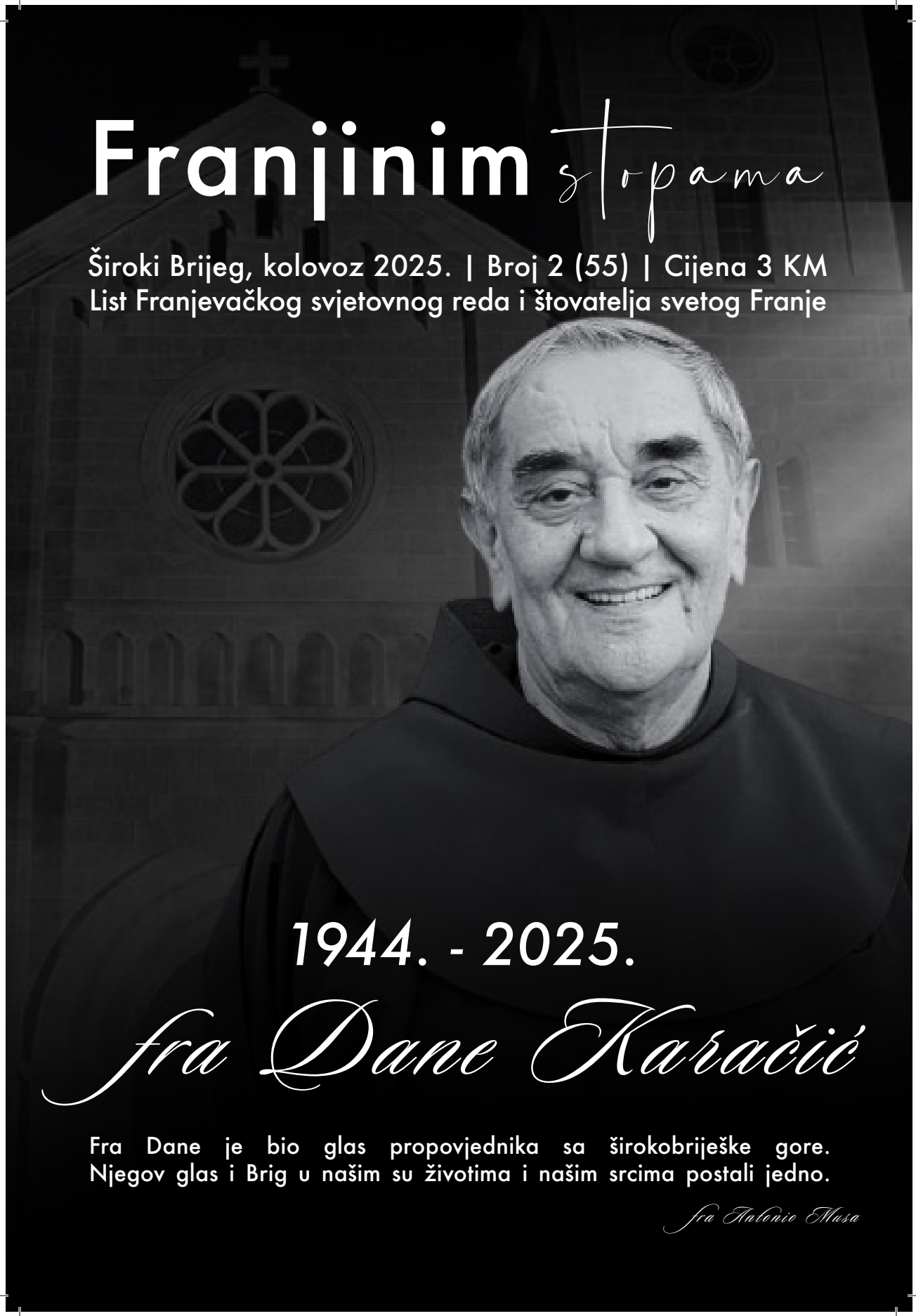
Franjinim stopama

Široki Brijeg, kolovoz 2025. | Broj 2 (55) | Cijena 3 KM
List Franjevačkog svjetovnog reda i štovatelja svetog Franje

1944. - 2025.

fra Dane Karačić

Fra Dane je bio glas propovjednika sa širokobriješke gore. Njegov glas i Brig u našim su životima i našim srcima postali jedno.

fra Antonio Musa

List Franjevačkoga svjetovnog reda i štovatelja sv. Franje
Broj 2 (55), godište XV.
UTEMELJITELJ I NAKLADNIK: Vijeće mjesnog bratstva Franjevačkoga svjetovnog reda Široki Brijeg
GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA: Marija Zelenika
UREDNIČKO VIJEĆE: Božica Lončar, Mirela Lovrić, Ana Marić, Ana Naletilić, Matea Soldo, Marjana Slišković i Marija Zelenika
SURADNICI: fra Ante Marić, fra Mladen Rozić, fra Josip Vlašić, s. Dominika Anić, fra Renato Galić, fra Antonio Musa, fra Željko Barbarić, fra Ivan Marić, Magdalena Vukoja, Lucijana Kožul, Ivana Mikulić, Lucija Naletilić, Marija Ivanković, Ivan Prskalo, Marija Bubalo, Gojko Jelić, Stjepan Lice, Dragana Lasić, Marija Brbor, Antonija Primorac, Ivana Vidović, Mario Pehar, Marijana Ostojić i Sanda Sušac
TEOLOŠKA REDAKTURA: fra Ivan Crnogorac
LEKTURA: Mirela Lovrić, Ana Naletilić i Marjana Slišković
GRAFIČKA PRIPREMA: Iva Ivanković
NASLOVNICA: Iva Ivanković
FOTOGRAFIJE: Mario Stojanovski, OFS i Mili Marušić
TISAK: FRAM-ZIRAL, Mostar
ADRESA UREDNIŠTVA: A. Stepinca 14, Široki Brijeg
E –MAIL: stopamafranjinim@gmail.com

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi „mučenik“, „mučeništvo“, „čudesa“ i slično imaju u ovom listu samo vrijednost ljudskog svjedočenja. List Franjinim stopama je upisan u registar javnih glasila u Ministarstvu prosvjete, znanosti, kulture i športa Županije Zapadnohercegovačke, pod rednim brojem 20., stranica 0020, dana 6. travnja 2011. Svoje dobrovoljne priloge za potporu listu Franjinim stopama možete slati na račun: Franjevački samostan Uznesenja BDM Podračun Franjevačkoga svjetovnog reda Unicredit Bank d.d. Mostar br. 3382202257080158

Iz sadržaja

4 Marija je čuvala te riječi i razmišljala o njima u svom srcu
6 Znak nade
7 A i tebi će samoj mač probosti dušu
9 Đuro Sudeta - krhki pjesnik snažne duhovnosti
11 Otvaramo Bibliju
12 Majka -između ideala i stvarnosti
14 Molitve koje svećenik u misi izgovara tiho
15 Obiteljski pastoral
18 Mome kršćanstvu franjevaštvo je dalo lik
20 Govorio je o pozitivnom smislu života
22 Papa Lav XIII. - umjerenjak širokih pogleda
24 Duhovni asistent mora biti tu!
26 Preminuo je okružen braćom u samostanu na Brigu
29 Nije to bila ni dužnost ni služba: mi smo bili Vaši, a Vi naš...
30 Fra Dane i njegovi Turčinovići
32 Ovaj je volio manastir kao svoju dušu
34 Glas propovjednika sa širokobriješke gore
35 Oproštaj fra Duhovnih učiteljica
36 Zatvorena je fra Danina knjiga života
37 Hodočašće OFS-a Široki Brijeg u Šibenik i Visovac
38 Hodočašće OFS-a Hercegovina u Sinj
39 Nacionalni seminar OFS-a u BiH
41 Održani Nacionalni kapitul OFS-a
42 e-Duhovne vježbe
43 Novo vijeće OFS-a Kočerin
44 Hodočašće OFS-a Čitluk u Jajce
45 Europski kongres OFS-a i Frame
46 Trajni zavjeti OFS-u Čerin / Kršteni
47 Kršteni / Vjenčani
48 Naši pokojni
50 Kronika područnog bratstva OFS-a Hercegovine
56 Kolaudacija Širokobrijških spomen orgulja 1905.-1945.-2025.
57 Izabrana nova uprava Hrvatske franjevačke provincije
58 Ulazak u novicijat / Jubilej duhovnih pokreta i laičkih udruga
59 Održana izborna sjednica Vijeća franjevačkih zajednica u HR i BiH
60 Svećeničko ređenje / Osmorica novaka
61 Tomislavgrad: Jubilej misa
62 Za čeg Ruški služi đeriz?

Uvodnik

Dragi čitatelji,
ako u rukama držite list Franjinim stopama ovog ljeta onda vam je odmah na prvi pogled jasno da se radi o jednom posebnom izdanju. Naime, kada smo krenuli u pripremu ovog gospojinskog broja, nismo znali u kojem će nas smjeru život odvesti. Napustio nas je naš duhovnik, član uredništva, teološki lektor i veliki ljubitelj naših novina, fra Dane Karačić. U ovom broju nećete čitati Crtice iz ratnog Mostara niti rubriku Uzorni likovi naših trećarica, ali zato ćete moći čitati o fra Dani. U posebnom prilogu koji smo posvetili njemu, njegova braća fratri, ali i trećari pišu o fra Dani i na taj način se opraštaju od jednog posebnog brata. Brata koji je volio biti svećenik. Biti fratar. Biti duhovnik trećarima. Fra Dane je na poseban način znao poticati na čitanje našeg lista. Znao je koje priče treba predstaviti, koje naslove preporučiti. I uvijek bi se novine „razgrabile" ako ih je fra Dane najavio.

Iako smo ovaj broj posvetili fra Dani, ipak nismo zaboravili našu Gospu. Vrhunac je ljetnih vrućina, mnogi se vraćaju s odmora i dolaze na naš Brijeg, Gospi. Devetnice su vrijeme u godini kada se svi okupljamo oko naše nebeske Majke u plavom na našem Brijegu. Fra Renato Galić je u svom tekstu tako lijepo povezao jubilarnu godinu, godinu nade koju je najavio papa Franjo, sa hodočašćem, posebno hodočašćem Mariji na Brijeg jer je upravo ona naš znak nade. Marija to zasigurno je, posebno u ovom nepredvidivom vremenu u kojem živimo. Jako lijep tekst o odnosu majke i djeteta za ovaj broj napisala je s. Dominika Anić. Ona piše o ulozi majke u emocionalnom razvoju djeteta. Podsjeća nas da je uloga majke od samog začeća bitna za razvoj i rast djeteta. S. Dominika majku naziva učiteljicom života koja djetetu može pružiti samo ono što zna i ima.

U ovom broju donosimo i razgovor s pravnikom i pjesnikom, ali i svjetovnim franjevcem Stjepanom Licem. On predstavlja svoj život, svoj poziv te na poseban način govori o svojoj vjeri i ljubavi prema franjevaštvu. Ivana Mikulić u svom tekstu: A i tebi će samoj mač boli probosti dušu, piše o našim srcima koja mole, često za razna čudesa i upravo te molitve razotkrivaju prave želje i pravo stanje našeg srca. Ivana se pita, je li svaki križ i svaku bol potrebno izbjeći i imaju li oni možda neku višu svrhu u našim životima. I u ovom broju za nas piše područni duhovni asistent fra Josip Vlašić. Donosimo i tekst fra Ante Marića koji nastavlja razmatrati Opomene sv. Franje, kao i tekst fra Mladena Rozića koji piše o obitelji. Prateći kroniku naših bratstava i rubriku Život u bratstvu možete čitati o malom dijelu događaja koji su obilježili proteklo razdoblje i osjetiti kako je to živjeti kao svjetovni franjevac s braćom. Zanimljive su prinove u našim obiteljima, a pogotovo iz mostarskog bratstva, gdje su svim krštenim bebama otac ili majka članovi mostarskog Vijeća. Tu je i majka vijećnica kočerinskog Vijeća i ja, urednica ovog lista. Djeca ne sputavaju našu aktivnost u bratstvu, naprotiv! Ne možemo ne spomenuti nove velebne orgulje na Širokom Brijegu, o kojima nam piše sam gvardijan fra Ivan Marić. Uz našu neizostavnu Bošku ovaj broj dolazi do svoga kraja. Mi se nadamo da ćete i ovaj put pronaći barem neku rečenicu
koja će vam biti korisna za vaš rast, vaša promišljanja ili vaš odmor. Radujemo se novom broju i pričama koje ćemo donijeti do vas.

Mir i dobro,
Marija Zelenika

Marija je čuvala te riječi i razmišljala o njima u svom srcu

Marija Zelenika, OFS

Uvijek kada razmišljam o Mariji promatram je prvo kao ženu, a onda i kao majku. Ona je ta koja je rekla 'Evo me', ona koja je pod svojim srcem nosila Sina Božjega. I vjerujem da žene lako u Mariji vide vodilju. Onu u koju se trebaju ugledati, onu koja će ih voditi. U raznim svakodnevnim situacijama često ćemo se zapitati: Kako bi Marija? Majčinstvo ženu još i više približi Mariji. Kada je teško, kada osjetimo strah, neizvjesnost, umor, sjetimo se da je i Marija to prošla.

Dok čitam Lukino 2. poglavlje, izvještaj o Isusovu rođenju, pitam se kako je to moglo sve tako biti. I pitam se kako je Marija mogla biti toliko smirena i sabrana. Potpuno jednostavno, Marija i Josip našli su se u tuđini kada su Mariji krenuli trudovi. Za njih nije bilo mjesta i oni su se smjestili u malenoj štalici. Dijete se rodi, Marija ga povije i položi u jasle. Toliko jednostavnosti i skromnosti. Toliko vjere i pouzdanja u Boga. Toliko predanje onom koji je to dijete i stvorio.

Svako vrijeme ima svoje boje

Biti žena u Marijino vrijeme i biti žena danas zasigurno nije isto. Ne volim raditi takve usporedbe niti govoriti o nekom vremenu kao lakšem ili težem. Svako vrijeme ima svoje boje. Svi mi živimo u svom vremenu, a tako i treba biti. Treba se naučiti živjeti u onom vremenu i prostoru u koje te je smjestio Stvoritelj, s nekim njemu poznatim razlogom, vjerujem. Ali ne mogu pobjeći tome da se zapitam: Otkud takva jednostavnost? Kako su Marija i Josip mogli biti toliko smireni iako naizgled ništa nije išlo u prilog tome miru? Isusa nakon poroda posjećuju pastiri. I kod nas je poznat taj običaj obilaska novorođene bebe i obitelji u kojoj se rodila beba. Često među mladim mamama kruže priče o tome jesu li gosti bili napadni, jesu li došli prerano i je li im u toj situaciji bilo ugodno. Navodno, svi tada želimo mir. Možda baš ovakav mir kakav je imala Marija. Ali evo, Luka nam kaže da je i Marija imala posjetitelje netom nakon poroda. Posjetitelje koji su došli vidjeti Isusa na poticaj anđela i Mariji su pričali o tome kako su i zašto došli. Evanđelje ne govori ništa o tome kako se Marija osjećala, ali kaže kako je Marija čuvala sve te riječi i razmišljala o njima u svom srcu. I u toj rečenici ja nalazim odgovor na svoja pitanja.

Srce je ono gdje se događa život

Čuvati riječ i razmišljati o njoj u svom srcu. Čini mi se da moderan čovjek ili u ovom slučaju moderna žena/majka nema problema s razmišljanjem. Često i sama previše razmišljam i brinem, ali ne u srcu, nego u mozgu. Pokušavam shvatiti razumom, organizirati, isplanirati pa i više stvari odjednom. Ali to je toliko pogrešno. Marija me u jednoj rečenici iz Lukinog evanđelja uči drugačije. Prvo što me uči je to da je potrebno zastati i saslušati. Zatim je potrebno ono što si primio i čuvati, a ne gurnuti negdje daleko od sebe. I na kraju potrebno je razmišljati u srcu. Da bi netko razmišljao u srcu, propitkivao, potrebno je da je jako blizak Bogu; da svakodnevno u svom srcu razgo-

vara s Bogom; da nađe vrijeme za njega i njemu prepusti sve svoje strahove i planove. Potrebno je da u oluji mirno nastavi spavati na lađi dok Bog kormilari. Marija je mirno spavala, iako je sve oko nje bilo neizvjesno, ona se sa svojim „Neka mi bude“ potpuno prepustila Božjem vodstvu. To je uzrok njezinog mira. Zbog toga je Marija mogla čuvati te riječi u srcu i o njima razmišljati.

Vrijeme u kojem živimo ne određuje moj odnos s Bogom nego ga određujem ja. Ja bih trebala biti "gospodar svoga vremena", ovoga koje mi je Bog dao na raspolaganje. Na meni je da odlučim na što ću ga trošiti i kako ću posložiti svoje prioritete. Ako iz dana u dan propuštam naći vrijeme za Boga, sve je teže čuti Njegov glas. Ako nisam povezana sa svojim Bogom, nisam povezana ni sa svojim srcem. A srce je ono gdje se događa život.

Znak nade

fra Renato Galić, OFM

Nalazimo se u godini jubileja, u godini nade. Čitajući dokument Nada ne razočarava, kojim je papa Franjo proglasio godinu nade, nije teško ne primijetiti kako Papa na dosta mjesta progovara o hodočasnicima, nazivajući ih hodočasnicima nade. Papa Franjo govori o onima koji će se ove godine otisnuti na neko hodočašće u potrazi za smislom života, kako bi se prilikom svog hoda usredotočili na ono uistinu bitno u svom životu, kako bi susreli Gospodina.

Hodočasnici na taj brijeg…

Čitajući riječi pape Franje u isti sam se trenutak sjetio mnogih svojih uspona na Brijeg za vrijeme devetnice Velikoj Gospi ili svojih odlazaka pješice u Međugorje. Još je važnije spomenuti tolike hodočasnike koji već desetljećima, a neki od njih i bosi, dolaze kako u Međugorje tako i na Široki Brijeg, na taj sveti brijeg, donoseći tu svoje nakane i molitve.
Približavajući se Širokom Brijegu, već izdaleka se uočava povišeno mjesto, taj brijeg, kako ga naziva A. B. Šimić, brijeg na koji smjera naš pogled pun raznih čežnja i potreba. Osvrćući se na biblijsku poruku postajemo svjesni kako su brijezi, uzvišene lokacije, mjesta posebne Božje prisutnosti i njegove blizine. Hercegovački narod, ali i mnogi drugi, uistinu na jedan takav način poimaju taj brijeg i crkvu na njemu, koja se izdaleka predstavlja kao kakav „Božji znak“.
Spominjući „Božji znak“, želio bih vas podsjetiti na jedan važni crkveni dokument koji progovara o Blaženoj Djevici Mariji, Lumen gentium. U njemu se znakovito kaže kako Isusova majka, uznesena dušom i tijelom na nebo, svijetli putujućem Božjem narodu kao znak nade i utjehe.

Ove su riječi važne ako se osvrnemo na misli s početka teksta o hodočasnicima nade. Hercegovački puk se bez daljnjeg može okarakterizirati kao hodočasnički narod, kao narod koji posebno pohađa marijanska svetišta i mjesta. Ove mi se misli doimaju još znakovitije jer se o njima indirektno govori u svima nama do-

bro poznatoj pjesmi Preko gora, koja u prvoj polovici kolovoza tako glasno odjekuje Brijegom. Nije loše istaknuti njezine prve riječi, njezin prvi stih jer nam on govori o narodu koji hodočasti na Brijeg. Preko gora, širom polja narod tvoj sad na Brijeg hrli… Hercegovačka pučka pobožnost u ovoj pjesmi na jedan, sebi specifičan način sažima ono što Crkva vjeruje ne samo o BDM, nego o tome na koji način Crkva sebe doživljava. Za Crkvu se kaže kako je Božji narod koji hodočasti prema vječnoj domovini. U himnu širokobriješkoj Gospi govori se kako vjerni Božji – hercegovački – narod putuje, točnije rečeno hita, hrli prema Brijegu. Hodočasti na to sveto mjesto kako bi se molili pred Gospinim likom, kako bi na tom mjestu pronašli utjehu na svom putu prema vječnoj domovini.

Marija - znak nade

U kontekstu godine nade vrijedno je istaknuti kako se u pjesmi Preko gora spominje i nada. To govorim ne samo što smo u godini nade, nego jer sam dojma kako samo kao narod koji put više obilježeni beznađem, bezizlaznošću nego nadom i ufanjem u bolje sutra.

U zadnjoj strofi pjeva se budi vazda štit i nada... Od Marije tražimo da bude naš štit i naša nada. Vjerujem kako često nismo niti svjesni da se svake godine na Brijegu molimo i za našu nadu, ali sam isto tako mišljenja kako često nismo svjesni bogatstva hercegovačke pobožnosti koja je i u ovom stihu na tragu onoga što Crkva vjeruje o BDM jer smo rekli kako Marija svijetli putujućem Božjem narodu kao znak nade i utjehe.

Što točno za nas znači kada kažemo da Marija svijetli na našem putu, da je ona znak nade ili na što mislimo kad pjevamo budi vazda štit i nada? U odgovoru na to pitanje korisno se poslužiti mislima pape Benedikta XVI. koji na tragu naših razmišljanja također ističe kako je naš život kao putovanje prema Isusu Kristu i kako na tom putu imamo potrebu za jasnim znakovima, za putokazima, za svjetlima koji će nas voditi prema Isusu Kristu, jedinom Svjetlu.

Budući da se ovdje ne možemo osvrnuti na cijeli Marijin život i detaljnije proučiti zašto je Marija u povijesti dobila naslov zvijezda nade, ipak se možemo zaustaviti na jednom mjestu iz evanđelja. Naime, radi se o događaju kada je starac Šimun prorekao Mariji kako će joj mač boli probosti dušu (Lk 2, 33).

Potaknut ovim događajem, Benedikt XVI. se pita je li u tom trenutku umrla nada u Marijnu životu i je li njezin život ostao bez svjetla, bez smisla? Starac Šimun nije Mariji dao nikakvo objašnjenje svojih riječi te je Marija ostatak svoga života, takoreći, koračala u neizvjesnosti, pitajući se kad će se to zbiti.

Spominjući Marijinu neizvjesnost vrlo lako možemo zaključiti kako nam je Marija u tome bliska, kako je jedna od nas. Zar i naša svakodnevica nije počesto obilježena upravo neizvjesnošću i nesigurnosti za ono što nam dolazi sutra? Zar se i mi u svom srcu ne pitamo o smislu, što li će biti s mojim djetetom; o tome vrijedi li se uopće boriti; je li nestalo Božjeg svjetla? Pod utjecajem svega ovoga naši pogledi bivaju obilježeni beznađem, besmislom, tamom, umjesto nadom, smislom i svjetlom. Stoga nam se ova godina nade predstavlja kao izvrsna prilika da se s još većim pouzdanjem uputimo na taj brijeg, da svoj pogled usmjerimo prema Božjem brdu, prema Mariji proslavljenoj na nebu koja se i danas skrbi za svoju djecu dok u ovom svijetu putuju prema njezinu Sinu, prema vječnoj domovini. Dok na svojim hodočašćima putujemo i koračamo, uzdignimo svoj pogled prema nebu i već sada živimo kao da smo uslišani.

Upravimo svoj pogled prema zvijezdi nade koja nije dopustila da tama i beznađe obuzmu njezino srce, već je usprkos tome u vjeri i nadi koračala naprijed i koja je gledala dalje od trenutnog i koja je živjela u vjeri i nadi nebeskog života. Ne gubimo nadu u Boga, u onoga koji vodi i upravlja ovim svijetom unatoč nepredvidljivosti našeg zemaljskog života.

A i tebi će samoj mač probosti dušu

Ivana Mikulić, OFS

Nije samo Isus patio, zajedno s njime patila je i njegova majka Marija, jer što ima bolnije za majku nego gledati vlastitog sina kako nevin umire za grijehe drugih ljudi. To najbolje razumiju majke koje su gubile i koje, nažalost, i danas gube svoje sinove što u životnim, što u ratnim borbama. Dugoročno, to je proroštvo koje vrijedi i danas gdje se razotkrivaju namisli naših srdaca. Marija je i u Međugorje znala dolaziti tužna zbog okorjelosti našeg srca. Usta su nam često puna molitve, a duše prazne. Ranjavamo i dalje njezino srce jer smo slijepi na žrtvu koju čini njezin sin za nas.

Razotkriti vlastite namisli

"Ljubav nije ljubljena", rekao bi sv. Franjo. Nerijetko tražimo čudesa, a zaboravljamo na najveće čudo koje se svakodnevno događa, a to je dar života. I još kada bi u tome životu odzvanjala ona Pavlova "Živim, ali ne više ja, nego u meni živi Krist", onda bi to sve skupa zacijelilo Marijino srce. I ne očekujemo to od cijeloga svijeta. Nije realno. Očekuje se prvo od mene i od tebe. Od nas koji se kunemo u vjeru u Isusa, a istovremeno smo mlaki i spori u življenju onoga na što nas Isus poziva i njegova majka Marija. I kada bi svakim novim korakom imali na umu onu Franjinu, da smo mi možda jedino evanđelje koje će netko pročitati, bi li tada bili više evanđeoski? Isti mač probada srca od prvog čovjeka, preko Marije do dana današnjega. Mač je to zloga koji nekada samo siječe, a nekada kao moljac nagriza pomalo duše, ali šteta je ista.

Često nismo svjesni koliko smo nagriženi i razoreni, zato neka nam okupljanje oko Marije pomogne da razotkrijemo vlastite namisli. Bog već zna što se duboko u našem srcu nalazi, a znamo li mi? Kako je Mariji bilo živjeti s ovim riječima? Je li svakodnevno strepila što će se to dogoditi s njezinim sinom da će je tako raniti? Sigurno nije bilo lako živjeti s tim, ali Marija je ispunjena vjerom, a ne strahom koji paralizira. Preko 30 godina je čekala da se proroštvo ispuni i sigurno nije mogla niti u najcrnjim snovima zamisliti na kakav će se to način dogoditi. Je li molila Boga da se to ne dogodi? Sigurno je, jer i Isus sam moli, ako je moguće, da ga mimoiđe taj kalež. Znamo da Bog nije uslišao njihove molitve. Zbog višeg cilja.

Vibracije našega srca prema Bogu

Imam sina koji ne čuje, ima ugrađene umjetne pužnice i često dobivam savjete kako ga trebam povesti ovdje ili ondje i tražiti od Boga ozdravljenje. Iako znam da imam pravo to tražiti od Boga, i dalje negdje u dubini sebe razmišljam, je li to sve možda zbog nekog višeg cilja? Što ako taj križ mene, moju obitelj ili moga sina drži bliže Bogu? Što ako nas je sačuvao od puno težeg križa, a često čujemo od doktora kako smo imali sreće jer su posljedice mogle biti gore.
Nedavno sam uspavljivala svoju djecu i počela pjevati pjesmu koja je sinu poznata, nije imao na sebi "slušalice", naslonjen na mene nastavio je pjevati sa mnom. Osjetio je vibracije moga tijela, moga srca, moga glasa.

Ne slušamo samo ušima i ne gledamo samo očima. Daleko su važnije vibracije našega srca prema Bogu, prema drugim ljudima. I kada šutimo, naše tijelo govori. I današnja Isusova žrtva i Marijino probodeno srce je tu da bi se razotkrile namisli naših srdaca. A samo otkrivenu ranu moguće je liječiti.

Đuro Sudeta – krhki pjesnik snažne duhovnosti

Ivan Prskalo, Frama

Jedna od karakteristika franjevačke duhovnosti (pa tako i sv. Franje samog) je ponizna suživljenost s Božjim stvorenjem oko nas. Svaki trenutak susreta s bilo kojom pojavom je trenutak radosti i zahvalnosti, trenutak koji se ne smije olako odbaciti, nego uživati djetinjim uživanjem, uživanjem koje se nikad ne umara divljenjem. To je zato jer se ne radi o susretu s podložnicima, nego o susretu s braćom i sestrama za koje imamo posebnu odgovornost, i za koje bismo, po toj logici, trebali imati još više i ljubavi. Tako se može opisati život i djelo hrvatskog pjesnika Đure Sudete.

Radost za životom

Rođen je 1903. u Staroj Ploščici kod Bjelovara i umro je već 1927. u Koprivnici. Njegov zaista kratak život bio je obilježen skoro stalnom bolešću i nestabilnim financijskim stanjem. Bolovao je od tuberkuloze koja je u to doba značila sigurnu smrt, pa stoga i nije teško zaključiti zašto su smrt i suton bili njegova primarna pjesnička preokupacija. Možemo reći da je kroz poeziju tražio način razrješavanja tog problema. Iako je taj oblak smrti bio stalno nad njim, Sudetu to nije priječilo u življenju života. Dapače, kao da je pojačalo njegovu radost za njim. Mnogi njegovi poznanici i suvremenici svjedoče o njegovoj vedroj i stamenoj naravi. Često se šalio, pa čak i na svoj račun (pogotovo na račun svoje situacije) i usprkos činjenici da je često bio pod visokom temperaturom ili u bolnici, on je neumorno radio, čitao i pisao. Ne možemo reći da je slijedio određene pjesničke uzore, ali možemo bez sumnje ustvrditi kako se radi o pjesniku koji je brzo sazrijevao.

Sudetu se običava zvati pjesnikom sutona, jer se čitava njegova poezija odvija u atmosferi titrave granice između dana i noći. Njegov život bio je svojevrsni suton, odnosno očekivanje skorašnjeg kraja. Stalna slutnja smrti obilježila je njegovo pjesništvo i držanje, koji nikad nisu zašli u malodušje ili psovanje. U njegovim pjesmama prepoznajemo trajni egzistencijalni grč između života i smrti, radosti i žalosti, nade i tjeskobe, grč kojeg su izražena tankoćutnost i trajno bolježljivo stanje iznova pojačavali. On pristupa otajstvenom pitanju boli i smrti prije svega skromno i udivljeno, nastupajući primarno s vjerom i nadom te više sa srcem i intuicijom nego razumom i logikom koji stoje razoružani trajnim pitanjima života i smrti. Odgovor na otajstvo smrti i sutona u svom traganju nalazi u jednom drugom otajstvu – kršćanskom otajstvu. Pjesnik Sudeta iznova se obraća Gospodinu, i to mu se obraća s izrazitom poniznošću, ali se ne ustručava pri izražavanju patnje kroz koju prolazi. Iako otvoreno govori o kušnjama i preprekama kroz koje prolazi, Sudeta ne postaje psovač, nego se skrušeno i ponizno ophodi s njim.

Sličnost s Franjinom lirikom

Tu isto valja spomenuti i pjesme posvećene Djevici Mariji, kojoj se obraća s obilnim poštovanjem, kao majci milosti i utjehe. Stvar njegove poezije su također i sunce, kiša, vinograd, pejsaž općenito, posebice u jesen, i ta paleta prirodnih stvari uobličena je u nježnu, titravu sliku, koja je istovremeno osjenčena i šarolika. Te prirodne pojave u Sudetinoj lirici dobivaju posebnu dimenziju, upravo zato jer se prema njima odnosi kao prema bratu i sestri. Lirika Đure Sudete tako nalazi sličnosti u lirici sv. Franje, naročito njegovoj Pjesmi stvorova. Nije ni čudo onda što je pred smrt Đuro Sudeta bio primljen u Svjetovni franjevački red.

Život i djelo Đure Sudete odišu idealima franjevačke duhovnosti – velikom poniznošću i radošću sa životom i stvorenjem, usprkos svim patnjama i kušnjama u kojima se nalazio. Na životne prilike ispunjene često patnjom i boli, Sudeta je odgovarao nježnim i mekim šaputanjem, prihvaćajući križ koji je na njega stavljen, bez drskog prkosa, čak i kada je u najvećim sumnjama i kušnjama. O tom hrabrom držanju svjedoči njegova pjesnička ostavština iz koje šaputavo titra: Hvaljen budi, Gospodine moj!

SUNCE

Sunce!
Sunce!
Kako te dugo nisam vidio,
već cijelu godinu;
samo četiri bijela hladna zida,
sjever što pod prozorima vječno rida
i težak gvozden strop.

Danju te slušam kako hodaš oko kuće,
tapkaš s djecom po lišću i plašću,
trčite po livadama, ptice tražite po hrašću.
A kad dan svoj plašt za gorom svuče,
mračne sjene u sobu uvuku,
tek san mi ostaje o tebi
i suza koja u vječnome muku.

Onda mi se čini
da je negdje daleko, jako daleko
kućica sunčana u šumi na čistini
i u njoj mali mekani krevet.

I sve je tiho u njoj. Tako tiho i suncem obasjano
da se ni boli osjetit ne mogu,
da čovjek zaboravlja tko je,
da ne zna već za patnje svoje
i spokojan zatvara oči...
Sunce!
Sunce!

PJESMA MARIJI

Ja sam obolio teško,
Marijo, majko moja,
i ne znam da li će
ikada bolovi moji
proći.
Mnogo je bilo dana,
mnogo je bilo noći
što čekah, da me
opet molitva ozdravi
Tvoja.

I nisi – nisi došla u
odaje moje mrtve,
da čudo na meni
stvoriš sa moći do-
broga sina,
s riječi Onog, što
stvori iz vode žarka
vina,
sa strahom nevine
djece, s krvi Božan-
ske žrtve.

Nikoga nije bilo, da
nada mnom svijeće
pali
i moli za srce moje,
za dušu, što nevina
vene.
Nikoga, majko, ne
bješe – osim smrti i
mene
svi su me prezreli
tada, što uvijek su
laskat' mi znali.
Umoran, nijem i
strven k'o ratnik s
krvava boja
vraćam se natrag
k Tebi; pred vrata
samotnog grada.
Dok sve se oko mene
ruši – Ti si tek jedina
nada:
znadem –
Ti me tek prezreti
nećeš,
Marijo,
majko moja!

VJEČNA ŽRTVA

U polumrake
sive ja sam
znao
pred Tebe stati i
gledati u Te –
to lice blijedo i
te ruke žute
Tvoj udes bije-
dan i Tvoj udes
zao.

Ublažit htjedoh
Tvoje boli krute,
što svijet ih Tebi
za nagradu dao
i tražih riječi,
kojima bih pao
pred noge Tvoje
i te boli ljute.

Ali nisam mogo
ni uzdaha
smoći
nit suza poput
tužne Magda-
lene;
gledahu mrtvo
moje oči zdene,

A ti si zvao,
zvao bez po-
moći
daleko negdje s
Golgote u noći
ponovno opet,
umiruć rad
mene.

U VEČE

Kad se ophodi svrše,
i kada svaka ptica
u san se svije bez boli,
i kada izvor svaki
bude u krilu dolu –
tiho u moje ruke:
k'o lađe u skrovite luke
spuštaju debla grane.
I vrh mojih ramena
kao da čujem tada:
kako mi blizu šume,
i kako mi brzo k'o nada
ulaze žalosne u me
povjerljivo k'o djeca
i kao da čujem kako
k'o nešto: Jače i Veće
kroz srž im i srca teče:
velika silna i moćna
ljubav Asiškoga Sveca.

Magdalena Vukoja, OFS

Lk 1, 46- 48
I reče Marija: 'Veliča duša moja Gospodina, i klikće duh moj u Bogu, mome Spasitelju, jer pogleda na neznatnost službenice svoje: odsad će me blaženom zvati svi naraštaji. Jer velika mi djela učini Svesilni, sveto je ime njegovo!'
Ljepoto neba, Cvjetna roso
rumena lica, hodim Tebi Majko,
teška koraka, umorna i bosa,
raskajana srca punog prkosa,
strahova, kaosa...
Ti si uzdah mira, milinom pokrivena
oku mom privučena, Duhom napunjena,
srca ispunjena.
Dok uspinjem se Tebi,
noge su mi teške,
al' srce je jače,
duša mi klikće:
Evo Majke,
Evo Majke naše.
Tvoje sklopljene ruke
i pogled prema nebu
sve u meni Tebi privlače.
Gledati te mogu,
kleknuti do tvojih nogu,
Ti, naš spokoju...
Vidi što ti nosimo,
košare su pune...
molitve, vapaje, žrtve,
potrebe, pobjede, poraze,
strahove, poglede, uzdahe...
Skupljaš jer si Majka...
Dok koljeno nam kleca,
donosimo srca uznemirena,
obeshrabrena, nježna
skupljaju se djeca.
A tvoje sklopljene ruke
i pogled prema nebu
odaju važnu lekciju nad svima.
Zašto sumnjate?
Kušajte?
Ustrajte?
Što čekate?
"Njega slušajte..."

MAJKA – između ideala i stvarnosti

s. Dominika Anić, ŠSF

Temeljno obilježje majčinstva svakako je bezuvjetna ljubav prema djeci. Ona svojom ljubavlju odgovara na najdublju potrebu djeteta – da bude voljeno, iz jednostavnog razloga – zato što postoji. Od trenutka začeća topla i brižna majka pruža djetetu tu ljubav, taj duboki sigurnosni „okvir", koji će biti temeljem za djetetovo tjelesno zdravlje, emocionalnu zrelost, mentalnu stabilnost i duhovna uvjerenja.

Jednostavno kazano – majčino stanje stabilnosti i ravnoteže duboko utječe na zdrav razvoj njezina djeteta. To što dijete doživljava u utrobi svoje majke upija i bilježi kao matricu na kojoj će počivati njegova životna uvjerenja. U procesu odrastanja dalje učvršćuje ta uvjerenja i iz njih crpi smisao i način ponašanja u svakodnevici. U svom odnosu prema ljudima i okolnostima mi obično biramo ponašanje koje smo upili od majke, a onda kasnije i u odgojnim procesima.
Uglavnom smo učili iz onoga što smo doživljavali. Kad znamo koliko je odlučujuća uloga majke u dječjem životu, možemo razmišljati o majčinstvu kao velikom izazovu, naporu i zahtjevnoj zadaći za sve majke, čak i one koje su emocionalno posve stabilne.

Emocionalno (ne)stabilne majke

Često možemo čuti izraz: „Ne možeš dati ono što nemaš". I to je istina na svim područjima naših života. Osobito kad se radi o ulozi majke, od koje se očekuje da uvijek bude na „visini zadatka", uvijek dostupna i na raspolaganju.
Opasnost je u tome kad mlada majka upadne u „zamku" vlastitih očekivanja od sebe ili očekivanja okoline, a osjeća iznutra da to nije usklađeno s njezinim unutarnjim kapacitetima. Opasno je i za majku i za dijete kad majka doživljava unutarnji pritisak da mora dati ono čega„nema" Opasno je i za majku i za dijete kad majka doživljava unutarnji pritisak da mora dati ono čega „nema". A može li se dati ono čega nema? Svi znamo kako je to nemoguće. A onda se često daje ono što je nadomjestak za ono čega nema. Daje se ili posreduje vlastita „praznina", frustracija, različiti „surogati", koji štete i majci i djetetu. Majka koja nije u ravnoteži, koja nije primila ono što se od nje očekuje da dadne, postaje emocionalno odsutna i nedostupna, jer emociju ne možemo na silu proizvesti. Ona je jedna komponenta cjelokupnog ponašanja, utkana u dubine našega bića, posredovana od naših majki, usvojena kao model kojemu se suobličujemo kroz vrijeme odrastanja. Majke su nam dale samo ono što su imale, što su i same baštinile od svojih majki. Autentično i iskreno. Bitno je osvijestiti da ta prva, majčina ljubav, njezina čista emocija, utiskuje u nas čežnju za ljubavlju i pripadanjem kao osovinama sretna i ispunjena ljudskog postojanja. Zato ta povezanost s majkom ne može imati zamjenu ili nadomjestak. To je povlašteni unutarnji prostor, koji se ispunja samo majčinskom emocijom bezuvjetne ljubavi.
Majke imaju najveći utjecaj na naš život – o njima doslovno ovisi naš opstanak. I nijedno životno iskustvo nije toliko snažno kao odnos djeteta i njegove majke. U tom odnosu majka ima nevjerojatnu količinu emocionalne moći i koristi dinamiku svoje moći na konstruktivan i dobar način ili na destruktivan i loš način.

Majka - Učiteljica života

Majka nije samo pristala biti „domom" jednoga novog života, jedinstvenog dara novoga bića, djeteta. Ona je svojom ulogom majke preuzela odgovornost biti i učiteljica života tom biću, djetetu koje je posvema ovisno o svemu što mu majka pruža u tijeku njegova razvoja i rasta. Majka ga svojom osobnošću na izvanredan način oblikuje i vodi, i zato je od presudne važnosti da majka brine o svojoj životnoj ravnoteži, da je svjesna svojih sposobnosti, ali i nedostataka. Svjesna svojih dobrih, toplih emocija, ali i onih koje su destruktivne, hladne, zastrašujuće i prijeteće. Sve što majka jest dijete upija kao model s kojim se identificira i koji ga uobličuje, jer je u najranijoj dobi posve ovisno o majci i njezinu ponašanju. Dijete promatra majčino lice, osjeća njezinu reakciju, iz koje iščitava poruku o svojoj vlastitoj vrijednosti. Majčin vrijednosni sustav kroz interakciju s djetetom postaje odlučujući pogled kojim dijete promatra sebe i svijet oko sebe.
Neke majke, kad postanu svjesne ove povlastice i dara, ozbiljno rade na svojoj unutarnjoj izgradnji i životnim vrijednostima koje žele posredovati svojoj djeci. Takve majke nikada ne prebacuju vlastitu odgovornost na druge ili okolnosti. One ne procjenjuju niti optužuju druge, nego se posvećuju sebi i svom životnom zadovoljstvu, koje se onda prelijeva u njihovu djecu.

Majke koje znaju da se njihova vjerovanja, obrasci ponašanja i načini na koje promatraju život duboko ukorjenjuju u bićima njihove djece, koja na temelju doživljenog razvijaju osjećaje prema sebi, drugima i Bogu.

Iluzorno je od djece očekivati da imaju osobine koje majka priželjkuje, a sama ih nema i nije ih mogla dati. A onda nemoćno dižu ruke i kažu: „Današnja djeca su takva!" Čini mi se, da bi bilo daleko učinkovitije pogledati u sebe i vidjeti – što sam ja dala svom djetetu? Kako sam i koliko radila na svom unutarnjem skladu, koje su moje osobne vrednote koje sam svom djetetu posredovala? Mogu li još nešto za sebe učiniti kako bih bila bolji utjecaj za svoje dijete?

Majka kao učiteljica može dati samo ono što sama zna i ima. Ako je majka neuravnotežena, bezosjećajna, stalno ljutita, dominantna, narcisoidna, razdražljiva, uznemirena, zabrinuta, preplašena, ravnodušna, deprimirana... taj emocionalni kaos prelijeva na dijete. I to dijete kad odraste ponavlja isti obrazac ponašanja, iz vlastite ranjivosti. Iako bi neki silno željeli drugačije postupati ne ide im baš, jer na repertoaru ponašanja nemaju ništa osim obrazaca naučenih od majke.
U životu često postajemo ono čemu se najviše opiremo, i baš ono što nam je najviše smetalo nerijetko reproduciramo dok isti emotivni manjak prenosimo automatski. Postoji i fenomen majki koje u nastojanju da svojoj djeci pruže bolje djetinjstvo odu u drugu krajnost, postaju preblage, prepopustljive i prezaštitničke, pa takva djeca izrastaju u nesigurne i nesposobne osobe, koje ne znaju i ne mogu preuzeti odgovornost za vlastiti život. Iz najbolje namjere takve majke onesposobljuju svoju djecu za stvarni život i ne daju im „alate" kojima bi se mogli služiti za vlastito usrećivanje i životnu ravnotežu.

Izreke poput onih: „Moje dijete se neće mučiti, imat će sve što želi, ja mu neću ništa uskratiti niti reći da ne dobije „traumu", neka radi što hoće, nisu ni drugi bolji, neka bude samo sretno i uspješno, ja ću mu sve omogućiti..." Ovakvi životni stavovi vrlo su opasni i kod djece stvaraju „liste želja", a ne doprinose razvijanju karaktera.

Prevažno je osvijestiti potrebu rada na sebi, a ne „popravljati" djecu, jer su ona samo preslik svojih roditelja.

Molitve koje svećenik u misi izgovara tiho

Marija Ivanković, OFS

Sudjelujući redovito u slavlju euharistije, primjećujemo da neki svećenici prije pričesti izgovaraju glasno molitvu: „Gospodine Isuse Kriste, neka mi blagovanje tvoga Tijela i Krvi ne bude na sud i osudu…“, dok to drugi čine u tišini. U sljedećim recima pokušat ćemo objasniti koji je postupak ispravan i koji je razlog različitosti postupanja.

Slavlje euharistije tijekom svojeg povijesnog razvoja doživljavalo je različite mijene, ne samo obredne nego i one koje se tiču shvaćanja i teološkog interpretiranja misnog slavlja. Znatan dio tih promjena proizlazio je iz promjene paradigme slavlja: nakon prvih stoljeća, u kojima je liturgija bila poimana kao čin Crkve, zajednice vjernika, rani je srednji vijek, osobito pod utjecajem franačke tradicije, nametnuo novu paradigmu u kojoj je liturgijski čin postao poglavito djelo svećenika pojedinca. Taj novi pristup slavlju euharistije opravdan je mišlju da je euharistija otajstvena zbilja koja „pripada“ duhovnoj intimi svećenika kojemu je po sakramentu svetoga reda udijeljena „vlast“ vršiti sakramentalne čine. Odmak od prvotnoga oblika slavljenja, gdje je Crkva bila subjekt slavlja, dijelom je uvjetovan i inzistiranjem na slavljenju liturgije na latinskom jeziku koji puk nije poznavao te, stoga, nije mogao na djelatan način ni sudjelovati u slavlju. No, snažniji razlog udaljavanja od zajedničarskog (eklezijalnoga) prema pojedinačnome (privatnome) slavljenju liturgije stoji u ranosrednjovjekovnome razvoju svećeničke duhovnosti u kojoj je misa postala najvažnijim činom njegove pobožnosti. U takvome misaonom i duhovnom okružju rađa se praksa pojedinačnoga slavljenja euharistije, bez sudjelovanja zajednice. Čak i kad je zajednica prisutna, najveći dio mise svećenik izgovara tiho, pod glas, tako da je zajednici onemogućeno djelatno udioništvo u slavlju.

Svećeničke apologije.

Sasvim je razumljivo da tome novom načinu slavljenja euharistije nije odgovarala stara obredna forma, oblikovana nekoć za slavlje kojemu je subjekt mjesna Crkva, predvođena svojim biskupom i prezbiterima. Stoga će se tijekom 9. i 10. stoljeća, osobito u franačkim krajevima koji su tada imali snažan utjecaj na oblikovanje rimske liturgijske tradicije, u Red mise unositi molitve koje potiču svećenikovo „pobožno“ slavljenje mise. Budući da je poglavita zadaća tih molitava pomoći svećeniku da ispovjedi svoju nedostojnost pred uzvišenošću otajstva koje slavi te potaknuti njegovo kajanje i molitvu da ga Bog učini dostojnim za sveti čin, spomenute su molitve u literaturi nazvane svećeničkim apologijama. Bilo ih je ponegdje na desetak, ali većina njih je nakon Drugog vatikanskog sabora izostavljena u obnovljenom Redu mise. Ostalo ih je tek nekoliko: molitva prije navještaja evanđelja; molitva prije euharistijske molitve (tj. za vrijeme pranja ruku); molitva prije pričesti.

Postoje i molitveni vapaji koji nisu u pravom smislu riječi „svećeničke apologije“, premda ih svećenik izgovara tiho: npr. nakon navještaja evanđelja („Evanđeoskom riječi uništili se naši grijesi“) ili kod stavljanja djelića hostije u kalež („Ovo sjedinjenje Tijela i Krvi…“). Spomenute apologije i molitveni vapaji u novome su Redu mise ostavljeni zbog duboke povijesne ukorijenjenosti, ali one ne pripadaju zajednici i „slavlju“, nego svećeniku pojedincu. Budući da govo-

zajednici i „slavlju“, nego svećeniku pojedincu. Budući da govore govore o svećenikovu duhovnom raspoloženju i pripravi za pojedine čine, svećenik ih ima izgovarati sam, tiho, sklopljenih ruku. To su molitve koje nemaju dijalošku formu, formulirane su u prvom licu jednine, nemaju poziv zajednici na molitvu ni zaključni „Amen“ kao odgovor zajednice.
Ako svećenik molitve koje su osobnog karaktera (apologije) izgovara glasno, tada -svjesno ili nesvjesno - pogoduje da liturgija u zajednici ne bude shvaćena kao slavlje, nego kao pobožnost te kao čin pojedinca (ili pojedinaca). Liturgija je, pak, slavlje Crkve, zajednice vjernika, a svećenik je u zajednici predslavitelj, pa mu nije dopušteno osobnu pobožnost nametati zajednici kao formu slavlja.

(Prema knjizi: „Pred liturgijskim slavljem. Odgovori na najčešća liturgijska pitanja“, Ante Crnčević, Ivan Šaško)

Obiteljski pastoral

fra Mladen Rozić, OFM

Danas živimo u svijetu gdje nas pogađaju razne ugroze. To se odnosi na društvene odnose, na kulturu, pa onda i na obiteljsku zajednicu. Svakodnevno smo svjedoci raznih vremenskih nepogoda, ratova, raznih bolesti, kao i siromaštva. Često nam se donose devijantni sadržaji koji niječu naravni zakon kod čovjeka. Nitko ne smije, pa ni Crkva ni društvo, kao ni pojedinci, zatvarati oči pred nevoljama u kojima se nalazi brak i obitelj. Možda je najgora ravnodušnost, kad bi se trebala tražiti rješenja. Ta rješenja se mogu tražiti na raznim područjima, ali prije svega u „duhu obraćenja“ (Mt 3,2). Sve ono što ranjava brak i obitelj, narušava i sveopći ljudski život. Stoga je neophodno udruživanje pastoralnih i društvenih snaga u skrbi o braku i obitelji.

Živimo stvarnost gdje tržište postaje nova 'religija' postavljajući nova životna pravila, koja ne mare za etička i moralna uporišta. Ako tržište zahtjeva da se radi nedjeljom, onda se to i čini ne obazirući se na Božje zapovijedi o nedjelji. Ovakvim pristupom ugrožava se obiteljski život. Ne gleda se na čovjeka koji je ukorijenjen u božanska načela, već ga žele otrgnuti od te božanske osnove. Nameće se čovjeku ritam gdje je prisiljen zbog male zarade raditi kojekakve poslove kako bi se obitelji priskrbilo najnužnije. Obitelji imaju sve manje vremena za odmor, kao i kulturno-društveni život. Djeca su sve manje s roditeljima, te su prepuštena nekim drugim institucijama da ih odgajaju.

Danas je trend da sve manje ljudi stupa u brak jer je teško uskladiti posao i brigu oko obitelji. Ne mislim kako je ovo jedini razlog za bijeg od obitelji, ali je važan. Sve više se rađa djece izvan braka. Sve je više djece u nevjenčanim brakovima. Često se događa krštenje djeteta i vjenčanje roditelja zajedno. Brak je u opasnosti sa svih strana, a u posljednje vrijeme nam se nameće i rodna ideologija.

Čovjek kao pokusni kunić

Pored rodne ideologije nameće se i transhumanizam koji se bori protiv ljudske naravi. Čovjek se doživljava kao društveno-kulturni proizvod. Na sceni je nametanje značenja gdje se briše razlika između muškarca i žene. Na sceni je promocija društva bez razlike spolova. Oni tvrde kako je rod osobni izbor, važniji od spola. Na usluzi imaju tehnologiju kojom pokušavaju „poboljšati" čovjeka mijenjajući mu svijest. Čovjek im služi kao pokusni kunić. Sve ono što je prirodno, naravno, smatra se nakazno. Ovdje se zanemaruje čovjekov bitak. Uzima se osobna sloboda kao mjerilo bilo kakvog ponašanja. Ovdje se strogo odbacuje čovjek kao poveznica duše i tijela. Na djelu je ideologija koja donosi pomutnju na području roda i spola. Kod ovakvog pogleda rod i spol nisu istoznačni. To znači ako je netko rođen kao muškarac, može se prema rodu, predstavljati kao žena. Ovdje se nude razne „spolne orijentacije" bez etičkih pravila. Danas su u zamahu medicinske operacije promjene spolova gdje se mnogi tjelesno i duševno osakaćuju. Posebno su na udaru mladež i djeca.
Danas se snimaju serije i filmovi gdje se donose ovi novo „normalni zakoni". Osnovni cilj im je osporiti kršćanski nauk kako je Bog stvorio „muško i žensko" (Post 1,27). Ovo nisu sporadični slučajevi nego pravila koja se polako uvode u naše vrtiće i škole.
Očito je kako ulazimo u bezglavo lutanje bespućima tržišne i rodne ideologije. Brak se sve više predstavlja kao zaostali. Ako su nam brak i obitelj bitni onda bi ih trebalo umrežiti obiteljskim pastoralom. Danas su mnogi zbunjeni zbog svih ovih podmetanja i zabluda, stoga bi Crkva trebala posebno voditi brigu za naše obitelji. Svrha crkvenog pastorala trebala bi biti pomoć ljudima da iskuse Božje milosrđe i da shvate kako će samo evanđelje znati odgovoriti na najdublja obiteljska pitanja. Mislim, kako ne bi bilo dobro obiteljski pastoral usmjeriti samo na pravno, psihološki i društveno. U taj pastoral je potrebno donijeti evangelizatorski, misionarski duh. Tamo treba donijeti Boga s kojim se onda sve jasnije vidi i djeluje. Konačni smisao obiteljskog pastorala je pomoći obiteljima umnožiti vjeru u Isusa Krista. Vjerujem kako ovdje ima prostora za popravak, jer se može prepoznati na djeci na koja nisu prenijeta iskustva Boga. Stoga nas ne čudi kad jedan veliki dio nakon sakramenta krizme ne dolaze na sakramente.

Obiteljski pastoral treba biti usmjeren istini i hodu u svetost

Isto se tako događa da parovi nakon vjenčanja zaborave na duhovnost. Uđu u površnost kršćanskoga života kojega onda prenesu i na djecu. Briga za duše treba biti stalna, posebno za obitelji. Obiteljski pastoral treba biti usmjeren istini i hodu u svetost. Nikakve psihološke ili ine tehnike neće pomoći da se pronađe Bog. Bog se pronalazi u druženju s Božjom riječi i razmišljanju o njoj. Mi u Crkvi nemamo dovoljno susreta s roditeljima gdje bi mogli vidjeti što ih uistinu muči, i kako bi im se moglo pomoći. Sami rad s djecom i mladima je dobar, ali su potrebni susreti s roditeljima koji će im sve ove sadržaje koje su dobili u Crkvi sačuvati i oplemeniti kršćanskim životom. Danas je toliko krivotvorina u svim segmentima života koje se brzo ukorijene, i mogu nanijeti mnoga zla. Potrebno je nad njima bdjeti i biti na usluzi. Danas je tako potrebno promovirati bračne vrijednosti jer su na udaru. Potrebno je stvarati obiteljsko ozračje za cjelovit rast djece. Kršćanski brakovi trebali bi crpiti snagu iz odnosa s Bogom, iz molitve i sakramentalnoga života. Bračna je ljubav Božji dar i zato je obitelj danas treba sačuvati kad je tuku sa svih strana. Pozvani smo pomoći obiteljima da smislenije odgajaju svoju djecu i mladež. Potrebna su i naša životna svjedočanstva kako se jedino s Gospodinom uspijeva, i kako jedino put uz Njega ima smisao i cilj.

XII. OPOMENA SV. FRANJE

fra Ante Marić, OFM

XII.
O prepoznavanju duha Gospodnjega
Po tome se može prepoznati da sluga Božji ima duha Gospodnjega: ako se, kad Gospodin po njemu čini neko dobro, njegovo tijelo ne oholi, jer je ono uvijek protivno svakom dobru, nego ako se u svojim očima prije drži manje vrijednim i ako sebe smatra manjim od svih drugih ljudi.
Svaku je Opomenu sv. Franjo pisao sebi. Sadržaj Opomene izmjerio je na svojoj duši, na svom tijelu, na svojoj riječi, na svom djelu. Ova XII. Opomena uistinu je baš njemu primjerena. I da smo je pronašli negdje drugdje zapisanu, a da i najmanje imamo spoznaje o sv. Franji, zaključili bismo: ovo kao da je izrekao, mislio i prenio sv. Franjo Asiški. Prepoznati Duh Gospodnji, volju Božju, prepoznati da si Božji, Franji je bilo i te kako važno. Ima jedna anegdota, kako se jedan brat pravio svetim i pobožnim i kako ga je sv. Franjo raskrinkao. Naime, sve je vrijeme trošio u molitvi. „Šutnju je tako strogo obdržavao, da se nije običavao ispovijedati riječima, nego znakovima … Dogodilo se da je blaženi otac došao u ono mjesto da vidi brata za kojega je čuo da je svet. Dok su ga svi hvalili i uzvisivali, rekao je otac: 'Pustite, braćo, i nemojte mi u njemu hvaliti đavolske izmišljotine. Znajte uistinu, to je đavolska napast i lažno zavođenje. Čvrsto sam uvjeren da je najveći dokaz za to što neće da se ispovijeda.' … A njima reče otac: 'Potaknite ga da se dvaput ili jednom tjedno ispovijedi. Ako to ne izvrši, znat ćete da je istina što sam rekao.'" (Vita secunda, T. Čelano, 2. poglavlje, br. 28.) *„Sveti" brat ih nije poslušao, i svojevoljno je napustio braću i odao se poganom životu. U njemu nije bilo duha Gospodnjega. Toma Čelanski iz događaja iznosi lijepu pouku: „Uvijek se valja čuvati posebnosti koja u sebi nije ništa drugo nego lijepa propast." Sveti Franjo Opomene iznosi na sastancima braće. One su pisane cijeli njegov život. One imaju svoju aktualnost u životu Reda do danas. Opomene ostaju opomenom svetoga našega Oca. U ovoj XII. Opomeni sveti Franjo ponizan kleči pred svojim Gospodinom. Pušta da Njegova riječ uđe u njegovu dušu, njegovo srce, njegov život. Franjo tu Riječ promišlja, doživljava, iskušava je na nepcu svoje duše. Ćuti njezin okus, njezinu poruku. Ti, kad dijeliš mi srce, njegov život. Franjo tu Riječ promišlja, doživljava, iskušava je na nepcu svoje duše. Ćuti njezin okus, njezinu poruku. Ti, kad dijeliš milostinju … Ti, kad se moliš …* Ti, kad postiš …Ti, kad ideš prinijeti dar Gospodinu… Isus opominje, a Franjo upija te opomene. Upija ih do savršenstva. Postaje dio te Isusove riječi, Njegove opomene. Ne ostavlja nikakvu mogućnost površnosti, prijetvornosti, nikakvu mogućnost lažnoj svetosti. Riječ u njegovoj duši postaje stvarnošću. Ona se u njegovu životu odjelotvoruje. On to želi i od svoje braće i zato ih opominje: ne oholite se, ako je Gospodin po vama učinio neko dobro. Isprva nam sve Franjine Opomene djeluju nekako prejednostavne, mislimo da i nisu neka poruka, neka opomena. A onda, kad im sjednemo sučelice, kad ih pustimo da nam polako ulaze u dušu, osjetimo pred njihovim bogatim sadržajem toliko ispraznog, čime smo se bogatili i ponosili. Priznajmo iskreno, koliko nam je godilo i godi kad su nas braća, ljudi, vjernici hvalili kako smo dobri, sveti, pobožni, kako smo Bogu mili. To nam je baš bilo milo. To nas je uzdizalo, a mi smo glumili poniznost, kao da nam je svejedno da nam to govore, ali se nismo tomu protivili, to smo čak i priželjkivali. Bog je učinio sve, a ja ništa. Ja sam tek nevjerno i jadno biće. Franjo sve predaje dragom Bogu. Osobito dobra koja su se Crkvi i svijetu pokazala i dogodila preko njega. Znao je samo ponavljati: Beskorisni smo sluge. Još baš ništa nismo učinili. Vrijeme je da počnemo, braćo moja.
Da, to je bio sv. Franjo. I to nije glumio, on ja baš tako mislio.I dragi je Bog to znao vrednovati.

Mome kršćanstvu franjevaštvo je dalo svoj lik

Božica Lončar, OFS

Za ovaj broj Franjinih stopa razgovarali smo sa Stjepanom Licem, poznatim kršćanskim piscem, pravnikom, čija su djela rado čitana i citirana i kod nas. Rođen u Zagrebu 1954. godine, bio je dugogodišnji zaposlenik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Objavljivao je u mnogim kršćanskim, ali i svjetovnim glasilima. Povremeni je suradnik Hrvatskog katoličkog radija i Radio Marije. Trenutno je suradnik e-Duhovnih vježbi koje vodi fra Josip Vlašić, područni i nacionalni duhovni asistent trećara u BiH.

1. Kada biste svoj život mogli predstaviti kroz tri dimenzije, koje bi to bile?

Otkada znam za sebe, temeljne odrednice mog života su vjera i obitelj. Naravno, one su se u različitim životnim dobima očitovale na različite načine. One su moja baština, moje iskustvo, moje određenje i nadahnuće, moje predanje i moj blagoslov. Po njima jesam što jesam. Tko bih bio bez njih?

njih? Kao treću dimenziju dodao bih zahvalnost. Zahvalnost što mi je darovano biti. Što mi je darovano roditi se ovdje, u ovom narodu i ovom zavičaju, što mi je darovano živjeti u ovom vremenu, s ovim ljudima. Zahvalnost za moje roditelje... i njihove roditelje... za sestre i brata... Zahvalnost za moju suprugu Ružicu, za našu obitelj. Zahvalnost za sve životne radosti, za sva životna iskušenja, za sve blagoslove i rane, jer sam i po njima rastao. I po njima rastem. Uistinu, kada bih trebao svoj život sažeti u jednu riječ, bila bi to zahvalnost.

2. Kakav je to spoj pravnik i pjesnik, i to katolički pjesnik religiozno-misaone poezije? Kako je zapravo započela ta ljubav prema pisanoj riječi?

Ljubav prema pisanoj riječi prati me od dječaštva. Već potkraj osnovne škole, još više tijekom gimnazijskog školovanja, pomalo sam objavljivao što sam pisao. Od kraja gimnazijskog školovanja pa sve do danas, redovito objavljujem dio onoga što pišem. A oduvijek nastojim pisati o evanđeoskom duhu, nadahnut evanđeljem.
U tom smislu je moja suradnja na e-Duhovnim vježbama, u Efa riječi, najmanje moja. Toj suradnji redovito prethodi molitva. I više vremena provedem u molitvi nego u pisanju. Nastojim biti pozoran na nadahnuća Duha Svetoga. I sam se iznenadim na što me potakne pojedini evanđeoski ulomak, rečenica, riječ... koje sam već toliko puta čuo. Bude mi kao da sam ih čuo prvi puta, na posve novi način. A što se prava tiče, od nečega se treba i živjeti. Tako sam kroz cijeli radni vijek obavljao pravne poslove, ponajviše u školstvu. Kada sam se odlučivao za studij, imao sam želju raditi s maloljetnim delinkventima. Prvi izbor studija bio mi je Defektološki fakultet (danas: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet), koji je tada tek započeo s radom. Pravni fakultet bio mi je drugi izbor. Uvjerili su me da se, i nakon što završim Pravni studij, mogu posvetiti radu s maloljetnim delinkventima. Tijekom studija, u jednom razdoblju sam i radio s njima u ustanovi koja se

vi razvojnih poteškoća djece i omladine“. No po završetku studija život me odveo drugim smjerom.
Svaki pošten posao moguće je obavljati u evanđeoskom duhu. Štoviše, moje je pisanje ukorijenjeno u moj svakodnevni život, u redoviti posao koji sam obavljao. Iz njega je raslo. Iz njega raste.

3. U svojim pjesmama razmišljali ste o temama poput malenosti, zahvalnosti, dobrote: Na grubost uzvratiti blagošću, na okrutnost nježnošću, na dvosmislenost uzvratiti jasnoćom, na podsmijeh vedrinom, na sebeljublje odgovoriti sebedarjem. Stih iz Vaše pjesme Vrijeme i dobrota. Rekli bismo univerzalne teme, ali i franjevačke. Kakva su vaša iskustva sa franjevcima i franjevačkom duhovnošću?

Češće kažem da je mome kršćanstvu franjevaštvo dalo svoj lik. U kršćanstvu ima mnogo dobrih putova k Bogu. Franjevaštvo je duhovnost koju moja duša najbolje razumije. Zahvalan sam i mnogima izvan franjevačke obitelji za sve čime su me obdarili, ohrabrili, za sve što su ugradili u mene.
Franjevci i franjevačka duhovnost uveli su me u dublje iščitavanje evanđelja, u snažnije doživljavanje i življenje obiteljske duhovnosti, i u užem i u širem smislu. Moja supruga Ružica i ja zajedno smo početkom osamdesetih godina ušli u Franjevački svjetovni red. Franjevačka obitelj obdarila nas je braćom i sestrama koji su nam uistinu braća i sestre.Franjevačku svjetovnu duhovnost nastojimo živjeti u svemu što nam život jest, kao što i piše u Pravilu Franjevačkoga svjetovnog reda: unoseći evanđelje u život i život u evanđelje. Da, blagoslovljeni smo franjevačkom duhovnošću.
4. Svakako je zanimljivo spomenuti da je urednik pojedinih Vaših knjiga bio fra Bonaventura Duda, poznati franjevac i bibličar. Kakav je bio Vaš odnos s njim i imate li koju zanimljivu zgodu koju vrijedi spomenuti?

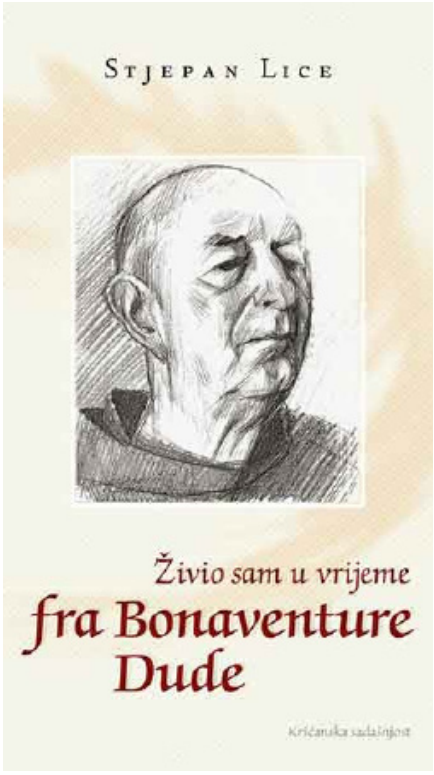
O fra Bonaventuri Dudi napisao sam knjigu, nevelikog opsega, koju sam naslovio Živio sam u vrijeme fra Bonaventure Dude. Vjerujem da sam tim naslovom mnogo toga rekao o tome kako ga doživljavam.
Nedugo sam preslagivao knjige u svojoj maloj kućnoj knjižnici. Pritom sam pojedine knjige prelistavao. Iznenadio sam se u koliko je knjiga fra Bonaventura upisao posvetu mojoj obitelji ili meni osobno. U tim posvetama on me nerijetko oslovljava svojim prijateljem. Prijateljem! Da smo bili bliski, u mnogo čemu srodni, da smo surađivali, da smo se jedan drugome radovali, to da. Ali smatrao bih preuzetnim da ga nazivam svojim prijateljem. Dragocjeno mi je, upravo potresno, to njegovo svjedočanstvo prijateljstva.
Mnogo je zgoda... No izdvojit ću jednu. Kad mi je objavljena knjiga Dobra sreća (objavljena je u biblioteci koju je on uređivao) – bilo je to 1993. – pozvao me je da dođem na jutarnju misu koju je slavio radnim danom i da ministriram. Ponio je sam sa sobom Dobru sreću, položio ju na oltar, pod misom ju blagoslovio, a poslije mise mi ju je dao.
5. Vaš književni opus obuhvaća cijelog čovjeka, o tome kako je dobro živjeti na zemlji, kako čovjek raste i razvija svoje talente, no ipak je samo trun prašine koji je prionuo uz sandale svoga Boga, o čovjekovoj neprestanoj potrazi za Bogom: volio bih da Te u svakome otvorena srca prima, o smislu ljudske patnje: Sve je u drvo Tvoga križa urezano, a ipak u nekom povjerenju i životnoj radosti: Pođite vedri ulicama ovoga grada. U suvremenom društvu, ali i u Crkvi, nedostaje li nam više onih koji će vikati i govoriti o ljudskoj dobroti, o svakodnevnom i upornom odlučivanju za dobro?

Govor o dobru je dragocjen. Koje li sreće da samo o dobru govorimo, da loše riječi iščeznu iz našeg govora! Da o dobru govorimo i mislima i riječima i djelima. Da ni za što drugo nemamo vremena, kamoli volje!
Vjerujem da bismo svojom vjerodostojnošću mogli mnogo učiniti. Kad bismo bili isti i kod kuće i u Crkvi i u svijetu. Naravno, i kad smo sami. Kad se ne bismo prilagođavali. Kad nikada ne bismo prešutjeli svoju vjeru. Ali i kada svojom vjerom nikada nikoga ne bismo prozivali. Iako se može činiti drukčije, nenametljivi su, ali vjerodostojni ljudi,

drukčije, nenametljivi su, ali vjerodostojni ljudi, mnogo snažnije oblikovali ovaj svijet, nego nametljivi. Nenametljivi su ga uporno gradili, nametljivi uporno razarali. Tako je bilo i tako jest. Ali svijet opstaje upravo zbog nenametljivih.

I ono što je osobito važno: naša vjera nije dodatak našem životu. Ako uistinu vjerujemo, sav nam je život prožet vjerom. Upravo udomljen u njemu. I mi nismo ovdje da živimo za sebe, nego za ljude i Boga. Za ljubav. Pa koliko uzmognemo.

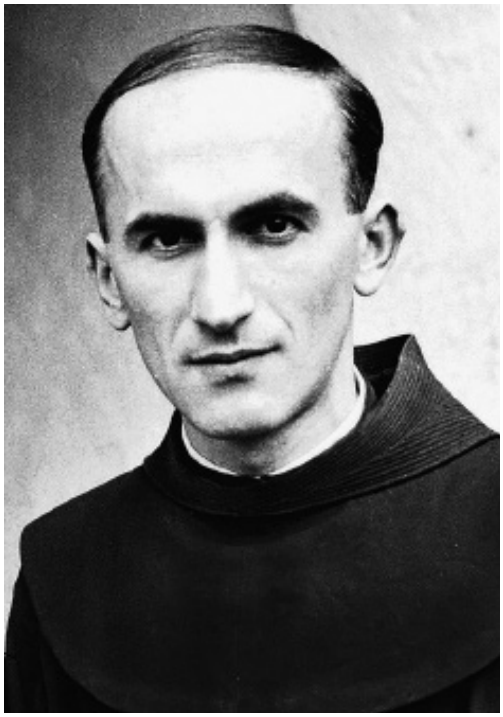
S time da za mlakost u nama, u našim srcima, u našim danima, ne ostavimo nimalo prostora.

fra Ronald Zlopaša (1912. - 1945.)

Govorio je o pozitivnom smislu života

Lucijana Kožul, Vicepostulatura

Fra Roland Zlopaša rođen je 29. svibnja 1912. u Posušju. Istoga je dana kršten pod imenom Mate. Roditelji su mu bili Marko i Ruža r. Begić.
U svome rodnome mjestu završio je četiri razreda osnovne škole. 1923. polazi u sjemenište na Široki Brijeg, koje ga je odgojilo, produhovilo i pripravilo za redovnički život. U franjevački red stupio je na Humcu 1929. Svečane zavjete položio je u rujnu 1933. Za svećenika je zaređen 16. lipnja 1935.
U Mostaru je studirao tri godine bogoslovije, a posljednje dvije dovršio je u Fribourgu.

Nakon povratka u domovinu studirao je fiziku i matematiku u Zagrebu od 1936. i diplomirao 18. lipnja 1943.

Nakon svršetka studija u Zagrebu, odredbom uprave Provincije na sjednici 3. srpnja 1943., fra Roland postaje profesor matematike na Širokom Brijegu. Početkom listopada 1943. imenovan je drugim prefektom sjemeništaraca na Širokom Brijegu. Fra Roland je odlukom Ministarstva narodne prosvjete NDH od 26. listopada 1943. i službeno imenovan suplentom na franjevačkoj gimnaziji na Š. Brijegu, no zbog nemogućnosti izvođenja nastave u ratnim neprilikama fra Roland je na sjednici uprave Provincije održanoj 16. svibnja 1944. premješten u župu Gorica, i to privremeno. U Gorici su s njime boravili fra Božo Bubalo, župnik i dekan, i fra Marije Karamatić, kapelan i kateheta. Nije poznato koliko je fra Roland ostao u Gorici, ali pretpostavlja se da je otišao na Široki Brijeg kada su partizani 1944. u jesen osvojili Goricu.

Kada su partizani pošli prema Širokom Brijegu, u veljači 1945. povukao se s još pet svećenika prema Mostarskom Gracu. Partizani su ih uhvatili 6. veljače 1945., odveli ih nedaleko od župne kuće i strijeljali. Njihovi tjelesni ostaci preneseni su 1971. u širokobriješku crkvu.

Da je fra Roland bio jako dobar profesor i vrlo skroman čovjek, svjedočili su učenici i oni koji su ga poznavali te su ta svjedočanstva objavljena u knjizi Istina o ubijenoj gimnaziji, J. Tomaševića-Koške.

»Njegovim dolaskom nastupio je preokret nakon fra Martina, kojemu sam ja 4 godine bio služimisa, i s njim (fra Martinom) nisam imao problema. Kod fra Rolanda trebalo je učiti, nema više, ministrant si ocjena bila koliko ti treba. U 5. razredu, ja počeo učiti ispočetka matematiku, a kada sam došao do 5. razreda (knjige) ja k' njemu u Goricu na poduku, te sam ga malo bolje upoznao.

Jedne nedjelje mi smo s njim ostali 3-4 sata pod kostilama i tada mi postade neobično bliz čovjek, koji nam je želio pomoći prenijeti znanje puno uspješnije od fra Martina. Bio je vrlo fin čovjek.« (D.Be)
»Došao je '43. godine. Nije mi predavao, no upoznao sam ga jedne godine na praznicima u Gorici, te sam se s njim družio i razgovarao. Kao svećenik izgledao mi je vrlo pravičan i ispravan. Redovit je u krunici i brevijaru. Rado je razgovarao s drugima, i bio je društven, iako je izgledao povučen. Bio je matematičar, no sa malo dužim mišljenjem. Znao bi uvijek naći pravu riječ, a govorio je o pozitivnom smislu života, djelovao je pozitivno.« (F.Vl)
Fra Roland je ubijen u 33. godini života, 16. godini redovništva i 10. godini svećeništva.

Papa Lav XIII. - umjerenjak širokih pogleda

Lucija Naletilić, OFS

Papa Lav XIII. (lat. Leo PP. XIII.), 256. poglavar Katoličke crkve, rođen je 2. ožujka 1810. u mjestu Carpineto, u pokrajini Lazio, kao Gioacchino Vincenzo Pecci. Bio je Papa od 20. veljače 1878. do smrti 1903. Među papama je s najdužim pontifikatima u povijesti. Zbog promicanja socijalnog nauka Crkve (osobito enciklikom Rerum novarum) te zalaganja za radnička prava i društvenu pravdu, poznat je kao „radnički Papa".

Gioacchino je rođen kao šesti od sedmorice sinova grofa Lodovica Peccija i njegove žene Anne. Kada mu je bilo osam godina, zajedno sa starijim bratom Giuseppeom odlazi na školovanje u isusovačku školu u Viterbu. Potom odlazi na višu gimnaziju Collegio Romano u Rim, a 1832. upisuje se na Sveučilište La Sapienza u Rimu. Bio je odličan student i veliki ljubitelj i poznavatelj latinskog jezika. Studirao je crkveno i građansko pravo, te 1836. stječe doktorat iz teologije i prava.

31. 12. 1837. zaređen je za svećenika. Početkom 1846. papa Grgur XVI. imenuje ga biskupom Perugie s titulom nadbiskupa. Papa Pio IX. 1853. imenuje ga kardinalom s namjerom da ga premjesti u jednu od suburbikarijalnih biskupija, no Gioacchino se zahvalio na toj časti te ostao u Perugiji. Kao biskup zalagao se za jačanje nauka Tome Akvinskog i 1859. osniva u Rimu Akademiju sv. Tome. U kolovozu 1877. papa Pio IX. imenuje ga kamerlengom, pa je bio prisiljen preseliti u Rim.

7. veljače 1878. završio je najduži pontifikat u povijesti Katoličke crkve. Papa Pio IX. umro je u 86. godini života i 32. godini pontifikata. Prije nego što će se to dogoditi, novine su pisale kako bi talijanska Vlada trebala zaposjesti Vatikan i umiješati se u konklavu. No, Rusko-turski rat i iznenadna smrt talijanskog kralja Vittoria Emanuelea II. odvratila je pozornost talijanske Vlade pa je konklava održana nesmetano. Nakon samo tri kruga glasovanja, s 44 glasa od mogućeg šezdeset i jednog, kardinal Gioacchino Pecci izabran je za papu 20. veljače 1878. godine, odabravši ime Lav XIII.

Papa Lav XIII. slovio je kao umjerenjak širokih pogleda. Od novog šezdesetosmogodišnjeg Pape za očekivati je bio relativno kratak pontifikat, no njegov je pontifikat potrajao više od 25 godina.

Doktrinalno djelo pape Lava XIII. bilo je zaokupljeno dvjema stvarima: suprotstavljanju kapitalizmu te materijalističkom i ateističkom marksizmu. Sadržano je u dvadeset enciklika i nizu dokumenata. U enciklikama Quod apostolici muneris („Što je narav naše apostolske službe..."), Humanum genus („Ljudski rod") i Arcanum illud („Ta tajna") Papa iznosi jasne poglede protiv socijalizma, komunizma, nihilizma i masonstva, te se zauzima za očuvanje braka. Enciklika Rerum Novarum („O novim stvarima") iz 1891. i danas je aktualna, jer se u njoj Papa zalaže za zaštitu privatne imovine, ali i za pravedne plaće radnicima.

Suprotstavljanje kapitalizmu i marksizmu

Proglasio Nikolu Tavelića blaženim

Za razliku od svoga prethodnika, Lav XIII. bio je fleksibilniji političar. Za vrijeme njegova pontifikata pri Svetoj Stolici sve je veći broj stranih predstavništava. Papa se puno zauzimao za misije. Otvorio je 248 novih biskupskih sjedišta po cijelom svijetu. Obraćao se „odvojenoj braći" protestantima i pravoslavcima, pozivajući ih na povratak rimskoj Crkvi.

Bulom Ex hac augusta iz 1881. uspostavlja u Bosni redovitu crkvenu hijerarhiju osnivajući Vrhbosansku nadbiskupiju i metropoliju sa sjedištem u Sarajevu i sa sufraganskim biskupijama u Mostaru i Banjoj Luci. Proglasio je Nikolu Tavelića blaženim 1889. Prvi je Papa koji je snimljen filmskom kamerom i prvi kojemu je snimljen glas.

U ljeto 1903. Papino se zdravstveno stanje naglo pogoršalo. Razboljevši se od upale pluća, nakon dva tjedna agonije papa Lav XIII. umro je 20. srpnja 1903. godine. Pokopan je u Bazilici svetog Ivana Lateranskog u Rimu.

Papa Lav XIII. bio je član Franjevačkog svjetovnog reda. Napisao je 1882. godine encikliku Auspicato Concessum u čast 700. obljetnice rođenja sv. Franje. Enciklikom Felicitate quadam, objavljenom na blagdan sv. Franje, 4. listopada 1897., ujedinio je reformne skupine Reda manje braće (OFM) u zajednicu s Redom manje braće opservanata (OFM Obs.).

Duhovni asistent mora biti tu!

fra Josip Vlašić, OFM

Ovih dana bio sam na sprovodu dvojice svojih fratara. Obojicu sam ispratio sa suzama. Volio sam obojicu. Osjećao sam da i oni mene vole. I bio sam zahvalan za njihove živote i zajedništvo koje sam s njima živio. Nisu bili mladi: jedan je umro u 81., a drugi u 79. godini života. Lijepo su proživjeli svoju pashu, svoj prijelaz s ovoga svijeta u onaj drugi. Prvi je bio fra Dane Karačić, drugi fra Slavko Soldo.

Fra Slavko je bio moj provincijal. Primio me u postulaturu i novicijat. Primio je i moje prve zavjete. Iz vremena moje početne formacija pamtim ga kao skrbnog oca. Kao provincijal bio je zainteresirano prisutan u mome životu. Tako sam to razumio i osjećao. Bio je jasan i dobrohotan. Bio je čvrst i miran. Bio je blag i vedar. Susretali smo se zadnjih godina i mjeseci obično nedjeljom u Međugorju. Lijep je bio u svojoj bolesti. Susreti s njim bili su blagoslov. Bio je dobri starac. I tako je bilo dobro imati ga u životu. Zahvalan sam mu. Zato sam plakao.

Fra Dane je jedna druga priča. Ne tako davne 2006. došao sam na Široki Brijeg. Radio sam kao vjeroučitelj u školama te pomagao u župi u radu s Framom i krizmanicima. Već druge godine mog boravka na Širokom Brijegu preuzeo sam skrb o Frami kao duhovni asistent te nastavio s radom u školama. Fra Dane je uvijek bio zainteresiran za sve što sam radio. Svaki projekt ispratio je svojom prisutnošću. Sve dobro i lijepo je pohvalio. Nudio je u razgovorima svoje dugogodišnje pastoralno iskustvo. Osjećao sam kako mi je važna njegova podrška. Značilo mi je i tada, a i sada mi znači. Dok sam ga ispraćao na počinak, shvatio sam da kao zreli i „stari" fratar možeš imati jedno lijepo poslanje u odnosu prema mladim i „mlađim" fratrima. Dane je otkrio i živio to poslanje. Ne znam kako su to kušala druga braća. Ja sam bio blagoslovljen njegovim poslanjem u životu mene, mladog i mlađeg fratra. Bio je podrška i ohrabrenje. Zahvalan sam za taj blagoslov.
Zato sam plakao.

Ljubav
Fra Dane je zadnjih godina bio mjesni duhovni asistent Franjevačkog svjetovnog reda, a ja područni i nacionalni. I on je nekoć bio to isto. Bio je to srcem. Volio je Franjevački svjetovni red. Tu je početak svega. To je najvažnija osobina svakog duhovnog asistenta: voljeti Franjevački svjetovni red. Ako nešto voliš, onda imaš najvažniji potencijal da u tome što radiš budeš uspješan. Ako nešto voliš, onda si spreman dati se za to što voliš. Kada nešto voliš, onda znadeš što ćeš s time. Fra Dane, duhovni asistent, volio je Treći red. Zbog toga je za Treći red uvijek imao vremena. Nije se dogodila područna duhovna obnova, a da on nije došao sa svojim trećarima. Nije ih pustio da sami „lutaju" po susretima koje bi organizirala područna središnjica. Znao je da je poziv i poslanje pastira da bude sa svojim stadom. Iako šepav zbog rana na svojim staračkim nogama, fra Dane je kao dobar duhovni asistent došao na svaku područnu duhovnu obnovu Trećeg reda. Slušao bi nagovore, sjedio bi i ispovijedao, koncelebrirao bi na misi... Kao duhovni asistent znao je gdje je pozvan biti.

Prisutnost

Fra Dane je sudjelovao i na seminarima, kapitulima i sastancima na koje su duhovni asistenti bili pozivani. Njegovo sudjelovanje nije bilo „proforma". On je zainteresirano sudjelovao. Davao je prijedloge, dijelio svoje mišljenje, postavljao pitanja. Sve je činio da sa svoje strane dadne doprinos onom o čemu je bila riječ. Taj doprinos prvenstveno je davao svojom prisutnošću. I to je ono što se od svakog asistenta traži: da bude prisutan u bratstvu i u životu svjetovnih franjevaca kojima je asistent. Moglo bi se reći da je to, uz ljubav, drugi preduvjet ili druga najvažnija osobina dobrog duhovnog asistenta. Asistent mora biti tu. Ako nije prisutan, onda ne može ništa. Prisutnost je preduvjet. Ako želiš skrbiti o bratstvu, moraš u njemu biti prisutan. Za bratstvo moraš biti spreman dati svoje vrijeme. Trebaš biti tu. Trebaš biti unutra, a ne van. Papa Franjo je više puta u svom pontifikatu ponavljao kako pastiri moraju imati miris ovaca. Mi, koji smo sa sela, jako dobro znamo što to znači. Ako je pastir bio među svojim ovcama ili kravama, osjetiš onaj pomalo neugodan miris iz štale. Ako se pastir drži na distanci sa svojim životinjama, ako ne dolazi u štalu ili u tor, on nikada neće mirisati po svom blagu. Mogli bismo reći da duhovni asistent treba mirisati po svom bratstvu. On mora biti vezan s članovima bratstva. Kada asistent nema vremena za biti s bratstvom, kada mu je sve drugo važnije od toga, ili kada se pojavi samo reda-radi, onda je to loš znak. Biti prisutan i dati se – to je prvo. Sve drugo je drugo. Kako su samo tužna i kako pate ona bratstva u kojima duhovni asistent nema vremena za biti s njima i biti za njih.

Zašto im uopće treba asistent?

Na koncu ovog malog zapisa potaknutog fra Daninom smrti, crtica o jednoj mogućoj muci nekih duhovnih asistenata. Zna se čuti kako se asistenti u bratstvima osjećaju nepotrebni. Razlozi? Asistenta se ništa ne pita jer je ionako ministar „glavni"; za formaciju su zaduženi učitelji formacije; administraciju vodi tajnik; na izborima asistent nema pravo glasa, a također nema pravo glasa kada se glasuje o nekim novčanim temama... Dobrim dijelom to je stvarno tako. No, osobno u tome ne vidim ama baš nikakav problem. Naprotiv, takav raspored odgovornosti i takvu organizaciju života u bratstvu vidim kao olakotnu okolnost za asistenta. On se može baviti važnijim „stvarima". Ne treba se zamarati papirima, protokolima, doprinosima, izvješćima… Tek treba imati povjerenja u braću i sestre laike i pustiti ih da rade ono što oni mogu raditi. On pak treba biti duhovni otac: uvoditi ih u duhovni život; posvetiti se čim više osobnom praćenju članova bratstva, osobito onih koji su u formaciji; organizirati duhovne i formativne susrete zajedno s vijećem bratstva; motivirati, ohrabrivati, podržavati, opominjati, usmjeravati, preuzimati inicijativu, poučavati… Nema kraja svemu onom dobrom i potrebnom što asistent može raditi. Zapravo, sve u bratstvu se tiče i asistenta. Ama baš sve! Osobito formacija novih članova. Tu je jako puno posla za asistenta. Ja sam siguran da braća i sestre iz mjesnih bratstava jedva čekaju da njihov asistent bude aktivno uključen u život bratstva i život svakog pojedinog člana. To je ono što čekaju i za što mole. Jer svjetovnim franjevcima trebaju asistenti. Oni bez duhovnih asistenata ne mogu. Trebaju im asistenti koji ih vole i koje im se žele dati. Trebaju im asistenti koji žele zajedno s njima ići u dubinu franjevačkog poziva. Bratstva Trećeg reda čeznu za asistentima koji će ih povesti u dubinu evanđeoskog života. Zamišljam: kada bi duhovni asistent nekom prilikom došao na susret bratstva i upitao svoje trećare: „Što očekujete od mene? Kako vam mogu služiti?"- što bi mu oni rekli?

IN MEMORIAM FRA DANE KARAČIĆ

Preminuo je okružen braćom u samostanu na Brigu

Božica Lončar, OFS

Fra Dane Karačić preminuo je 13. lipnja 2025. u večernjim satima okružen braćom u samostanu na Širokom Brijegu nakon kraće bolesti. U svojoj bolesničkoj sobi primao je svoje prijatelje i u posljednjim danima rado je svjedočio o svom životu. Rekli bismo da je preminuo mirno prebirući zrnca krunice svoga života od Glavice, Crnča, preko Visokog, Trenta, Humca, Konjica, Mostara i na posljetku do svojega Brijega. Prebirao je po velikim stvarima koja mu je učinio Gospodin. U očima i u glasu vidjelo se strahopoštovanje i zahvalnost za život koji je proživio. Često bi rekao da je zahvalan na svemu, a posebno svojoj Provinciji koja mu je sve to dala, njemu „malom Dani s Glavice". U posljednjim danima rado je naglašavao da je volio svoj život, svoj poziv i Provinciju, svoje službe, a da je posebno volio svoj Široki Brijeg. Kako reče jedan svećenik iz samostana, svatko je imao svoj odnos sa fra Danom jer je on bio čovjek i svećenik blizak narodu, a ukorijenjen u svoj svećenički i franjevački poziv i neodvojiv od svojega samostana. Sa svojeg bolesničkog kreveta rado je primao prijatelje, obitelj, vjeroučiteljice, Turčinovićane, trećare, fratre, časne i u tim danima ostao pun humora i priča o svemu što se događalo. Svoje službe nije zapuštao te se redovito o njima raspitivao, čak je govorio da će stići napisati svoje tekstove za časopis Franjinim stopama te da može snimiti
emisiju koju priprema Ana za Radio Herceg-Bosne. S braćom je otišao pogledati orgulje i poslušati probe za kolaudaciju koju je ipak slušao sa zborom anđela. Smrt ga nije zatekla,

pripremljen i u svojoj samostanskoj sobi okružen svojom braćom na Brijegu uputio se prema Svetom Gradu, nebeskom Jeruzalemu. Sveta misa zadušnica slavila se u nedjelju, 15. lipnja u 14 sati. Provincijal fra Jozo Grbeš slavio je sveto misno slavlje u koncelebraciji s pedesetak svećenika. U svojoj homiliji fra Jozo Grbeš rekao je o fra Dani:

Propovijed fra Joze Grbeša na fra Daninoj misi zadušnici

Danas zahvaljujemo za život našega fra Dane. U tom životu iščitavamo život koji je bio glas, opomena, poduka…

Cijeli mu je život bio blagdan. Kao da mu je ovaj blagdanski lipanj obilježio život. Rodio se 24. lipnja 1944. na blagdan rođenja Sv. Ivana Krstitelja koji naviješta dolazak Radosne vijesti. Kršten u Crnču, 29. lipnja, na blagdan Sv. Petra i Pavla koji su temelji Crkve. Postao svećenik na 13. lipnja 1970. na blagdan Sv. Ante, sveca svega svijeta, prije točno 55 godina. Otišao Gospodinu na isti dan, na Sv. Antu, 13. lipnja ove godine. Od sveca do sveca, od blagdana do blagdana! Ta fra Danina crta života kao da je obilježena, njima, svetim ljudima u kojima je i on tražio uzor, citirao njihovu mudrost i želio prenijeti njihovu svetost svima koji ga slušaju. Put od blagdana do blagdana vodio je dijete Crnča u školu, u fratre, u svijet. Fra Danin nam život kazuje kako Bog u svakoj duši koja ga hoće slijediti slavi jedincatost svakog života.
Ili kako to dobro reče jedan mistik (C.S. Lewis, Mere Christianity):"Kako su monotono slični svi tirani i osvajači, a kako slavno različiti su sveti ljudi!" A to nam govori kako nitko od nas nije pozvan biti kopija nekog ili nečega, jer nam je Gospodin dodijelio jedinstvenu ulogu. Bog živi i čini kroz našu jedinstvenu narav, kroz nas kao originale. Bog dolazi k nama, pronalazi nas. A fra Dane je bio original, naše zajednice, svih Karačića i ovog Širokog Brijega.

Uvijek prvi

Došao je iz obitelji od dvanaestero djece, preživio siromaštvo u Crnču i Širokom 1940.-ih i 1950-ih godina. Otišao u Italiju na studij. Susreo Papu Pavla VI.! Bio na kanonizaciji prvog hrvatskog sveca sv. Nikole Tavelića, 1970. Preživio pucnjeve u svojoj sobi u ratu u Mostaru 1990-ih, brinuo se za izbjeglice, udovice, siromašne, samce, obitelji i mlade. Svi mi imamo svoja sjećanja na fra Danu. Sjećanja koja pamtimo i koja s radošću prenosimo. Sjećam se tako i ja ljeta 1993. Fra Dane je u starom golfu na kojem su bili vidljivi tragovi gelera i metaka putovao skoro 20 sati svim mogućim putovima i zaobilaznicama, potonskim mostovima, neizvjesnim područjima tadašnje "ničije zemlje" te došao na moju mladu misu u Slavoniju. Nije mu bilo teško dizati se iz nevolje i pokazati ljubav. I zbog svega toga razumio je ljude. Ljubio ih je. U patnji je naučio živjeti, a u radosti navikao pjevati. "Mnogima je bio stariji otac, brat, prijatelj."(S. Č.) "Propovjednik, gromovnik, čvrsta stava, dosljedan i originalan, razuman, ali i nježan." (B. M.) Dao život za ono što vrijedi, što ostaje i vječno svijetli. Glas mu je bio jak. Uvjerenje još jače. Pogled mu bijaše oštar, riječ jasna, ali i duša meka. Mnoge generacije su nadahnuće za život vjere i dobra našle u fra Daninim riječima pouke, primjera… Bez obzira je li vam bio župnik ili gvardijan, kapelan ili kateheta, duhovnik ili propovjednik, brat ili kum svi ste mogli od njega dobiti, puno dobiti. Uvijek prvi. Kao da je želio biti prvi koji uvijek ima nešto reći, navijestiti, podučiti, iščupati iz zaborava. "Uvijek prvi. Uvijek natovaren do ruba izdržljivosti. S onim svojim osmijehom koji nikada nije odavao što muči dušu."(A.M.) Posljednji od starije generacije Karačića fratara. A prvi! Podučavao, govorio, ispravljao, korio, pjevao, tumačio, naviještao… To je bio fra Dane! Stari kov fratra, a nov! Uvijek nov. Čovjek zagrnutih rukava, kao da tek počinje, kao da do tada nije ništa radio. Kao da mu je život ponavljao riječi asiškog sveca: "Braćo, započnimo ispočetka, jer smo dosad ništa ili malo napravili." Uvijek ispočetka. Propovijedao je Evanđelje! Otišao u fratre prije 66 godina, godine Gospodnje 1959. Osvrćući se na te sve godine kazao mi je prošlog siječnja: "Ja ni jedan zavjet nisam prekršio. Ja sam na to jako ponosan!" Da, njegov je stav bio: čuvati. Čuvati narod, čuvati klicu vjere, čuvati obitelji, čuvati principe… Bio je most između Boga i ljudi, most između stvarnog i mogućeg, most između čežnje i običnosti.

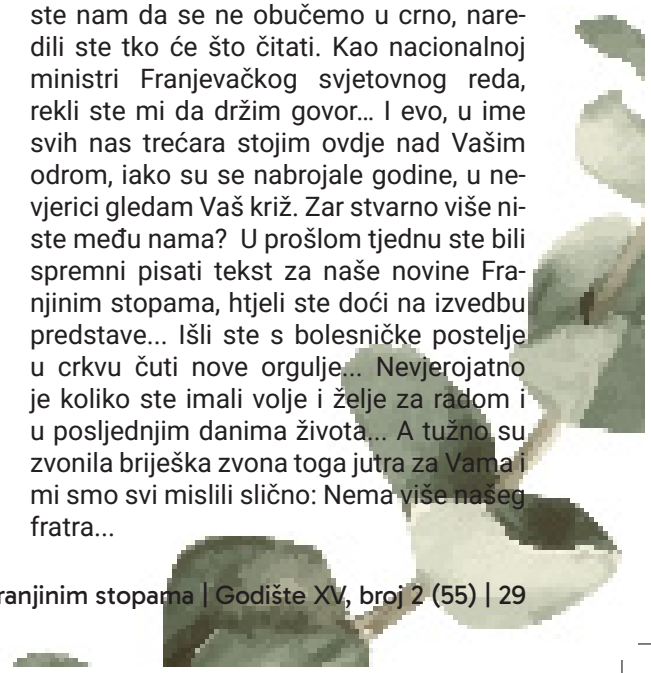
Povratak na početak

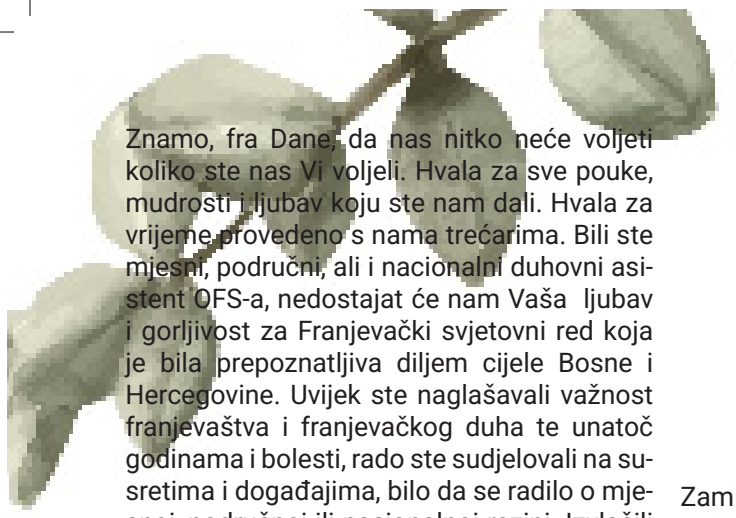
Naši životi kao da se nalaze u punom krugu, u savršenosti početaka i svršetaka, prvog i posljednjeg. Pa tako dok sam bio s njim u bolnici, večer prije operacije pričao mi je o počecima. Kao da se vratio na izvore, na početak svega i u jednom času kaže:
"Kada sam pošao u sjemenište majka mi je poljubila ruku i tada sam znao da ću zauvijek biti fratar. I gotovo da je nisam više vidio. Umrla je mlada." Dok je to govorio zagledao se u daljinu. Kao da je opet bio tu na početku, s majkom, sa svima. Kao da je razumio vrijeme, ne kao dužinu nego kao trenutak! 81 godinu kao jedan dan! Kao da je opet sve lijepo, dobro, čisto, nevino, cijelo. Da to je Uskrsnuće! "Ja volim svoju Hercegovinu, svoju Provinciju i najviše svoj Široki Brijeg." Kao da je u tim riječima nedavno izgovorenim satkan sav njegov Credo, njegov trokut bivovanja, njegovo trojstvo odanosti, njegovo troje u jednom koje poče i završi s franjevačkim znakom, karizmom, zavjetom. O bratu Franji je često govorio. O sinovima sv. Franje često podučavao, o ubijenoj braći, slugama Božjim širio riječ istine. Ponos nalazio u trećarima i svemu što franjevački diše. Ta veliki ljudi žive tako da druge čine velikima. Fra Dane je mnoge podučio, spasio, upravio na pravi put, učinio njihove živote velikima. S ponosom je tisuće puta izgovorio: "On je bio moj đak. Ona je bila moja učenica." Povesti ljude na put velikoga Biti pastir je upravo to. Da, zaista ni Široki Brijeg više neće biti isti bez fra Dane. Vjerujem da ćete uvijek moći biti ponosni na dobru fratarsku dušu ovog originalnog fratra! I dolično je da se opraštamo od fra Dane u nedjelju u kojoj je najčešće naviještao Riječ, zagrtao rukave i jasno prenosio poruku koja nije njegova, nije u njegovo ime nego je vječ-

zagrtao rukave i jasno prenosio poruku koja nije njegova, nije u njegovo ime nego je vječna, Gospodinova. Neka mu Gospodin dušu pridruži svojim svetima i vjernima, zajedno s našim dobrim provincijalom fra Rufinom Šilićem koji je umro na današnji dan prije 40 godina.
Pokoj vječni daruj im, Gospodine!
Pred kraj misnog slavlja od fra Dane prigodnim govorom oprostio se gvardijan samostana **fra Ivan Marić**, pročitavši i fra Danin životopis, Mirela Barbarić kao nacionalna ministra Franjevačkog svjetovnog reda u ime svih trećara i **fra Ivan Penavić** u ime duhovnih poziva s Briga. Fra Ivan je u svojem nadahnutom govoru istaknuo:
„...Čovjek humanističke, široke izobrazbe, čovjek Gutenbergove ere. Neka mi ne zamjeri ovaj zbor klera na ovome što ću reći, njegovom smrću umire jedna era. Kao posljednji među posljednjim od svoje generacije fratara koji su ovdje bili, iz svojeg vremena umireš ti i tvoja riječ umire i ovdje nastaje muk jednak kao što postoji danas pred tvojom smrću. (...) Ti si disao ovaj Brijeg, ovaj sveti Brijeg, tvoj Brijeg, tvoj Betlehem, tvoja Galileja i tvoja Golgota. Sad ćemo te spustit u Mekovac, u meku zemlju ovog tvrdog, svetog Brijega, u tvoje Kraljevstvo Nebesko s kojeg nikad nisi htio otići, čak ni na godišnji odmor. Uvijek si ovdje bio prisutan, u tvojoj svećeničkoj memoriji mjesto je pronašao svatko. Počivaj na ovom Brijegu, otpočini od svih svojih tegoba."
Između ostalog fra Ivan je prepričao kako ga je fra Dane podučavao talijanski te mu se na kraju obratio s nekoliko rečenica na talijanskom jeziku završivši riječima: „Buon viaggio, maestro!" Nakon završetka misnog slavlja, tijelo s lijesom napustilo je Brijeg i krenulo put Mekovca, uz pjesmu širokobriješkog zbora Sv. Cecilija i molitvu krunice. Nakon ukopa u posljednji preostali grob fratarskoga groblja, zaorila se pjesma koju je fra Dane osobito volio i pjevao svima na sprovodu: Kraljice neba, raduj se. Mladi Turčinovićani zapjevali su i: Ima jedna duga cesta koja vodi sve do Raja... Ne ostavi nas nigdar, Blagoslovi nas svagdar, Budi s nama svaki čas, Isuse, Spasitelju naš! Slavno budi ime Isus, slavno ime Marija! Ime Isus slavno budi, slavno ime Marija!

Nije to bila ni dužnost ni služba: mi smo bili Vaši, a Vi naš...

Kako započeti govor o fra Dani bez njegova Crnča i Glavice, s koje je poteklo pet fratara Karačića, kako započeti bez njegova brata Mladena, bez Svena i njegovih kalapućana? Kako započeti bez Turčinovića, bez Mostara, Humca pa i Konjica? Kako bez fra Daninog Briga, samostanske braće i nas trećara?
Bio si naš domaći fratar, volio si Brig, svaki detalj vezan za povijest naše Hercegovine. Tko će sad govoriti povijesne činjenice onako iz glave, sva imena i godine? Bili ste meštar u tome, naučili nas o mnogome. Voljeli ste svoj hrvatski narod i uistinu živjeli s njim, proživljavali sve njegove križeve, i one prošle i sadašnje.
Razborito ste zakoračili u novu etapu života na zemlji, a to je oproštaj. Rekli ste da ste spremni i živjeti i umrijeti. Naredili ste nam da se ne obučemo u crno, naredili ste tko će što čitati. Kao nacionalnoj ministri Franjevačkog svjetovnog reda, rekli ste mi da držim govor... I evo, u ime svih nas trećara stojim ovdje nad Vašim odrom, iako su se nabrojale godine, u nevjerici gledam Vaš križ. Zar stvarno više niste među nama? U prošlom tjednu ste bili spremni pisati tekst za naše novine Franjinim stopama, htjeli ste doći na izvedbu predstave... Išli ste s bolesničke postelje u crkvu čuti nove orgulje... Nevjerojatno je koliko ste imali volje i želje za radom i u posljednjim danima života... A tužno su zvonila briješka zvona toga jutra za Vama i mi smo svi mislili slično: Nema više našeg fratra...

Znamo, fra Dane, da nas nitko neće voljeti koliko ste nas Vi voljeli. Hvala za sve pouke, mudrosti i ljubav koju ste nam dali. Hvala za vrijeme provedeno s nama trećarima. Bili ste mjesni, područni, ali i nacionalni duhovni asistent OFS-a, nedostajat će nam Vaša ljubav i gorljivost za Franjevački svjetovni red koja je bila prepoznatljiva diljem cijele Bosne i Hercegovine. Uvijek ste naglašavali važnost franjevaštva i franjevačkog duha te unatoč godinama i bolesti, rado ste sudjelovali na susretima i događajima, bilo da se radilo o mjesnoj, područnoj ili nacionalnoj razini. Izvlačili ste iz nas ono što ni sami nismo znali da možemo i znamo. Nije to bila dužnost ni služba: mi smo bili Vaši, a Vi naš... Mi smo bili obitelj. Zauvijek zahvalni jer ste bili naš duhovnik, ovim putem Vam izričem posljednji pozdrav i zahvalu u ime našeg širokobriješkog Mjesnog vijeća gdje ste bili duhovnik zadnjih 11 godina, u ime Područnog i Nacionalnog vijeća, u kojemu ste služili kao duhovni asistent dvije godine, te u ime sadašnjeg područnog i nacionalnog duhovnog asistenta fra Josipa Vlašića. Iskrenu sućut u svoje osobno ime i u ime svih trećara izražavam obitelji pokojnog fra Dane i cijeloj Hercegovačkoj franjevačkoj provinciji.

Do viđenja, fra Dane, čekajte nas na nebeskim prostranstvima, propovijedajte i gore, pjevajte svojim zvonkim glasom slavu Bogu! Počivajte u miru, nek'; Vas Bog obilno nagradi za sve što učiniste ovdje na zemlji, a mnogo je toga. Jednom ste rekli: Uvijek se s Brijega odlazilo, ali se s Brijega teško može uistinu otići! Vi s Brijega nećete nikad otići! Počivajte u hladovini hrastova groblja Mekovca, podno naše Kamene Ljepotice!

Vole Vas Vaši zahvalni trećari!

Fra Dane i njegovi Turčinovići

Marija Bubalo

Zamislite da vam dodijele zadatak da na nekoliko stranica napišete nešto o svom najboljem prijatelju, osobi koju cijenite i jako poštujete, osobi koja vam je oslonac i pokretač u životu, osobi koja je vaš duhovni vođa, osobi koja vam je i vjetar i mirna luka. Nemoguće! Pitamo se kako onda 25 godina staviti u nekoliko redaka? U startu kažemo da neće ići, stoga ćemo ovdje iznijeti samo neke činjenice koje se mogu izreći i koje mogu opisati ovog čovjeka, kojeg je bila čast poznavati i s kojim je čast bila živjeti. U selo Turčinoviće došao je tiho i nenametljivo, a opet snažno i spasonosno. Unutar sebe potiho radoznalo, s puno motiva i energije, žarke želje i volje za životom i radom. Nećemo si lagati, fra Dane je osvojio naša srca na prvu, nije tu bilo neke velike prilagodbe niti s jedne strane, jednostavno, kliknulo je. Došao je s dosta životnog iskustva, u životu svega i svačega proživljenog i pretrpljenog, uništenog i još većeg i boljeg nanovo izgrađenog. Većina ljudi, kad se približi šezdesetim godinama, sanja mirovinu, mirniju fazu života, uživanje u svemu onom dosad proživljenom i učinjenom. Međutim, glavni lik ove priče, naš fra Dane, tek je bio na početku, možemo reći da za njega kreće drugi početak i njegova druga, nova mladost. Našu crkvu je obnovio, vratio joj onaj početni sjaj iz osamdesetih godina. Crkveni perivoj pretvorio u predivni vrt kojeg bi i Vatikan poželio. No više od svega toga, oko svoga plašta od prvoga dana svoga dolaska okupio je našu djecu. Sa sigurnošću možemo tvrditi da su ga djeca ponekad više i bolje slušala nego roditelje. Na subotnje i nedjeljne mise išlo se pjevajući.

Formirao je ministrante kojih je bilo više nego bijelih haljina, međutim, riješio je to fra Dane brzo, kolona dječaka ministrirala je uz njega, a i ostale fratre, do dana današnjeg. Ne znam hoće li se pretjerati kad kažemo da je u Hercegovini fra Dane svećenik s najviše održanih i pripremljenih dječjih priredbi, recitala, kako u školi, gdje je predavao vjeronauk, tako i u crkvi. U našim gledateljskim očima izazivao je čuđenje, zadivljenost i poštovanje. Uz ministrante, formirao je krug čitača koji su tjednima morali čekati da dobiju svoj raspored za čitanje. Od samog dolaska govorio je: "Tko pjeva, dvostruko moli." Okuplja mladost, muške i ženske, ideja je pokrenuti zbor. Veliki kor je sagrađen, pola sela je u zboru, crkvom se ori glasno Kraljice neba, a fra Dane cvjeta. Nakon svake otpjevane nedjeljne mise, koncerta, nastupa u drugim župama, prilikom završetka onaj fra Danin osmijeh ponosa i sreće, sjaj u njegovim očima neće se moći nikada zaboraviti. Našim starim i nemoćnim mještanima bio je melem. Znao je prepoznati trenutak za pohoditi, utješiti, ohrabriti i udijeliti toplu riječ. Međutim, sve ovo navedeno ne bi čak ni bilo ostvareno da naš fra Dane nije bio protkan Duhom Svetim. Bio je pastir koji je nama običnom puku razlagao živu Riječ - živog Boga tako jednostavno i smireno, lijepo i iskreno, učeno i produhovljeno, a opet tako gromoglasno opet tako gromoglasno kako je samo on to znao. Sve naše Božiće, Uskrse, Gospe od Zdravlja, ma i svake nedjeljne mise pretvarao je u predivne svetkovine. Pa da nam ništa drugo osim ovoga nije dao, dao nam je sve!

Stih iz Psalma 18 kaže: „S Bogom svojim preskačem zidine." Živeći tako, učio je i nas tome, jer samo oslanjajući se na Boga, bilo zgodno ili nezgodno, u životu se sve može postići i prebroditi. Znao je fra Dane očinski uputiti kritiku, nakon kojih su se ljudi mijenjali, iskrenije molili, više i bolje vjerovali, zdušnije živjeli. Hvala Bogu, selo nije imalo duhovnih oluja, vjerujemo da su razlog tome i mnoge duhovne obnove, procesije, hodočašća, klanjanja, predavanja koja su bila vođena i organizirana pod fra Daninom palicom. Volio je reći da je crkvu u Turčinovićima zajedno s mještanima pretvorio u mali Asiz. Zaista, u njegovo vrijeme selo je bilo mirna luka vođena iskusnim mornarem. Majka Terezija reče: "Život je san - učini ga stvarnim." Fra Dane je svoj san pretočio u stvarnost i to ne jednom, nego više puta, i to je glasno i javno svjedočio da je zaista sretan sa svojim životom. Pustio je korijenje s narodom i za narod. Jednostavno, bio je žila kucavica koja je povezivala što se naizgled možda činilo i nemogućim. I kao s početka teksta, kako je tiho i nenametljivo došao, tako je i otišao. Međutim, utisnuo je svoj duboki živi pečat i ostavio zauvijek svoj neizbrisivi trag. Znamo i vjerujemo da su njegovo lice osmijehom uresile turčinovske godine na koje je bio ponosan, a mi još ponosniji i sretniji da smo ga smjeli i mogli zvati svojim. Previše si nas zadužio, nadamo se da ćeš s ponosom odozgo gledati kako koračamo kroz budućnost.

I kaže fra Janko Bubalo u svojoj pjesmi: Jutros sam radije nego ikada, ostavio svoje prebivalište između sna i zastava i pošao na zborište nas i onih kojih nema…

Hvala za sve!

Počivaj mirno, naš fra Dane, u prostranim nebeskim plavetnilima, cvjetnim livadama s raspjevanim melodijama.

I do novog viđenja - POZDRAV!

Zauvijek tvoji Turčinovićani

„Ovaj je volio manastir kao svoju dušu“ - Ivo Andrić

fra Željko Barbarić, OFM

Ima ona Andrićeva priča o fra Stjepanu, bosanskom fratru, koji je noću ispravljao Nekrologij, knjigu u koju se zapisuju imena umrlih fratara. Tamo bi se, po običaju, osim osnovnih podataka, zapisalo i još nešto o tom fratru. Tako je o fra Marku Krneti ostalo zapisano da ga je ubio neki Turčin kod kazana dok je pekao rakiju. A fra Stjepan, ovaj što je volio ispravljati, dođe tako jednu večer i precrta ono što je bilo zapisano o fra Marku u Nekrologiju i nanovo ispisa ovako nekako: "Ovaj je volio manastir kao svoju dušu. Da se zna." Fra Dane nije bio bosanski ujak o kojima je pisao Andrić. Bio je hercegovački fratar koji je baš volio samostan i svoj Brig i svoju Hercegovinu, a povrh svega – Boga. Vjerujem da je velikoj većini ljudi, koji su imali priliku upoznati fra Danu, ostalo neko lijepo sjećanje vezano za njega. I toliko će se priča čuti ovih dana o njemu. A vjerojatno će se i puno suza pustiti za njim. Našao je mjesto u srcima tolikih ljudi, baš kao što su i mnogi ljudi našli mjesta u njegovom srcu. I, čini mi se, dobro je mjeriti čovjeka po veličini njegovog srca. A fra Dane je imao veliko srce…

I ja bih zapisao nekoliko sjećanja vezanih za njega. Odlaze stari fratri koji su me dočekivali u samostanu. Fra Dane je jedan od posljednjih koje sam zatekao u širokobriješkom samostanu kad sam pošao u fratre. Ušao sam u samostan kao dijete ne znajući puno tko su ti fratri. Započeo sam živjeti s neznancima koji su me prihvatili kao svoga brata. A ja sam u njima našao braću. S fra Danom se nisam puno trudio da me zavoli. On me već volio. Bilo je dovoljno što sam iz Knešpolja, što sam Petrić, što sam Beljušin unuk. A tom Beljušinom unuku Gospodin je dao braću… Među njima i fra Danu.

Bio je fratar iz naroda i za narod

Taj je čovjek imao nevjerojatnu memoriju. Ako kažem da je poznavao trideset tisuća ljudi po imenu i prezimenu, mislim da neću pretjerati. Koliko je samo poznavao ljudi u Crnču, u župama u kojima je djelovao, posebno na Širokom Brijegu, Humcu, Mostaru, Konjicu… Dok sam služio na Brigu, a ovo je na moju sramotu, pitao bih fra Danu gdje je nečija kuća u Knešpolju. Ni vlastito selo nisam poznavao dobro. A on, ne samo da bi objasnio gdje je ta kuća, nego bi nadodao koju anegdotu i prigodnu priču uz tu obitelj ili uz taj zaselak. Fra Dane je gradio crkvu u Knešpolju i nije tajna da ga u mom selu ljudi posebno vole. Prepričavala se jedna zgoda u mojoj obitelji vezana za fra Danine dane u Knešpolju. Kažu da se tada nije smjelo psovati u selu. Kad bi netko i zaustio da bi nešto opsovao, fra Dane bi se pojavio iza nekog zida, kao sasvim slučajno i taj bi "pregrizao" jezik. I mi bismo se nasmijali tome, a fra Dane još slađe. Nije bila poanta u tome što se sakrivao iza nekakvih zidova, nego što je bio među narodom. Bio je fratar iz naroda i za narod. Imao je još jednu lijepu crtu. On bi se pojavio u životu ljudi u bitnim trenucima. Ili koji dan prije, ili večer prije ili na sami dan ili pak koji dan poslije. Kažu da je to važno. Pojaviti se. Biti tu. Tako je bilo i u bitnim trenucima moga redovničkoga puta. Oblačenje. Doživotni zavjeti. Svećeničko ređenje. Mlada misa. Sprovodi. Predstavljanje knjige. Okreneš se i pogledaš tko je blizu tebe i tko je uz tebe u tim bitnim momentima. Fra Dane je bio tu. Žao mi nešto, dok ovo pišem, što mu nisam mogao uzvratiti istom mjerom otkad sam otišao živjeti vani…

Sjećat ću ga se...

A kako ću ga upamtiti? Po onom karakterističnom izlasku iz crkve za devetnice kad bismo krenuli pričešćivati. Fra Dane u lijevoj ruci nosi ciborij s Presvetim, a desna ruka ide u zrak da mu se spusti rukav od habita i da olabavi malo sat na ruci. Po onom plaštu kojim bi se pokrio kad bi zimi ispovijedao u crkvi. Po onoj njegovoj crvenoj Bori koja je valjda sama znala put do Turčinovića. Po ljubavi i blizini prema nama mlađima. Bio je spreman dati nam priliku i uvijek otvoren za suradnju. Znao bi me pozvati na stranu i reći mi koji savjet. Jednom ja nešto 'zglajzo' u župi. Neiskustvo i neznanje se sastali i ja se povjerim fra Dani. Znam da me neće izdati drugima i znam da me neće osuditi. Kaže on: „Dobro si ti to. I ja bih tako na tvom mjestu. Ali...“ I onda je uslijedio savjet kako opet ne završiti u istoj situaciji i kako se izvući iz te zavrzlame.

Sjećat ću ga se i po pidžami u onoj bolesničkoj sobi u jednoj zagrebačkoj bolnici. Pokojni fra Mladen Hrkać i ja išli ga posjetiti. Ili sam bio sam ja tada. A vjerojatno i jedno i drugo jer smo ga stalno posjećivali za vrijeme njegovog boravka u bolnici. Ima tome skoro 20 godina. Nešto mi ga bilo žao takvoga vidjeti. Skoro slomljena. I izgubljena. I svaki put poslije kad bih ga sreo – bilo mi nešto drago što se othrvao. Što se ustao. Što je pronašao iznova motiv boriti se. Puno ljudi doživljava nas fratre samo u habitu i puno se toga svede na neke naše nastupe u kojima mi djelujemo jaki, samouvjereni, žestoki, hrabri i neustrašivi, skoro nepobjedivi. U njegovoj bolničkoj sobi fra Dane je bio sve samo ne to. A onda idućih 20 godina, opet onaj žar u očima, onaj isti prodoran glas, onaj njegov karakterističan osmijeh na licu, onaj neumoran rad, posebno u Turčinovićima i s trećarima... Sve do smrti... I tako Brig postade malo pustiji i malo drukčiji nego prije... I Hercegovina... I još jedan fratar kojeg trebam posjetiti na Mekovcu umjesto na Brigu... Ali, i dolje ćemo, u hladovini, progovoriti koju. Ja Vama, a Vi meni...
Uz neizbježne osmijehe.
Možda i pokoju suzu...

Glas propovjednika sa širokobriješke gore

fra Antonio Musa, OFM

Kad bi fra Dane stao za propovjedaonicu u našoj širokobriješkoj crkvi, sve bi utihnulo. Jednako bi u iščekivanju zastali i djeca, i mladi, i stari i oni stariji. Rijetki su kao fra Dane znali progovarati vjerničkom srcu. Njegove bi riječi poput blagog lahora odzvanjale prostranom crkvom, a jeka tih riječi nadahnjivala je, vodila, opominjala i krijepila. I svaki put kada je progovorio, bila je ta riječ jednako snažna, kirurški precizna, duhovno proživljena i proročki autentična. Ta riječ je bila Božja. Sjećam se naših srednjoškolskih dana i naše radosti kada bismo kroz uska vrata sakristije vidjeli fra Danu spremnoga za misu. Znali smo da ćemo imati što čuti, naučiti i doživjeti. Iznad svega, danas to razumijem, znali smo da ćemo iskusiti predanje svećenika koji s toliko vjere u Božju snagu propovijeda Riječ i kada je to bilo zgodno i nezgodno. Nitko u moje vrijeme nije govorio kao fra Dane. Njegov gromki, hrapavi, a u isto vrijeme blagi glas, postao je sinonim za Brig. Fra Dane je bio glas propovjednika sa širokobriješke gore. Njegov glas i Brig u našim su životima i našim srcima postali jedno. Činilo mi se nekad da – kad bi nam Brig mogao progovoriti – da bi govorio bojom fra Danina glasa. I progovarao je: u kriku propovjedničkog zanosa, u pjevanju misnih molitava, u kantanju Muke na Veliki Petak, u onom dobro poznatom stavu u kojem smo ga bili navikli gledat dok se jednom rukom podbočio, a drugu dignuo propovjednički visoko… sve je to i više bio fra Dane! Bogu sam zahvalan da sam ga ovih dana zatekao živa na bolesničkoj postelji našeg samostana gdje su se braća, uz pomoć mnogih, tako lijepo brinula za njega. Nisam mogao vjerovati da je preda mnom u liku bolesnika onaj duhovni gorostas kojega sam tako često gledao kako predmoli devetnice, predvodi procesije, zapjevava litanije, predaje vjeronauk, drži tečajeve talijanskog, propovijeda trećarima i framašima, radosno se smije dok molitve, pjesme, žamor i galama stotina mladih ispunjavaju dvorište briške crkve. Ovih sam ga dana dva puta imao priliku vidjeti, stisnuti mu ruku, progovoriti riječ-dvije. I tih nekoliko riječi bijaše dovoljno. U njih kao da su stale sve njegove propovijedi ikada izgovorene za
propovjedaonicom naše crkve, kojima smo se divili, koje su nas izazivale, koje su nas hrabrile, i koje su nas iznad svega doticale.
U nedjelju me gvardijan stavio propovijedati na dječjoj misi. A kako se usred ovakva rastanka usuditi stati za propovjedaonicu naše crkve?! Hvala ti, fra Dane, za sve pa i za ova pitanja.

Počivaj u miru i moli za nas da znamo biti ustrajni u svjedočenju i propovijedanju Božje Riječi!

Oproštaj fra Daninih učiteljica

Sat na ruci zasjajio bi neobičnim sjajem kad bi podigao ruku da namjesti rukav habita. „Ovo je vaš poklon, ovo je od vas!"- rekao bi fra Dane misleći na taj isti sat koji je dobio od učiteljica za rođendan. Bio je fratar, duhovnik, duhovni asistent, brat, prijatelj, ali jedno zanimanje ga je posebno krasilo. Bio je učitelj, vjeroučitelj. Bio je odgojitelj. Došao je u turčinovsku školu te davne 2001. godine i sa sobom donio nešto novo. Oni koju su ga poznavali točno znaju na što mislim. Polako se gradio naš odnos, u početku kao kolege, a kasnije i prijateljski bez obzira na razlike u godinama. Počeli smo se okupljati za rođendane. Fra Dane je uvijek bio originalan po pitanju poklona. Svojim izborom često bi nas iznenadio. Tako bi se našao i pokoji komplet tanjura i šalica, termosica, preko parfema i nakita. Znala se naći i koja knjiga pomno odabranog naslova. Osim rođendana, zajedno smo slavili i imendane. Neizostavan dio naših slavlja bila je i poruka od fra Dane kad bi došli kući. Redovito je počinjala: „Bijaše ovo lijepo druženje". Uz rođendanske i imendanske čestitke redovito su pristizale i čestitke od njega i za sve druge prigode. Evo jedne takve: „Mojim dragim učiteljicama s kojima sam u školi s našim učenicima proveo ugodne i nezaboravne dane prijateljstva i brige za odgoj naše djece, želim da svjetlo Uskrsnog jutra obasja vaše putove. Vaš fra Dane (jest star, ali je vaš i zato ste vi još više u mojim mislima i molitvama)." Koliko je bio neumoran u radu govori i činjenica da je za razne prigode pripremao recitacije i igrokaze sa turčinovskom djecom.

Često bi ih sam pisao i prilagođavao potrebama događaja. Kad je fra Dane prestao predavati djeci vjeronauk i dalje je dolazio u školu na druženje s učiteljicama i djecom. Čim bi se začula vika u dvorištu škole znale smo da je stigla crvena Bora. Izlazi poznato lice u smeđem habitu, a u rukama slatkiši i drugi proizvodi što za djecu, što za učitelje. Koliko je volio djecu govori i činjenica da ih je i bolestan uveseljavao s paketićima. I opet je stiglo 47 paketića za sv. Nikolu, koje je dovezao Šćepo jer fra Dane mora u ambulantu na previjanje. Bilo je još takvih prilika u kojima je iznenadio i uveselio druge ljude, unatoč bolesti znao je svakome pokazati svoju ljubav. Fra Dane je živio svoj poziv i svoju službu u svakom smislu te riječi. Koliko nam je značio ne možemo riječima opisati, ali bar ovih nekoliko rečenica nek' ostanu za lijepo sjećanje svima.
Znamo da si u vječnosti s Gospodinom.

Do nekog ponovnog susreta,

Vaše učiteljice!

Zatvorena je fra Danina knjiga života

Otišao je još jedan čovjek koji je ostavio ogroman trag u životima brojnih Hercegovaca. Fra Dane Karačić.
Zatvorena je njegova knjiga života, ali ona zapisana njegovim riječima ostat će zauvijek otvorena. Kao fratar i svećenik, kao član Matice hrvatske promicao je kulturni identitet hrvatskog naroda na svim područjima, u govoru i u pisanju. Njegove riječi zabilježile su hercegovačke križeve i ponos pripadnosti katoličkom i hrvatskom puku. Zabilježene su priče koje su godinama bile obavijene velom šutnje jer bi svako spominjanje prijetilo progonom. Fra Dane je imao snage sve to istražiti i zabilježiti. I sve je to pisao svjedočki, s bezbroj povijesnih činjenica, koje ne samo da govore o pojedinim ljudima, nego o povijesti ovog patničkog naroda. Naroda s kojim je i fratar patio, ali koji ga je tješio i ulijevao nadu u bolje dane.

Pisao je stilom iskusnog pripovjedača i propovjednika koji zna držati pozornost čitateljâ i slušateljâ. Njegova riječ je ulijevala povjerenje, a kada bi izgovorio riječi Široki Brijeg, u njima bi se vidjela sva njegovu ljubav prema ovom kamenu, ovom narodu, prema fratrima, posebno mučenicima… Ili kazano njegovim riječima: „Široki Brijeg je naša radost, snaga, ponos i obveza." Njegov izričaj u govoru i pisanju bio je hrvatski književni jezik, koji je brižno njegovao i s ljubavlju prenosio mlađim naraštajima. Uvijek je bio spreman dati i svoj doprinos radu Matice hrvatske, a njegovo obraćanje u ime dobitnika Zlatnog grba Grada Široki Brijeg, posebno pamtim i nosim ih u srcu. Svima nam je stavio u zavjet i obvezu da čuvamo i jačamo Maticu hrvatsku. Smatrao sam svojom obvezom da fra Dani za obljetnicu Zlatne mise pripremim publikaciju – knjigu o njegovu životu i radu s naslovom Gospodin je moja pjesma. I sve to bez njegova znanja, tražeći informacije iz objavljene građe, od njegove braće fratara, rodbine…

Fra Danine staze po Crnču obišao sam s pok. Andrijom. Vidio sam njegovu Glavicu, odakle je krenula njegova velika životna priča. Knjiga prepuna srca i duše, za osobu koja je svoje srce i dušu nesebično davala svima koji su ga susretali. Nakon proslave Zlatne mise s fra Danom obogatio sam knjigu novim detaljima, koje mi je osobno kazivao. Drago mi je da postoji zapisan barem djelić njegova života i rada. A postoje mnoge osobe o kojima se malo ili ništa ne zna, a zavrijedili su. I upravo je zadaća Matice hrvatske da to pomno istražuje i bilježi. Znam da je fra Dane puno toga istraživao i pisao. Želio je da uradimo i treće, dopunjeno izdanje knjige o trećarima, u rukopisu su mu knjige o Crnču i Turčinovićima… Vjerujem da će odgovorni imati sluha i razumijevanja da ovi rukopisi ugledaju svjetlo dana. I radi ovog naroda, a i fra Dani kao znak zahvalnosti.

Fra Daninoj braći fratrima, članovima njegove obitelji, svim ljudima koji su ga cijenili, u ime svih širokobrijeških matičara, čijim je bio dugogodišnjim aktivnim članom, upućujem riječi iskrene kršćanske sućuti, a našem fra Dani želim da ga Bog obdari mirom u svome kraljevstvu.

Gojko Jelić,
predsjednik Ogranka Matice hrvatske
Široki Brijeg

Hodočašće OFS-a Široki Brijeg u Šibenik i Visovac

Dragana Lasić, OFS

U subotu, 29. ožujka nas 50 trećara sa župnim vikarom fra Džonijem Dragićem krenulo je put Šibenika, drevnog grada na našoj hrvatskoj obali. Razlog posjeta je upoznavanje sa životom i djelovanjem prvog hrvatskog sveca sv. Nikole Tavelića. Sv. Nikola rodio se upravo u Šibeniku te bio član šibenskog samostana, upravo ovog gdje smo došli – Nacionalnog svetišta i samostana franjevaca konventualaca sv. Franje u Šibeniku.

Domaćin nam je bio rektor i gvardijan svetišta fra Josip Ivanović, te je cijelo vrijeme hodočašća bio s nama u pratnji. Primio nas je kao pravi prijatelj i brat. Svetu misu slavio je fra Džoni, a misna čitanja pročitale sestre Monika Naletilić i Dragana Lovrić. Pjevanje je animirao brat Karlo Vukoja. Nakon svete mise prigodnu katehezu održao nam je fra Josip te nam kroz nju pobliže prikazao život i poslanje sv. Nikole. Naglasak je stavio na „sjećanje" jer postojati znači sjećati se naše prošlosti, osoba, svetaca koji su obilježili jedno razdoblje života na zemlji, a onda ih štovati, moliti za zagovor i nasljedovati koliko možemo u svom životu i poslanju koje svatko od nas ima. Nakon kateheza posjetili smo i muzej gdje se danas čuva jedina relikvija sv. Nikole, a to su sandale Taveline iz 14. stoljeća.

Nakon male okrjepe zaputili smo se prema crkvi sv. Lovre, gdje nas je srdačno primila s. Terezija Zemljić, koja nam je nešto više rekla o crkvi,

ali i o grobu u kojem je pokopana službenica Božja majka Klara Žižić; utemeljiteljica samostanskih trećoredica sv. Franje ili šibenskih franjevki.

Posebno smo bili dirnuti svjedočanstvom uslišanih molitava po njezinom zagovoru, pa smo svi skupa, kao jedno, na grobu izmolili molitvu za njezinu beatifikaciju. Nakon toga, uslijedio je posjet velebnoj šibenskoj katedrali koja je uvrštena u UNESCO-ov popis svjetske baštine i krstionici, remek-djelu Jurja Dalmatinca. Ona čuva dva kipa starozavjetnih likova – kralja Davida i proroka Šimuna, Bogonosca. Nakon šetnje rivom i ručka krenuli smo za otok Visovac, koji blista na istoimenom jezeru. Mjesto je to koje bi svatko trebao posjetiti bar jednom u životu. Tu se nalazi crkva, franjevački samostan i čuva vrlo vrijedna zbirka knjiga i umjetnina. Domaćin nam je bio fra Stojan Damjanović, naš Hercegovac, rođen u Ljutom Docu. Prevezao nas je svojim brodićem na otok prekrasnih vrtova i zelenila. Možemo slobodno reći da otok odiše mirom i molitvom. Puno se radosti, smijeha, zajedništva osjetilo toga dana, ali i tuge što je dan prebrzo prošao. Hodočašća su jedna velika milost za nas braću i sestre. Tu se lakše upoznajemo i međusobno zbližavamo.

Veliko hvala našim domaćinima i Bogu hvala na plodovima, koji su već vidljivi.

Hodočašće OFS-a Hercegovina u Sinj

Marija Brbor, OFS

Prema smjernici određenoj na našem Područnom izbornom kapitulu, donesena je odluka da se organizira područno hodočašće Franjevačkog svjetovnog reda. S radošću i zahvalnošću u srcu, odlučeno je da odredište bude Sinj – grad bogate duhovne baštine i dom čudotvorne Gospe Sinjske. Na blagdan Pohođenja Blažene Djevice Marije, 31. svibnja 2025. godine, u ranim jutarnjim satima, započelo je hodočašće područnog bratstva Franjevačkog svjetovnog reda iz Hercegovine. Više od 250 svjetovnih franjevaca, raspoređenih u pet autobusa, krenulo je na put ispunjen molitvom, radošću i duhovnim sadržajem. Po dolasku u Sinj, uputili smo se u svetište Gospe Sinjske, koja je također papinska bazilika. Imali smo milost zadobiti potpuni oprost, a duhovna priprema započela je sakramentom ispovijedi, molitvom krunice te svečanim misnim slavljem koje je predvodio naš područni duhovni asistent fra Josip Vlašić. Fra Josip nas je potaknuo na razmišljanje o Božjoj milosti i ljudskoj radosti. Govorio nam je o Božjoj radosti što nas ima kao svoju djecu, te o ljudskoj radosti koju su na poseban način pokazale Marija i Elizabeta – kroz prihvaćanje Božjih darova. Elizabeti je čedo zaigralo u utrobi od radosti, a Marija je izrekla svoj "Veliča" kao znak duboke zahvalnosti. Na poseban način nas je potaknuo da tijekom dana svatko od nas razmisli o barem tri dara kojima nas je Bog blagoslovio te da Mu za njih iz srca zahvalimo. Nakon misnog slavlja, obratio nam se sinjski župnik fra Antonio Mravak i uputio nas u osnovne povijesne činjenice vezane za Sinj, obranu Sinja od Turaka, 1715., povezanost Rame i Sinja, kao i cijele BiH i Sinja, Sinjske alke itd.. Nakon toga uslijedio je organizirani obilazak Muzeja Sinjske alke, te su se azak Muzeja Sinjske alke, te su se povijesne činjenice posložile još bolje u našim glavama. Imali smo i slobodno vrijeme za osobnu molitvu, razgledavanje, ručak i posjet suvenirnicama. U poslijepodnevnim satima, zaputili smo se na križni put do Sinjskog starog grada, gdje se nalaze ostatci srednjovjekovne tvrđave na uzvišenju ponad grada Sinja. Na vrhu se nalazi kapelica i veliki Gospin kip koji dominira nad gradom. Kroz taj križni put uzdizali smo Bogu svoje molitve, teškoće i zahvale, noseći sa sobom svoje bližnje u molitvama i svoje križeve. Na tom mjestu, na uzvišenju, primili smo blagoslov i simbolično smo završili naše hodočašće – duhovno osnaženi, srcem ispunjenim mirom i obogaćeni Božjom blizinom, zaputili smo se prema svojim autobusima. Lijepa i pozitivna atmosfera nije se gasila ni u autobusima, kroz pjesmu i razgovore, veselje je bilo prisutno cijelo putovanje. Bio je to dan ispunjen susretima, razgovorima, molitvom i zajedništvom. Bilo je posebno lijepo vidjeti toliko braće i sestara iz cijele Hercegovine na okupu. Ispunjeni blagoslovima, vratili smo se svojim domovima i svakodnevici – s radošću u srcu i zahvalnošću Bogu za ovaj predivan dar.

Nacionalni seminar OFS-a BiH

Antonija Primorac, OFS

U Franjevačkoj kući molitve u Masnoj Luci, od 22. do 25. svibnja održan je nacionalni seminar Franjevačkog svjetovnog reda BiH pod nazivom „Suradničko vođenje i služenje srcem“. Cilj seminara bio je produbljivanje ljudske, kršćanske i franjevačke dimenzije života svjetovnih franjevaca, s naglaskom na jačanje odgovornog djelovanja naših bratstava na svim razinama, kako unutar Reda, tako i u društvu. Pozvani su bili odgovorni u bratstvima kao i Nacionalno povjerenstvo za formaciju. Edukatori i glazbeni animatori na seminaru bili su članovi molitvene zajednice Nanovo rođeni koji imaju međunarodno iskustvo u formiranju. Tijekom seminara, uz razna interaktivna predavanja, svakodnevno je slavljena sveta misa, u zajedništvu smo molili jutarnju i večernju molitvu časoslova, održavalo se euharistijsko klanjanje i slavljenje. Nije nedostajalo ni druženja i pjesme nakon formalnog dijela dana. Svjesni da je Duh Sveti izvor njihova poziva, pokretač bratskoga života i poslanja, neka svjetovni franjevci nastoje nasljedovati Franjinu vjernost njegovim nadahnućima i neka slušaju poticaje Sveca da iznad svega čeznu za „Duhom Gospodnjim i njegovim djelovanjem“. (Čl 11, GK) Vratiti se na Izvor – iskustvo seminara bih mogla sažeti u ovu jednu rečenicu. Količina informacija bila je proporcionalna dobivenim milostima koje su sudionici izmolili za sebe, a posljedično za svoja bratstva. Sjeme je posijano, usudila bih se reći na dobru zemlju, samo je pitanje vremena kada će ono niknuti. Upravo je to bila jedna od prvih natuknica koja je odjeknula: Ono što želimo vidjeti u našim bratstvima trebamo izmoliti i biti oslonjeni na Duha Svetoga. Ne treba činiti radikalne preokrete, već se jednostavno organizirati s onim što imamo trenutačno i pustiti Boga da se proslavi kroz izazove na koje ćemo zasigurno naići.

Razlučivati u kojem smjeru bratstvo treba djelovati

Često činimo dobra djela, ali jesmo li se ikada zapitali činimo li Božja djela? Osobno mi je ovo otvorilo oči da se upitam jesu li moja dobra djela stvarno Božja volja? Npr. Petar je imao dobru namjeru, sačuvati Isusov život, ali to nije bila Božja volja. Bitno je razlučivati u kojem smjeru bratstvo treba djelovati. Jer Bog nas vodi i kada nismo svjesni (Rim 8,28). Nameće nam se primjer Mojsijeva života – prvo ostavljen u rijeci, odrastao na egipatskom dvoru, nakon toga prognan u pustinju. Ono što nekad izgleda kao tragedija/pustinja pomaže nam da rastemo. Tako je Mojsije izveo izraelski narod iz Egipta znanjem koje je dobio s dvora, a u pustinji je naučio biti pastir, otac, radnik i ukrotiti svoju naglu narav.
Postoje i različiti tipovi vođenja koje bismo mogli podijeliti na biblijske (sluga, pastir, upravitelj i nadglednik) te menadžerski (autoritativni, benevolentno-autoritativni, konzultacijski, demokratski) – cilj svih je jednodušje, a ne jednoumlje. Spomenut je i duhovni boj koji se neprestano odvija, ali važno je znati da se borimo s neprijateljem koji je već pobijeđen (Kol 2,15), Isus je nama dao autoritet (Lk 10,19) i Isus moli za nas da nas Otac očuva od svijeta (Iv 17,15). Naše oružje temelji se na ova četiri stupa: osobna svakodnevna molitva 1:1, Sveto pismo, sakramenti i zajednica kao korektiv. Karizme su darovi na kojima treba raditi te u njima stalno rasti i razvijati ih. Kao što svatko od nas ima svoju osobnost, također su nam darovane i različite karizme koje pomažu u rastu bratstava. Ono što bi nas trebalo pokretati je Ljubav – polog i početak življenja u punini. Bog ne daje „na mjeru" – On je silan, ali nije nasilan. Darovi riječi (dar jezika, dar tumačenja, dar proroštva), darovi
znanja (dar mudrosti, dar spoznaje, razlikovanje duhova) te darovi sile (dar vjere, dar ozdravljanja, dar čudesa) samo su pokazatelji da ljudska ljubav možda privuče, ali je Božja ta koja zadržava. Svetost se postiže u svakodnevnom životu – svetost u malim
stvarima, malim koracima, malim brojevima. Na tom putu bi bilo dobro imati duhovnog pratitelja – zrelog kršćanina, (ako već nemamo mogućnost imati svećenika/duhovnika), koji bi nam pomogao u putu sazrijevanja, kao i braći koja tek dođu u bratstvo. Nemoguće je prenijeti sve što smo čuli na jednu stranicu, ali ostavih vam braćo i sestre ono što mi je najglasnije odjeknulo. Nadam se da će uskoro svako bratstvo od svog predstavnika dobiti konkretne smjernice i ideje da zajedno možemo promišljati na koji način kao svjetovni franjevci možemo djelovati otvarajući darove koje smo primili krštenjem i potvrdom da našu – uistinu dugu franjevačku tradiciju – približimo budućim članovima. Živeći, a ako bude potrebno i govoreći.

Održani Nacionalni kapitul OFS-a i Nacionalna izborna skupština Frame BiH

Ivana Vidović, OFS

U Rami na Šćitu, od 6. do 8. lipnja 2025., održani su Nacionalni kapitul Franjevačkog svjetovnog reda u BiH i Nacionalna izborna skupština Franjevačke mladeži BiH.
Sada već tradicionalno, prvog vikenda u mjesecu lipnju, nacionalna bratstva Frame i OFS-a u BiH imaju zajednička slavlja godišnje skupštine, odnosno kapitula. Ove godine posebno je bilo svečano na skupštini Frame obzirom da su održani izbori te je izabrano novo Nacionalno vijeće koje će voditi i služiti bratstvu u naredne dvije godine. Radni vikend prožet molitvom i zajedništvom započeo je sv. misom u kapelici franjevačkog samostana, koju je predvodio fra Josip Vlašić, nacionalni duhovni asistent OFS-a. Nazočni su tijekom vikenda bili i duhovni asistenti Frame, fra Antonio Baketarić i fra Ivan Hrkać. Kako na kapitulu OFS-a, tako i na skupštini Frame odgovorne osobe podnijele su izvještaje o radu u proteklom periodu, o kojima se diskutiralo te su se donijeli zaključci i smjernice za rad u narednom periodu. Tijekom izbora za novo Nacionalno vijeće Frame, kojima je predsjedala ministra OFS-a Mirela Barbarić, a nazočio i fra Josip Vlašić nacionalni duhovni asistent OFS-a u Bosni i Hercegovini, izabrano je vijeće koje čine: predsjednik Marko Garić (Frama Vitez), potpredsjednik Mario Bešlić (Frama Posušje), voditeljica formacije Marta Žulj (Frama Ružići), blagajnik Gabrijel Ćurić (Frama Sarajevo), tajnik David Brkić (Frama Visoko), međunarodna delegatica Ines Ivanković (Frama Kočerin). Pridruženi članovi Vijeća su područni predsjednici Petar Šarić (Bosna Srebrena) i Iva Šarac (Hercegovina). Predstavnica OFS-a u Vijeću Frame je Magdalena Brbor (OFS BIH). Ovim izborima službu nacionalnog duhovnog asistenta preuzima fra Antonio Baketarić, dok će fra Ivan Hrkać imati službu zamjenika duhovnog asistenta. OFS i Frama BiH nastavit će sa zajedničkim aktivnostima, poput nacionalne humanitarne akcije, koja se tradicionalno sprovodi o svetkovini sv. Franje, dok će predstavnici oba Vijeća, nacionalna bratstva predstavljati i na Europskom kongresu Frame i OFS-a koji će se održati od 14. do 19. srpnja ove godine u Španjolskoj.

e-Duhovne vježbe OFS-a BiH uoči svetkovine Duhova

Mario Pehar, OFS

„Svjesni da je Duh Sveti izvor njihovog poziva, pokretač bratskog života i poslanja, neka svjetovni franjevci nastoje nasljedovati Franjinu vjernost njegovim nadahnućima i neka osluškuju poticaje Sveca da iznad svega čeznu za »Duhom Gospodnjim i njegovim djelovanjem« - riječi su članka 11 Generalnih konstitucija koje su ove godine nadahnule i potaknule Nacionalno vijeće OFS-a BiH da zajedno s Povjerenstvom za formaciju OFS-a BiH pokrenu novi formacijski ciklus pod nazivom "Treća božanska osoba, izvor poslanja svjetovnih franjevaca". Naš poziv je živjeti evanđelje po primjeru sv. Franje, a Duh Sveti je Onaj koji nas kao „nutarnji naučitelj“ (KKC 1995) u tome vodi i posvećuje oživljavajući naš duh i bratsko zajedništvo. Kroz pripremljene tekstove željeli smo posvjedočiti radost našeg franjevačkog poziva dijeleći poticaje sv. Franje, kao i blago Crkve koje nam je darovano i sačuvano u Svetom pismu, Katekizmu Katoličke Crkve i životima svetaca. Duh Sveti je naš poglavar - tako nas je učio sveti Franjo. On je naš „generalni ministar“, tj. vrhovni voditelj cijeloga Reda. Zato je sveti Franjo uvijek poticao braću da iznad svega čeznu za „Duhom Gospodnjim i njegovim svetim djelovanjem“. Uz mnogo uloženoga truda, iscrpnih izvora i istraživačkog rada javila se želja da tematiku našeg ciklusa predstavimo i onima koji nisu u našem Redu. Duh Sveti i njegovo djelovanje je univerzalno, a mi svjetovni franjevci dužni smo prenositi našu karizmu i naučeno u svijet. Iz toga razloga zajedno s timom iz e-Duhovnih vježbi odlučili smo prilagoditi naše tekstove kao kratka razmatranja za njihovu aplikaciju. Ideja je bila preoblikovanje osam tekstova iz formacijskog ciklusa u osam razmatranja koji su uz jedno završno razmatranje tvorili devetnicu Duhu Svetome. Na taj način ponudili smo cijelom puku priliku za jedno molitveno zajedništvo gdje su čežnje naših srdaca usmjerene za „Duhom Gospodnjim i njegovim svetim djelovanjem "Razmatranja su nas upućivala na dublje upoznavanje toga kako Duh Sveti djeluje u svijetu i toga kako po uzoru na Sveto pismo i primjere svetaca možemo oživotvoriti to djelovanje i u našim životima. Svi koji smo se okupili u molitvenom zajedništvu postupno
smo mogli upoznavati kako: Duh me potiče i pokreće - kroz primjer Filipa apostola kojega Duh Sveti potiče da evangelizira. Duh te uči služiti drugima - kroz poticaje svetog Pavla koji nas u poslanici Korinćanima potiče da koristimo darove za izgradnju Crkve, kao i izgradnju naših bratstava. Duh me brani - kroz Isusovo obećanje da će poslati Branitelja koji će svjedočiti za Njega i potpomagati nas u našem svjedočenju. Prožet duhom proroka - možemo svojim životom i djelima biti oni koji tješe, ohrabruju i izgrađuju svijet oko nas. Duh se služi malenošću - naročito u životima Blažene Djevice Marije i sv. Franje gdje Bog iz njihove neznatnosti čini velika djela. Duh služenja u jedinstvu - nas poziva da osluškujemo svoj poziv u svjetlu Božje volje za naš život kako bi bili opremljeni za izgrađivanje Tijela Kristova dok svi ne prispijemo do jedinstva vjere. Vođen samo Duhom Svetim - i da se moramo paziti ljudske slabosti, mlakosti i bezvoljnosti kako ne bi ušli u jedan prividni redovnički život. Običnost otvorena Duhu - nam je zapravo potrebna i da Duh Sveti ne traži sposobne, nego dostupne. Ne traži velike riječi, nego otvoreno srce. Bog se zauzima za mene - i da različite protivštine u našim životima nisu prepreke za sjedinjenje s Bogom i Njegovom ljubavlju. Završno pismo - u kojem već ulazimo u iskustvo Pedesetnice, slavimo Boga koji nam je poslao Duha Svetoga kao veliki dar i osvrćući se na cijeli proces ulazimo u jednu novu zahvalnost i poslanje.

Novo vijeće OFS-a Kočerin

Izborni kapitul bratstva OFS-a Kočerin održan je 2. lipnja 2025. Kapitulom je predsjedao područni dominstar Kristijan Primorac uz prisustvo mjesnog duhovnog asistenta fra Velimira Mandića, kojega je delegirao područni duhovni asistent fra Josip Vlašić. Na izborima je sudjelovalo 34 člana bratstva s pravom glasa. U novo Vijeće izabrani su:

Zovem se **Dijana Radoš**. Rođena sam 7. 12. 1972. godine. Supruga sam, majka trojice odraslih sinova, baka dvoje unučadi. Trajne zavjete sam položila u listopadu 2023.godine. Izabrana sam za službu ministre bratstva. Želja mi je da vođena Duhom Svetim i zagovorom sv. Franje radosno i revno služim svome bratstvu i svojoj Crkvi.

Zovem se **Marela Banožić**. Rođena sam 27. 5. 1970. godine u Sarajevu, udana (na lijepi Rujan), majka troje djece. U bratstvu sam u prvom vijeću obnašala službu učiteljice formacije, a sad sam izabrana za službu dominstre. Uzdam se u Božju providnost, da me upravlja i vodi, da i molitvom i radom služim dragom Bogu, bratstvu i župi.

Zovem se **Branka Kožul**. Rođena sam 4. 1. 1965. godine na Kočerinu. Supruga sam i majka troje djece, baka dvoje unučadi. Trajne zavjete dala sam 2002. godine na Kočerinu. Izabrana sam za službu tajnice u bratstvu. Bogu na slavu i za dobro bratstva.

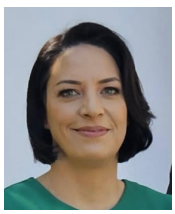
Zovem se **Katarina Udovičić**. Rođena sam 26. 9. 1987. godine u Tomislavgradu. Supruga sam i majka šestero djece, po zanimanju informatičar. Formaciju u OFS-u započela sam u Mostaru, vječne zavjete dala na Kočerinu 2015. godine. u svom bratstvu sam izabrana za službu rizničarke.

Ja sam **Marija Ivanković.** Rođena 2. 9. 1991. godine. Udana i majka dvojice sinova. Po struci sam vjeroučitelj, zaposlena. Put svojeg franjevačkog poziva počela sam u Širokom Brijegu, najprije kroz Framu, a kasnije i kao član OFS-a. Trajne zavjete položila sam u listopadu 2016. godine. Udajom i preseljenjem, prešla sam u OFS Kočerin 2020. godine. Izabrana sam u službu voditeljice formacije. Preda mnom je veliki izazov i nadam se da ću uz Božju pomoć, dostojno i odgovorno na njega odgovoriti. Neka bude na izgradnju cijelog bratstva i moju osobnu.

Zovem se **Magdalena Vukoja**, rođena 1982. godine. Supruga i majka petero djece, po pozivu izanimanju vjeroučiteljica. Formaciju sam započela kroz Framu i OFS Široki Brijeg gdje sam dala vječne zavjete 2008. godine. U prvotnom bratstvu sam obnašala službu učiteljice formacije. Sada u novom bratstvu izabrana sam za povjerenika za Framu.

Magdalena

Marija

Katarina

Marela

Branka

Dijana

Hodočašće OFS-a Čitluk u Jajce

Marijana Ostojić, OFS

U subotu, 14. lipnja 2025. godine franjevačko bratstvo Čitluk je, zajedno sa svojim duhovnim asistentom fra Mirom Šegom, u 6 sati ujutro krenulo na hodočašće u Jajce ka sv. Ivi u Podmilačju. Pri dolasku kratko smo predahnuli, a zatim se uputili u zavjetnu crkvicu gdje smo ukratko saslušali povijesni dio i zanimljivosti vezane za samu crkvicu.
U 11 sati u kripti crkve slavili smo svetu misu koju je predvodio fra Miro Šego i tako započeli svoj dan. Nakon svete mise i duhovne okrepe posjetili smo izvor koji ima mnoge blagodati. Ručak su nam pripremili naša braća trećari te im ovim putem zahvaljujem i pohvaljujem našu braću. Nakon okrepe imali smo slobodno vrijeme za svoje osobne molitve, zahvale i preporuke svojih bližnjih sv. Ivi. Okrijepljenog duha i tijela krenuli smo u obilazak samoga grada Jajca i njegovih znamenitosti. Posjetili smo Franjevački samostan Jajce i u njemu posjetili muzej uz stručno vodstvo našega vodiča. Zatim smo se uputili prema tvrđavi, a nakon nje posjetili smo i katakombe. Kratko smo razgledali i prostor crkve sv. Marije sa zvonikom sv. Luke. Potom smo se spustili do prekrasnoga slapa te očarani prirodnom ljepotom cijeloga mjesta krenuli smo do autobusa. Pozitivna i ugodna atmosfera nastavila se i u autobusu. Pjesmom i razgovorom veselje je bilo prisutno duž cijeloga puta. Dan ispunjen susretima, razgovorima, molitvom i zajedništvom ostat će dugo u našim sjećanjima. S radošću u srcu, zahvaljujući Bogu za ovaj dan ispunjen blagoslovom,
vratili smo se svojim domovima i svojoj svakodnevici.

Europski kongres OFS-a i Frame

Ivana Vidović, OFS

IV. Europski kongres OFS-a i Frame održan je od 14. do 19. srpnja u Llinars del Valles, u Španjolskoj. Na kongresu je sudjelovalo više od 120 predstavnika iz 20 europskih zemalja. OFS i Framu Bosne i Hercegovine predstavljalo je 13 braće i sestara među kojima i nacionalna ministra Mirela Brabarić, nacionalni predsjednik Frame Marko Garić te nacionalni duhovni asistent Frame fra Ivan Hrkać. Glavna tema kongresa bila je 800. obljetnica Pjesme brata Sunca te su sudionici kroz različita predavanja, radove u skupinama i molitvu razmišljali o pozivu, poslanju i cjelokupnom identitetu svjetovnih franjevaca kroz prizmu Pjesme.

Jedan dan Kongresa sudionici su hodočastili na Montserrat, važno Marijansko svetište i duhovno središte Katalonije - španjolske pokrajine koja je bila domaćin kongresa. Posjetili su i poznatu baziliku Sagrada Familia u Barceloni.
Osim navedenih aktivnosti, večeri su bile posvećene bratskom zajedništvu kroz zabavu i predstavljanje prisutnih zemalja, dok je zadnja večer bila posvećena domaćinima koji su kroz tradicionalne običaje i plesove približili gostima svoju zemlju.

Kongres je završen svečanim slavljem svete mise, a službeno ga je zatvorio generalni ministar Tibor Kauser. Naredni, V. Europski kongres OFS-a i Frame bit će održan 2028. godine.

Trajni zavjeti u OFS-u Čerin

Sanda Sušac, OFS

Tijekom večernje svete mise, 26. lipnja 2025. u OFS-u Čerin sestra Ružica Martinac dala je trajne zavjete. Večer smo započeli krunicom u župnoj crkvi sv. Stjepana Prvomučenika, uslijedila je misa koju je predslavio naš duhovni asistent fra Tomislav Sablje.
I kako i u samom obredu piše "… pridruženje bratstvu uzrokom je radosti i nade za svu braću i sestre", tako možemo posvjedočiti radost svih nas radi naše sestre Ružice. Nakon misnog slavlja uslijedilo je klanjanje Presvetom Oltarskom Sakramentu, što je svakako još upotpunili duhovni dio večeri.
Sve je završilo ugodnim, bratskim druženjem u našem pastoralnom centru uz nazočnost članova OFS-a, ali i pojedinih župljana.

Kršteni:

Maja, drugo dijete Marka i Josipe Stanić, članice OFS-a Tomislavgrad, rođena je 27. travnja 2025., a krštena 21. lipnja 2025. Krstio ju je fra Hrvoje Miletić, duhovni asistent OFS-a Tomislavgrad.

Klara Zelenika, treće dijete u obitelji Jure i Marije Zelenika, članice OFS-a Široki Brijeg. Klara je rođena 13. svibnja, a krštena 28. lipnja 2025. u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije na Širokom Brijegu.

Veronika Brkić, prvo dijete u obitelji Pere i Marije Brkić, krštena je 4. 7. 2025. god. u franjevačkoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru. Pero i Marija su članovi OFS-a Mostar. Veroniku je krstio fra Tomislav Crnogorac.

Leon Kolobara, četvrto dijete u obitelji Zorana i Ivane Kolobara, krštен je 28. 6. 2025. god. u franjevačkoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru. Zoran i Ivana su članovi OFS-a Mostar. Leona je krstio fra Ante Marić.

1. ožujka 2025. krštен je **Matej Udovičić,** šesto dijete u obitelji Katarine i Mile Udovičića. Krstio ga je fra Velimir Mandić u crkvi sv. Petra i Pavla na Kočerinu.

Tomo Miljko, treće dijete u obitelji Vedrana i Antonije Miljko, krštен je 25. 5. 2025. u franjevačkoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru. Antonija je članica OFS-a Mostar. Tomu je krstio fra Danko Perutina.

Ante Pehar, drugo dijete u obitelji Marija i Mateje Pehar, krštен je 21. 4. 2025. u crkvi Krista Kralja u Čitluku. Mario i Mateja su članovi OFS-a Mostar. Antu je krstio fra Ivan Slišković.

Vjenčani:

Nikolina Zovko i Robert Pehar sklopili su sakrament braka 1. svibnja 2025. god. Nikolina je članica OFS-a Mostar. Misno slavlje i obred vjenčanja u franjevačkoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru predvodio je fra Antonio Šakota.

Naši pokojni:

Ljubica Tomas (1933.) ud. + Miljenka. U bratstvo je primljena 8. 12. 1964., a trajne zavjete dala je 19. 12. 1965. Blago je u Gospodinu preminula, okrijepljena svetim sakramentima, 14. 4. 2025. u 92. godini života.

Jaka Majić (1937.) ud. + Ante
U bratstvo je primljena 10. 4. 1964., a trajne zavjete dala je 10. 4. 1966. Blago je u Gospodinu preminula, okrijepljena svetim sakramentima, 20. 5. 2025. u 88. godini života.

Anica Majić (1929.) ud. + Ivana
U bratstvo je primljena 1943. godine, a trajne zavjete dala je 1945. godine.
Blago je u Gospodinu preminula, okrijepljena svetim sakramentima, 10. 6. 2025. u 96.godini života.

Bratstvo Drinovci ostali su bez svojih uzornih trećarica - moliteljica. Neka im sv. Franjo i Blažena Djevica Marija izmole vječnu nagradu kod Gospodina, u kojega su se toliko pouzdavale!

Pokoj vječni daruj im, Gospodine!

Zdravko Anić, član OFS-a Mostar, rođen je 20. 8. 1959. od oca Drage i majke Mare. U Franjevački svjetovni red primljen je 4. 7. 2004., a trajno se zavjetovao 6. 5. 2008. Bio je ministar mostarskoga bratstva OFS-a u vremenu ponovnog aktiviranja bratstva, a vršio je i službu nacionalnog rizničara. Sa svojom suprugom Dragicom, također članicom OFS-a Mostar, imao je četvero djece: sinove Ivana i Mateja te kćeri Maru i Zdravku. Bio je brižan suprug, otac i djed. Zdravkova izrazita osobina bila je da je za svakoga imao razumijevanje i opravdanje, pa i za one osobe koje su ga povrijedile. Išao je na sv. misu dva puta dnevno i volio je reći da to čini imajući na umu neke buduće dane kada neće moći ići na sv. misu. Kad su došli takvi dani jer je teško obolio, bio je hrabar u trpljenju, nije se bojao smrti i čeznuo je za susretom s Gospodinom. Nije se borio za ostanak na ovom svijetu nego je govorio: „Pustite me da se vratim svom Gospodinu“. Gospodin je našega brata Zdravka pozvao k sebi 8. 6. 2025., u 66. godini života.

Andrija Jurišić, član mjesnog bratstva OFS-a Posušje blago je u Gospodinu preminuo 27. siječnja 2025. Andrija je rođen 2. veljače 1951. u Zagorju. U Franjevačkom svjetovnom redu bio je od 13. veljače 2005. Njegova supruga Ruža također je članica OFS-a. Na susrete i ostale aktivnosti bratstva dolazili su sve dok im je zdravstveno stanje to dopuštalo

s. M. Ljiljana Kovač

U samostanu sv. Franje u Bijelom Polju 15. travnja 2025. preminula je s. Ljiljana Kovač. Sveta misa zadušnica slavljena je 16. travnja u samostanskoj kapeli u Bijelom Polju, a potom je uslijedio pokop u sestarskom groblju „Gruban." Sestra Ljiljana rođena je 7. lipnja 1950. u selu Rastovača u Posušju. U novicijat ulazi 22. kolovoza 1968. u Bijelom Polju, a doživotne zavjete daje 11. kolovoza 1974. u Bijelom Polju.

s. M. Eleonora Radoš

5. lipnja 2025. u samostanu Svete Obitelji u Mostaru preminula je s. Eleonora Radoš. Sveta misa zadušnica slavljena je 7. lipnja u samostanskoj kapelici u Mostaru, a potom je uslijedio pokop u sestarskom groblju „Gruban". Sestra Eleonora rođena je 5. veljače u selu Letka u Tomislavgradu. U novicijat ulazi 5. veljače 1945. u Bijelom Polju, a doživotne zavjete daje 2. kolovoza 1971. u Bijelom Polju.

s. Rafaela (Sofija) Kožul

U samostanu sv. Franje u Bijelom Polju 7. srpnja 2025. godine preminula je s. Rafaela (Sofija) Kožul. Sprovodni ukop i sveta misa zadušnica slavila se 8. srpnja u groblju Mekovac. Sestra Rafaela rođena je 30. ožujka 1939. u selu Turčinovići u Širokom Brijegu. U Družbu školskih sestara franjevaka stupila je 7. listopada 1958. godine u Bijelom Polju, a doživotne zavjete daje u Mostaru 8. listopada 1964.

fra Slavko Soldo (1946. – 2025.)

Opremljen svetim sakramentima, u Međugorju je 29. 6. 2025. godine preminuo fra Slavko Soldo, u 79. godini života, 58. godini redovništva i 53. godini svećeništva. Rođen je 29. studenog 1946. u Međugorju. Osnovno školovanje pohađao u Međugorju, Čitluku i Slavonskom Brodu. Odlazi u sjemenište u Dubrovnik gdje završava klasičnu gimnaziju 1967. te iste godine oblači franjevački habit na Humcu i ulazi u novicijat Hercegovačke franjevačke provincije. Studirao je filozofiju i teologiju u Sarajevu, u Italiji u Trentu i Rimu. Svečane zavjete položio je 17. rujna 1971. na La Verni, a za svećenika je zaređen 29. lipnja 1972. u Königsteinu u Njemačkoj. 1973. odlazi u Sjedinjene Američke Države gdje je gotovo tri desetljeća radio s hrvatskim iseljenicima. Predano je radio na unaprjeđenju župnih zajednica, vrednovanju hrvatskih škola, organizaciju društvenih i vjerskih događaja. U jednoj župi pokrenuo je katolički radijski program na hrvatskom jeziku, osnovao je u New Yorku fond za pomoć stradalima u Domovinskom ratu 1991. godine (Croatian Franciscan Emergency Relief Fund). Zbog svojeg aktivnog djelovanja i zalaganja za vjerske i nacionalne interese svojeg naroda bio mu je zabranjen povratak u Domovinu od 1975. do 1990. godine. Bio je tri puta izabran za kustosa Hrvatske franjevačke kustodije Svete Obitelji. Godine 2001. izabran je za provincijala Hercegovačke franjevačke provincije te se vraća u Domovinu, u samostan u Mostaru. Tijekom svojega provincijalnog služenja dao je snažan doprinos crkvenom životu u Bosni i Hercegovini. U tom je razdoblju bio predsjednik Konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica BiH (2003. – 2006.) te predsjednik današnje Konferencije provincijalnih ministara sv. Jeronima (2006. – 2007.). Nakon završene službe provincijala (2007.), fra Slavko kratko preuzima službu odgojitelja postulanata. Od 2007. do 2016. godine vrši službu odgojitelja novaka u Novicijatu na Humcu. Od 2016. godine živi i pastoralno djeluje u župi Međugorje kao župni vikar. Tijekom cijeloga svojeg djelovanja fra Slavko je pokazivao vjernost Bogu, Redu i svome narodu. U teškim vremenima bio je neumoran svjedok Evanđelja, promicatelj istine, pravde, pomirenja te zdravog franjevačkog odgoja.

Sveta misa zadušnica slavila se 30. lipnja u župnoj crkvi sv. Jakova apostola u Međugorju, a ukop je bio u groblju Kovačica. Pokoj vječni daruj mu, Gospodine.

Kronika područnog bratstva OFS-a Hercegovine (travanj – kolovoz 2025.)

OFS Drinovci: Kroz cijelu korizmu postili i molili živu krunicu; **OFS Čerin:** Na akciju "40 dana za život"; u Mostaru u bdijenju i molitvi za nerođene odazvale su se i naše sestre.
4. 3. **OFS Humac –** Mjesečni susret – tema trajne formacije "Duh Sveti izvor mog poziva, bratskog života i poslanja" (rad po skupinama).
11. 3. **OFS Humac** – Susret simpatizera – upoznavanja sv. Klare prema Priručniku za formaciju.
18. 3. **OFS Humac** – Zajednički susret – prezentacija o Asizu uoči hodočašća.
23. – 29.3. **OFS Humac –** Hodočašće u Asiz.
24. 3. **OFS Drinovci –** Susret simpatizera – „Isus Krist i njegova crkva" – animirala učiteljica formacije.
29. 3. **OFS Široki Brijeg** – Hodočašće u Šibenik sv. Nikoli Taveliću, te na Visovac.
30. 3. **OFS Drinovci** – Hodočašće u Šibenik sv. Nikoli Taveliću.
31. 3. **OFS Drinovci** – Susret simpatizera – „Franjevačka obitelj" – animirala učiteljica formacije.
1. 4. **OFS Čerin** – Na sastanku je ministra Sanda obrađivala temu o Duhu Svetom. Bratstvo je uz anketu razmišljalo o svom odnosu s Duhom Svetim i koliko se u svakodnevnom životu oslanjamo na Njegove poticaje; OFS Međugorje – Suradnja OFS i Frame Međugorje u pripremi i pakiranju darova za humanitarnu uskrsnu tombolu.
2. 4. **OFS Humac** – Otvoreni susret – monodrama Pere Eranovića „Bio sam tamo".
4. 4. **OFS Mostar** – Udruga Kairos organizirala interaktivni susret na temu Muško i žensko - stvori ih.
Rodna ideologija i rascjep u čovjeku.
6. 4. **OFS Ružići** – Obred primanja i obnove zavjeta u bratstvu na pučkoj misi, nakon toga zajedničko druženje s župljanima.
7. 4. **OFS Čerin** – Umjesto uobičajenog sastanka prisustvovali smo korizmenoj glazbeno-meditativnoj večeri koju je upriličio Mješoviti župni zbor sv. Stjepana, u kojem pjevaju naše trećarice i trećari; **OFS Mostar** – Mjesečna skupština bratstva – fra Sretan Ćurčić održao predavanje na temu Poslanje franjevaca; **OFS Ružići** – Gost-predavač fra Slaven Tomić, tema Biblijski tijek svete mise.
8. 4. **OFS Humac** – Mjesečni susret – osvrt na hodočašće u Asiz; OFS Međugorje – Na susretu smo obrađivali temu: „Duh Sveti, izvor mog poziva, bratskog života i poslanja", i sastavili lijepu molitvu Duhu Svetom.
10. 4. **OFS Široki Brijeg** – Sv. misa za pokojne trećare.
11. 4. **OFS Humac** – Susret s Framom, kviz znanja.
12. 4. **OFS Čerin** – Humanitarne akcije u suradnji s Framom kroz korizmu: Uvezivali smo maslinove grančice sa citatima, poklanjali ih župljanima, a njihove dobrovoljne priloge smo dali u dobrotvorne svrhe. Također smo prikupljali pakete pomoći za potrebite; OFS Ružići – Priprema kolača i maslinovih grančica za humanitarnu akciju za Minores; OFS Široki Brijeg – Ispred SKB Mostar molili smo za nerođene u sklopu molitvene inicijative „40 dana za život".
13. 4. **OFS Gradnići** – Humanitarna akcija framaša i trećara – dijeljenje maslinovih grančica na Cvjetnicu
14. 4. **OFS Mostar** – Susret trajne formacije na temu Dozna blaženi Franjo po Duhu Svetome...
15. 4. **OFS Čitluk** – Odlazak na Križevac; OFS Humac – Susret simpatizera. Obrađena tema iz
Priručnika za formaciju „Franjina kristolikost".
OFS Gradnići – U Velikom tjednu otišli smo na druženje u staračkI dom na Vionicu. Trećarice su napravile kolača i kupili smo veću količinu kave i čaja kako bi svi korisnici mogli imati kavu i kolače za Uskrs.
17. 4. **OFS Široki Brijeg** – Na Veliki četvrtak trećari su animirali klanjanje pred Presvetim Oltarskim

trećari su animirali klanjanje pred Presvetim Oltarskim Sakramentom.
18. 4. **OFS Humac –** Odlazak na Križevac, Veliki Petak; OFS Mostar – U zoru Velikoga petka s framašima molili Put križa na Križevcu.
20. 4. **OFS Međugorje –** Uskrsna tombola održana je u suradnji našeg bratstva i Frame Međugorje, a sva su sredstva prikupljana u humanitarne svrhe.
22. 4**. OFS Humac –** Molitveni susret – klanjanje pred Presvetim i molitvene nakane za djelovanje Duha Svetoga.
23. 4. **OFS Mostar** – Susret simpatizera; OFS Tomislavgrad – Molitveni susret srijedom; OFS Široki Brijeg – zajednički susret formacija.
24./25. 4. **OFS Široki Brijeg** – Molili smo živu krunicu na mjesečnu nakanu za travanj.
24. 4. **OFS Međugorje –** Hodočašće u Šurmance; OFS Posuški Gradac – Sastanak bratstva, animirala Vesna Begić; OFS Tomislavgrad – Cjelonoćno klanjanje Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu – trećari cijelu noć na straži.
26. 4. **OFS Čitluk –** Hodočašće u Šurmance Milosrdnom Isusu i sv. misa.
28. 4. **OFS Međugorje** – Uz uobičajene molitve, sestre Nikolina i Vesna organizirale su zanimljiv kviz na temu osoba iz Biblije; OFS Mostar – Molitveni susret; OFS Ružići – Mjesečna skupština bratstva, tema Sv. Nikola Tavelić; OFS Tomislavgrad – Molitva krunice uživo – Radio Marija BiH.
29. 4. **OFS Čerin** – Sestre Sanda Sušac i Senka Ivanković kratko su se osvrnule na održani područni kapitul. Nakon toga nam je Sanda protumačila povijest izbora pape, najčešća imena i kako ih pape biraju. Saznali smo zanimljive detalje o konklavama; OFS Humac – Gost-predavač fra Alojzije Anđelić, Sv. Katarina Sijenska; OFS Vitina **–** Tjedni susret: tema – Sv. Josip Radnik, predavač: Zrinko Čuvalo**.**
30. 4. **OFS Široki Brijeg** – Biblijski kviz s framašima poslije večernje sv. mise.
1. 5. **OFS Posuški Gradac** – Krunica, misa, molitveni sastanak;
OFS Gradnići – Početak svibnja: odlazak s duhovnim asistentom na Podbrdo u Međugorje, molitva krunice, razmatranja, iza molitvenog dijela druženje.
2. 5. **OFS Posušje** – Mjesečna skupština bratstva. Duhovni asistent fra Ivan Landeka st. govorio na temu "Život u bratstvu"; OFS Tomislavgrad – Mjesečna skupština bratstva (molitva časoslova i mjesečne nakane, plan aktivnosti za naredno razdoblje).
3. 5. **OFS Drinovci** – Zajednički mjesečni susret (zabavni) Frame i OFS-a.
5. 5. **OFS Kočerin** – Mjesečni susret bratstva. Susret pripremila i vodila č.s. Abela Banožić, a tema je bila „Pjesma brata Sunca". Taj dan je ujedno bio susret početne formacije i privremeno zavjetovanih. OFS Mostar – Mjesečna skupština bratstva. Interaktivni susret na temu Živa zajednica animirao dominstar Zoran Kolobara.
6. 5. **OFS Čerin** – Ministra je obradila temu formacije „Branitelj – Duh Sveti, koga će Otac poslati u moje ime, poučavat će vas o svemu i dozivati vam u pamet sve što vam ja rekoh", koja nas je potaknula na zahvalnost i rast u vjeri, ali i promišljanje o našoj raspoloživosti djelovanju Duha Svetog; **OFS Čitluk** – Mjesečna skupština; OFS Humac – Mjesečni susret – s. Kata Vučić održala je predavanje o djelovanju Duha Svetoga, naglašavajući važnost predanja i prepoznavanja karizmi unutar Crkve. Nakon predavanja zajednička molitva predanja Duhu Svetom; **OFS Međugorje** – Na
mjesečnom nam je susretu naš duhovnik fra Zvonimir Pavičić prenio nam svoja iskustva s nedavnog putovanja u Kanadu; OFS Tomislavgrad – Lectio divina s Framom, predvodio fra HrvojeMiletić

7. 5. **OFS Široki Brijeg** – Mjesečni susret bratstva održan je poslije večernje sv. mise u 18 sati. Prigodno predavanje održao je područni duhovni asistent OFS-a fra Josip Vlašić; OFS Tomislavgrad – Bratstvo u postu (kruh i voda) i molitva za izbor pape.
12. 5. **OFS Ružići** – Radna akcija oko župne crkve, uređenje crkvenog dvorišta; OFS Široki Brijeg – Sastanak privremene formacije; OFS Tomislavgrad – Odazvali smo se pozivu braće trećara iz mjesnog bratstva Livno na obrede primanja i zavjeta.
OFS Tomislavgrad – Akcija čišćenja crkve

nog dvorišta.
13. 5. **OFS Čerin** – Na predstavu "Dide, pobiše nam fratre" koja je održana u Puringaju, odazvalo se i naše bratstvo u velikom broju; OFS Čitluk – Gost-predavač fra Petar Ljubičić; OFS Humac – Rad po skupinama: „Branitelj – Duh Sveti, koga će Otac poslati u moje ime, poučavat će vas o svemu i dozivati vam u pamet sve što vam ja rekoh." OFS Široki Brijeg – Sastanak 1. skupine početne formacije; OFS Vitina – Tjedni susret: tema – Krunica , predavač: fra Ivan Boras; OFS Međugorje – Molitveni susret na Brdu ukazanja.
14. 5. **OFS Mostar** – Susret simpatizera; OFS Posušje – Susret za simpatizere; OFS Tomislavgrad – Molitveni susret srijedom, nakon čega smo ostali na druženju i zakuski povodom fra Hrvojeva
rođendana, i naša sestra Marina je postala baka pa smo proslavili sve zajedno.
15. 5. **OFS Kočerin** – Bratski pohod na Široki Brijeg povodom prikazivanja predstave „Dide, pobiše nam fratre" OFS-a i Frame Široki Brijeg.
19. 5. **OFS Drinovci** – Susret simpatizera – „Simboli u Franjevačkom redu" – animirala učiteljica formacije; OFS Kočerin – Molitveni susret s Framom (klanjanje Presvetom Oltarskom Sakramentu); OFS Mostar – Susret trajne formacije na temu Duh Sveti se može poslužiti i najneznatnijima da prosvijetli mudre i uzvišenije u dostojanstvu; OFS Ružići – Obred primanja članice Petre Brzice u bratstvo pod svetom misom, zajedničko druženje trećara nakon mise; OFS
Široki Brijeg – Sastanak 2. skupine početne formacije.
20. 5. **OFS Čerin** – Molitveni susret s nakanama; OFS Čitluk – Rad po skupinama; OFS Humac – Susret simpatizera – učenje molitve Časoslova; susret novaka – primjena Generalnih konstitucija na franjevački život; OFS Međugorje – Molitveni susret;
OFS Tomislavgrad – Molitveni susret srijedom (obrada teme: „Prožet duhom proroka, prema prorokovoj riječi oglašavaše mir" – temu obradio učitelj formacije Vinko Sliško).
22./23. 5. **OFS Široki Brijeg** – Molili smo živu krunicu na nakanu OFS-a i Frame za svibanj.
23. – 25. svibnja: Nacionalni seminar OFS-a u Masnoj Luci, pod geslom „Suradničko vođenje i služenje srcem" ;
24. 5. **OFS Međugorje** – Naše bratstvo i članovi Frame zajednički su organizirali izlet u Brestovsko. Posjetili smo samostan svete Klare, slavili sv. misu, družili se i više saznali o životu i radu samostana.
26. 5. **OFS Mostar** – Molitveni susret; OFS Posušje – Susret za početnu formaciju; OFS Posuški Gradac – Krunica, misa, zajednički sastanak vijeća Frame i OFS-a; OFS Ružići – Mjesečna skupština bratstva, tema Duh Sveti izvor mog poziva i poslanja; OFS Široki Brijeg – Sastanak simpatizera.
27. 5. **OFS Čitluk** – Molitveni susret, molitva krunice; OFS Humac – Zabavni susret - igra na temu darova Duha Svetoga; OFS Međugorje – Na susretu je obrađena tema: „ Franjini Uskrsi", Uskrs – blagdan Očeve ljubavi.
28. 5. **OFS Tomislavgrad** – Molitveni susret srijedom (fra Hrvoje obradio temu:"Duh Sveti se može poslužiti i najneznatnijima da prosvijetli mudre i uzvišenije u dostojanstvu.")
29. 5. **OFS Gradnići** – Na sastanak su nam došli gosti predavači: nacionalna ministra Mirela, područna ministra Marijana i područna učiteljica formacije Suzana. Nakon sastanka uslijedilo je druženje; OFS Posuški Gradac – Krunica, misa, molitveni sastanak; OFS Široki Brijeg – Sveta misa
za pokojne članove OFS-a.
30. 5. **OFS Čerin** – Susret trećara i Frame. Nakon zajedničke molitve Časoslova, pokrenuli smo debatu na veoma zanimljivu temu – Tradicija, koja je lagano prešla u ugodan razgovor; OFS Tomislavgrad – Naše bratstvo prijavilo se na devetnicu Duhovima na E-duhovne vježbe koje su pripremili trećari.
31. 5. **OFS Drinovci, Gradnići, Kočerin, Međugorje, Posušje, Široki Brijeg, Tomislavgrad:** Područno hodočašće OFS-a Herce govine u Sinj.

2. 6. **OFS Kočerin** – Izborni kapitul bratstva; OFS Mostar – Mjesečna skupština bratstva – održan zabavni kviz poznavanja duhovne glazbe; OFS Tomislavgrad – Prisustvovali smo predstavi „Dide, pobiše nam fratre“ koja je prikazana u Tomislavgradu. Predstava je prikazana u organizaciji Franjevačkog svjetovnog reda Široki Brijeg, nakon čega smo imali druženje i zakusku u samostanskoj dvorani Tabor.
3. 6. **OFS Čerin** – Ministra Sanda obradila je treću temu o Duhu Svetom, pćenito o karizmi, darovima i plodovima Duha Svetog, o zagovornoj molitvi i o daru prorokovanja; OFS Čitluk – Igre (susret OFS-a i Frame Čitluk); OFS Humac – Rad po skupinama (mjesečni susret) – „Prožet duhom proroka, prema prorokovoj riječi oglašavaše mir“; OFS Međugorje – Molitveni susret na kojem smo molili pobožnost Put svjetla. Pobožnost je nadahnuta na Putu križa, ali prati Isusove postaje od Uskrsnuća, Uzašašća pa sve do Duhova; OFS Vitina – Tjedni susret: tema – Misao na Boga, predavač: Zrinko
Čuvalo.
4. 6. **OFS Tomislavgrad** –Mjesečna skupština bratstva; OFS Tomislavgrad –Naše bratstvo je postalo kum jednom djetetu iz Bolivije.
5. 6. **OFS Posuški Gradac** – Sastanak bratstva, animirala Nada Oreč; OFS Široki Brijeg – Sveta misa
za pokojne članove OFS-a.
6. 6. **OFS Posušje** – Mjesečna skupština bratstva. Rad po skupinama na temu "Život u bratstvu";

7. 6. **OFS Čitluk** – Hodočašće u Podmilačje i Jajce; OFS Gradnići – Zajednički sastanak u Mostaru; odlazak na predstavu u katedrali Marije Majke Crkve; OFS Široki Brijeg, OFS Tomislavgrad – Sudjelovali smo na proslavi jubileja duhovnih pokreta i laičkih udruga hercegovačkih biskupija u franjevačkoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru.
9. 6. **OFS Ružići** – Mjesečna skupština, tema bl. Ivan Merz.
10. 6. **OFS Čerin** – Nakon sv. Mise i molitve Časoslova, ostali smo u ugodnom druženju i čašćenju prije ljetne stanke; OFS Čitluk – Odlazak na Brdo ukazanja, zahvala Majci Kraljici mira; **OFS Međugorje** – Na adresu našeg bratstva stiglo je pismo zahvale od predsjednice humanitarne udruge „Srce za Afriku“ za novčane priloge kojima smo omogućili školovanje i topli obrok korisnicima spomenute udruge; OFS Široki Brijeg – Bili smo u bratskom pohodu Uzarićima u devetnici u čast sv. Anti. Predmolili smo zazive sv. Anti i čitali na sv. misi.
11. 6. **OFS Međugorje** – Naše bratstvo tradicionalno hodočastilo sv. Anti na Humac; OFS Mostar – Susret simpatizera; OFS Široki Brijeg – Sastanak 1. skupine početne formacije.

župu Sutina, na uočnicu sv. Anti.
13. 6. **OFS Široki Brijeg** – Blago je u Gospodinu preminuo naš duhovnik fra Dane Karačić.
14. 6. **OFS Drinovci** – Zajednička akcija Frame i OFS-a – posjet siromašnim župljanima i podjela humanitarnih paketa.
15. 6. **OFS Široki Brijeg** – Služena je sveta misa u 14 h za našega duhovnika i održan sprovodni obred. Bratstvo je zajedno s pukom, koji je došao na posljednji ispraćaj u župnu crkvu, molilo Gospinu krunicu (otajstva svjetla i slavna) i litanije te krunicu Božjeg milosrđa od 13 sati.
16. 6. **OFS Mostar** – Susret trajne formacije na temu Trudite se sačuvati jedinstvo Duha svezom mira; OFS Ružići – Radna akcija oko crkve, priprema za zaštitnika župe sv. Ivana Krstitelja; OFS Široki Brijeg – Sastanak 2. skupine početne formacije.
17. 6. **OFS Široki Brijeg** – Sastanak privremene formacije; OFS Vitina – Tjedni susret: tema – Sv. Ante, predavač: Zrinko Čuvalo.

macije; OFS Vitina – Tjedni susret: tema – Sv. Ante, predavač: Zrinko Čuvalo.
18. 6. **OFS Široki Brijeg** – Sastanak simpatizera.
19. 6. **OFS Posuški Gradac** – Trodnevnica Kraljici Mira u Broćancu – predmolili krunicu i čitali na sv. misi; OFS Široki Brijeg – Sudjelovali smo u tijelovskoj procesiji kroz naš grad.
19./20. 6. **OFS Široki Brijeg** – Molili smo živu krunicu na mjesečnu nakanu za lipanj.
20. 6. **OFS Široki Brijeg** – Sudjelovali smo u sv. misi i blagoslovu novih orgulja te prigodnom druženju.
21. 6. **OFS Tomislavgrad** – Vijeće je organiziralo zajedničko bratsko druženje uz gril i buće na odmarალištu Ostrožac.
22. 6. **OFS Drinovci** – Redoviti mjesečni susret. Tema skupštine „Križ" – animirao duhovni asistent; **OFS Gradnići** – lipanj: zajednički sastanak u Mostaru, odlazak na predstavu u katedrali u Mostaru; **OFS Široki Brije**g – Bratski pohod Knešpolju u trodnevnici u čast sv. Ivanu Krstitelju.
23. 6. **OFS Tomislavgra**d – Bili smo u posjetu našoj sestri Josipi Stanić koja je nedavno rodila.
26. 6. **OFS Gradnići** – Predmolili smo krunicu za uočnicu Srca Isusova u filijalnoj crkvi u Blatnici; OFS Posuški Gradac – Molitveni susret bratstva. OFS Tomislavgrad – Cjelonoćno klanjanje Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu – trećari cijelu noć na straži.
27. 6. **OFS Posušje** – Susret za simpatizere.
28. 6. **OFS Čitluk** – Izlet u Slano.
29. 6. **OFS Ružići** – Druženje i roštilj prije ljetne stanke; OFS Široki Brijeg – Na poticaj OFS BiH pridružili smo se cijeloj franjevačkoj obitelji u molitvi za mir u svijetu, naročito u mjestima koja su trenutno najveća žarišta ratova, ubijanja, patnje i suza. Molili smo franjevačku krunicu, između podneva i 18 sati;. OFS Tomislavgrad – Bili smo na svećeničkom ređenju petorice đakona u mostarskoj katedrali;
OFS Tomislavgrad – srpanj – zajednička radna akcija Frame i OFS-a – uređivanje crkvenog dvorišta za proslavu svetog Nikole Tavelića.
29. 6. – 14. 8. **OFS Široki Brijeg** – Petrovdanska korizma sv. Franje. Nakana: za duhovnog asistenta, njegovu mudrost, zdravu ljubav prema trećarima, da bude slobodan od ljudi, stvari, za dar razlikovanja Duhova...
30. 6. **OFS Mostar** – Sv. Misa, klanjanje Presvetom Oltarskom Sakramentu i bratsko druženje; OFS Posušje – Susret početne formacije; OFS Široki Brijeg – Sv. misa zahvalnica s framašima, zatim druženje u klaustru samostana.

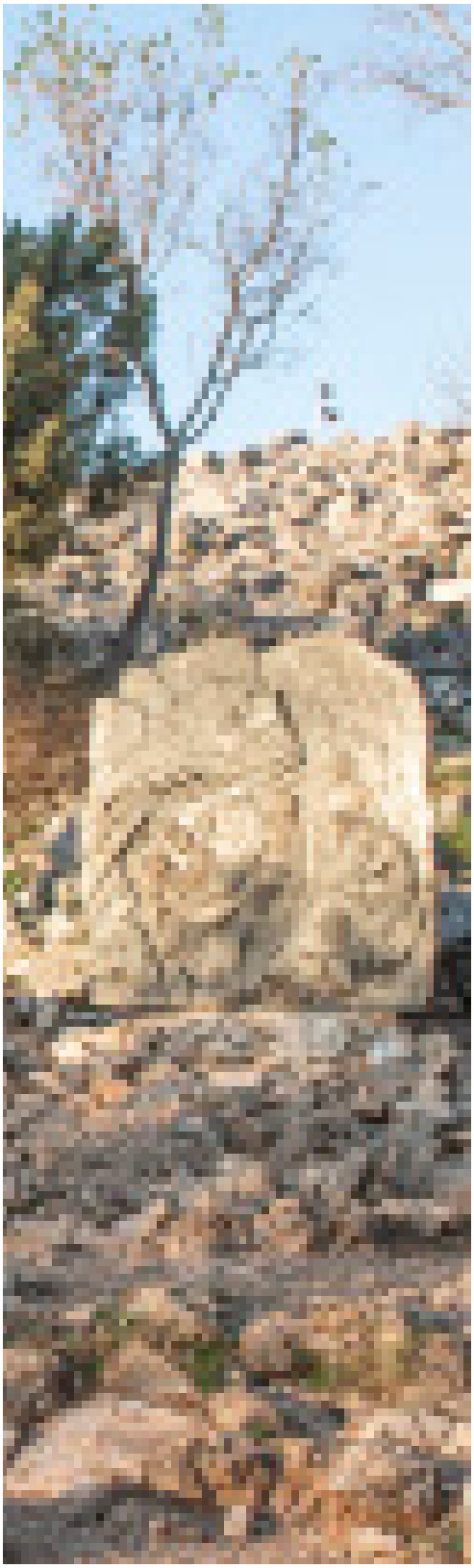
4. 7. **OFS Posušje** – Mjesečna skupština bratstva. Duhovni asistent fra Ivan Landeka st. govorio na temu "Vjerovanje".
5. 7. **OFS Tomislavgrad** – Svečano misno slavlje svih hrvatskih biskupa – trećari u pripremi i služenju taj dan.
OFS Tomislavgrad – 20. srpanj – mlada misa našega fra Josipa Stanića – trećari na raspolaganju.
6. 7. **OFS Široki Brijeg** – Mjesečni susret bratstva. Fra Ivan Crnogorac obradio 4. temu trajne formacije "Duh Sveti se može poslužiti najneznatnijima da prosvijetli mudre i uzvišenije u dostojanstvu".
7. 7. **OFS Kočerin** – Mjesečni susret bratstva (zabavni) koji animiraju framaši.
9. 7. **OFS Široki Brijeg** – Sastanak 1. skupine početne formacije.
11. 7. **OFS Posušje** – Susret za simpatizere.
14. 7. **OFS Posušje** – Susret početne formacije; OFS Široki Brijeg – Sastanak privremene formacije.
16. 7. **OFS Široki Brijeg** – Sv. misa za pok. fra Danu; sastanak 2. skupine početne formacije.
17. 7. **OFS Široki Brijeg** – Sv. misa za pokojne članove OFS-a.

nove OFS-a.
16. – 24. 7. **OFS Međugorje** – Povodom proslave zaštitnika naše župe sv. Jakova predmolili smo krunicu u devetnici.
20. 7. **OFS Međugorje** – Naše bratstvo s ponosom je sudjelovalo i bilo dio svečanosti povodom mlade mise našeg đakona fra Josipa Stanića.
21./22. 7. **OFS Široki Brijeg** – Cjelonoćno klanjanje Presvetom Oltarskom Sakramentu.
22. 7. **OFS Široki Brijeg** – Sastanak simpatizera.
23. 7. **OFS Široki Brijeg** – Pohod Ljutom Docu u trodnevnici u čast sv. Ani. Predmolili smo krunicu i čitali misna čitanja.
2. 8. **OFS Široki Brijeg** – Izvedba predstave "Dide, pobiše nam fratre" u Hardomilju (uočnica sv. Stjepana).

4. 8. **OFS Kočerin** – Mjesečni susret bratstva. Svjedočanstvo sestre iz bratstva „Kako živim svoju
vjeru"; OFS Široki Brijeg – Mjesečni susret bratstva.

OFS Humac – Plan za ljeto:
Tijekom ljeta planirana su dva neformalna susreta bratstva. Napravljeno je šest parova od 13 simpatizera koji će preko ljeta kao svoju pripremu za primanje u bratstvo razraditi dijelove Franjinog života iz Vječnog zaljubljenika. Dogovoreno je izlaganje novaka iz Generalnih konstitucija kao priprema za davanje zavjeta u bratstvu.

Kolaudacija Širokobrijeških spomen orgulja 1905. – 1945. – 2025.

fra Ivan Marić, OFM

Nakon skoro punih pet godina trajanja projekta dogodio se iznimno svečan i nesvakidašnji dan na našem Širokom Brijegu. Na 20. lipnja ove godine, kada obilježavamo i 120 godina od blagoslova kamena temeljca nove crkve na Brijegu, upriličena je svečanost blagoslova i kolaudacije novih orgulja u samostanskoj crkvi Uznesenja B. D. Marije. U spomen na 80. obljetnicu ubojstva fratara i 120 godina monumentalnog poduhvata izgradnje nove crkve na Širokom Brijegu u naše vrijeme trebalo je odgovoriti jednim ovakvim projektom koji govori da brinemo, s ponosom se sjećamo i želimo i dalje biti dio povijesti našeg naroda i Domovine. Svečanost kolaudacije započela je poslijepodnevnim programom. Svečanu svetu misu i obred blagoslova predvodio je biskup Petar Palić uz koncelebraciju širokobriješkog franjevačkog bratstva i pristigle braće iz Provincije. Prisustvovali su i naši novaci s Humca, nekoliko bogoslova iz Zagreba i postulanti iz Mostara. Domaći ministranti, trećari, framaši, te vjernici i dobročinitelji. Došao je i značajan broj crkvenih glazbenika. Za uvod mješoviti zbor sv. Cecilije otpjevao je Himan Širokobriješkoj Gospi, a capella, Preko gora, te je zatim uslijedio obred blagoslova orgulja, nakon čega je orguljaš Daniel Roth izveo ulaznu improvizaciju. Prvu svetu misu na novim orguljama, kako i priliči, jer orgulje su i spomen na ubijenu braću, svirao je naš mr. art. fra Branimir Novokmet, a zborom je dirigirala s. Slavica Kožul.

Blago u duhovnom smislu

Na početku misnog slavlja nazočne je pozdravio širokobriješki gvardijan i župnik fra Ivan Marić. U prigodnoj propovijedi, između ostaloga, biskup Petar Palić osvrnuo se na pročitani evanđeoski odlomak i poručio da su svi koji su pomogli da se ove orgulje izrade „zgrnuli sebi blago, ali ne u materijalnom, nego u duhovnom smislu“, naglašavajući tako duboku vrijednost ovoga čina za zajednicu i pojedince. Sama organizacija ovako visokog događaja bila je dorađena do u detalje. Postavljena su i četiri video zida na kojima je nakon mise prikazan kratkometražni film o gradnji orgulja autora Marka Mikulića, a i sami koncert se mogao pratiti na njima. Orgulje su uvedene u Hercegovinu na najljepši način i predstavljene cjelokupnoj javnosti. Ovako veliki i vrijedan projekt na najbolji način predstavio je svjetski renomirani orguljaš Daniel Roth. Ovaj osamdeset trogodišnjak na instrumentu je muzicirao preko osamdeset minuta, te kako samo on zna i umije orgulje predstavio u njihovoj svoj mogućnosti, čitavu lepezu zvuka svirajući Widora, Bacha, Francka, Viernea, Rotha, Gigouta, a posebno je bila dojmljiva improvizacija na zadanu temu himna svetišta Širokobriješke Gospe, Preko gora fra Slavka Topića, kao i improvizacija na pjesmu Ubijenim hercegovačkim fratrima fra Stanka Mabića.

Brojna publika mogla je pratiti umjetnika ne samo zvučno, već i vizualno, jer je maestro Roth svirao na drugom pomičnom sviraoniku koji je bio smješten ispred prezbiterija. Na kraju svake glazbene točke nagrađen je dugotrajnim pljeskom.

Orgulje s 5.005 svirala

Nakon koncerta nekoliko riječi izrekao je graditelj orgulja Anton Škrabl. Navodeći tehničke karakteristike orgulja kazao je da imaju dva sviraonika s 4 manuala, pedalna klavijatura, te 73 zvučna registra. Prvi nepomični sviraonik nalazi se na koru ispod orgulja, a drugi je pomični pokraj prezbiterija. Elektromagnetne su trakture, a po izboru registara (dispoziciji) svrstavaju se u simfonijsko-romantične orgulje. Imaju računalni sustav s milijun programskih kombinacija. Teške su oko 33 tone. Najduža svirala je 6,7 metara, a najmanja 5 milimetara. U orgulje je ugrađeno više od 800 000 dijelova. Projekt orgulja razrađen je na čak 1 300 kvadratnih metara crteža. Najveće su na prostoru Bosne i Hercegovine, a nakon orgulja zagrebačke katedrale, Širokobriješke spomen orgulje najveće su orgulje u hrvatskom narodu. Na završetku svog obraćanja, orguljar Škrabl citirao je poznatog violinistu Yehudi Menuhina: „Nakon četvrt sata pozornog slušanja orguljaške glazbe, slušatelj postaje bolji čovjek.“Na kraju kolaudacionog slavlja, riječi zahvalnosti uputio je gvardijan i župnik fra Ivan. Zahvalio je najprije dragom Bogu za ovaj veličanstveni dan, zatim biskupu Petru,provincijalu Hercegovačke franjevačke provincije fra Jozi Grbešu, graditelju orgulja Škrablu i njegovim radnicima, orguljašu Rothu te brojnim darovateljima koji su svojim prilozima omogućili financiranje orgulja. Ključ orgulja predao je mnogo poštovanom ocu provincijalu fra Jozi Grbešu direktor Anton Škrabl. Provincijal fra Jozo obratio se riječima zahvale i ponosa za ovaj povijesni dan za našu zajednicu. Za ovu prigodu izdana je i publikacija Širokobriješke spomen orgulje 1905. – 1945. – 2025. koja donosi nekoliko zanimljivih tekstova i promišljanja o orguljama, te niz vrijednih povijesnih fotografija.

Svečano slavlje kolaudacije, uz piće i okrjepu za sve sudionike, završeno je ugodnim druženjem na platou ispred Gospine crkve na Širokom Brijegu.

Izabrana nova Uprava Hercegovačke franjevačke provincije

Trećega dana redovitoga Provincijskoga kapitula koji se slavio u Franjevačkom samostanu u Tomislavgradu od 29. travnja do 2. svibnja 2025. godine, izabrana je nova Uprava Hercegovačke franjevačke provincije.

Članovi nove Uprave su:
- fra Ivan Sesar
- fra Stanko Mabić
- fra Bože Milić
- fra Ivan Landeka, ml.
- fra Ivan Marić, ml.

Nakon izbora i prihvaćanja službe, izabrani svećenici položila su zakletvu da će vjerno i odgovorno obnašati svoju službu. Neka ih prati Božji blagoslov u njihovu djelovanju.

Ulazak u novicijat

U samostanskoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru 12. srpnja tijekom večernje svete mise petorica kandidata obukla su franjevački habit. Kandidati iz Hercegovačke franjevačke provincije: Patrik Šušak iz župe Uznesenja BDM Široki Brijeg; Ivan Dedić iz župe sv. Ante Padovanskog, Humac i Matija Ćorić iz župe Krista Kralja, Čitluk primljeni su kod provincijala fra Joze Grbeša, a fra Zdravko Dadić, provincijal Bosne Srebrene primio je dva kandidata: Dominika Šimića iz župe sv. Luke iz Jajca i Filipa Budimira iz župe sv. Ante Padovanskog iz Bugojna. Sveto misno slavlje predslavio je provincijal fra Jozo Grbeš uz koncelebraciju fra Zdravka Dadića i nekoliko desetaka svećenika iz Bosne i Hercegovine. Zbor bogoslova svojim je pjevanjem uzveličao ovo euharistijsko slavlje. Mladim fratrima koji svoju formaciju nastavljaju u novicijatu želimo mir i ustrajnost.

Jubilej duhovnih pokreta i laičkih udruga

Jubilej duhovnih pokreta i laičkih udruga u organizaciji Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije svečano je obilježen 7. lipnja, u župi sv. Petra i Pavla u Mostaru. Jubilej je okupio brojne vjernike, svećenike te predstavnike brojnih duhovnih zajednica i laičkih inicijativa iz cijele biskupije.
Program susreta započeo je katehezom koju je održao mons. Petar Palić, mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski. U svojoj katehezi mons. Palić istaknuo je važnost vraćanja izvorima vjere i karizmi koje su temelj svakog autentičnog crkvenog zajedništva. Nakon kateheze uslijedila je molitva krunice i prilika za sakrament ispovijedi, a središnji dio susreta bilo je euharistijsko slavlje u 18 sati, koje je predslavio biskup Palić uz koncelebraciju nekoliko svećenika.

Održana izborna sjednica Vijeća franjevačkih zajednica u HR i BiH

Vijeće franjevačkih zajednica u RH i BiH održalo je 5. svibnja 2025. godine u Provincijalatu Provincije Presvetog Srca Isusova Družbe školskih sestara franjevki Krista Kralja u Lovretskoj ulici 9 u Splitu svoju redovitu izbornu sjednicu, na kojoj je izabralo novo vodstvo (predsjedništvo) Vijeća na tri godine. Za predsjednika je izabran fra Zdravko Dadić OFM, provincijal Franjevačke provincije sv. Križa – Bosne Srebrene, za potpredsjednicu je izabrana s. M. Darija Jovanović, vrhovna poglavarica Družbe sestara franjevki Bezgrješnog Začeća iz Dubrovnika, za trećeg člana Predsjedništva izabran je fra Siniša Balajić OFM, provincijal Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja, a za tajnika je ponovno izabran Anto Matković. U ime svjetovnih franjevaca na sjednici je sudjelovala nacionalna ministra OFS BiH Mirela Barbarić.

Svećeničko ređenje u Mostaru

U mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve, u nedjelju 29. lipnja 2025., na svetkovinu svetih Petra i Pavla, mostarsko-duvanjski biskup mons. Petar Palić sveti red prezbiterata podijelio je petorici kandidata, među kojima su trojica članovi naše Provincije: fra Robert Cvitanović iz Župe sv. Petra i Pavla – Mostar; fra Antonio Petric iz Župe Bezgrešnog Začeća BDM – Posušje i fra Josip Stanić iz Župe sv. Mihovila Arkanđela – Duvno. Za Mostarsko-duvanjsku biskupiju zaređeni su don Mate Galić iz Župe sv. Franje Asiškog - Posuški Gradac i don Ivan Martić iz Župe sv. Franje Asiškog – Čapljina. Na kraju misnoga slavlja okupljenima se obratio generalni vikar don Nikola Menalo i provincijal fra Jozo Grbeš čestitavši novoređenicima i poželjevši im mir i blagoslov u njihovu služenju te da nikada ne zaborave biti zahvalni Kristovi svećenici. Potom je biskup Petar čestitao svim prisutnim svećenicima koji na svetkovinu svetih Petra i Pavla slave obljetnicu svoga ređenja. Nakon primljenog svetog reda prezbiterata svoje su mlade mise proslavili trojica članova naše Provincije: fra Robert Cvitanović 6. srpnja u crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru, fra Josip Stanić 20. srpnja u crkvi Mihovila Arkanđela u Tomislavgradu i fra Antonio Petric 27. srpnja u crkvi Bezgrešnog Začeća BDM u Posušju. Neka im Bogu udijeli ustrajnost na njihovom svećeničkom putu i ljubav prema svojoj službi!

Osmorica novaka položila prve privremene zavjete

Na vanjskom oltaru ispred Samostana sv. Ante Padovanskoga na Humcu, 6. srpnja 2025. godine tijekom večernje svete mise u 19 sati, osmorica novaka Hercegovačke franjevačke provincije položila su svoje prve privremene zavjete na godinu dana te time završili godinu novicijata. Novozavjetovanici su: fra Andrija Šego (Župa sv. Jakova, Međugorje); fra Petar Zrinušić (Župa sv. Mihovila Arkanđela, Duvno); fra Tomislav Barać (Župa sv. Jakova, Međugorje); fra Mate Tadić (Župa Presv. Srca Isusova, Kongora); fra Marko Lasić (Župa sv. Petra i Pavla, Mostar); fra Bože Tolo (Župa Bezgrešnog začeća BDM, Posušje); fra Renato Prusina (Župa Krista Kralja, Čitluk) i fra Ivan Vasilj (Župa sv. Jakova, Međugorje). Misno slavlje u zajedništvu s brojnim vjernicima, fratrima i svećenicima, odgojiteljem novaka fra Ivanom Landekom, ml. i humačkim gvardijanom i župnikom fra Dariom Dodigom predslavio je provincijal fra Jozo Grbeš.

Tomislavgrad: Jubilejska misa za 1100. obljetnicu Hrvatskoga Kraljevstva i splitskih crkvenih sabora

Euharistijskim slavljem, koje je u subotu 5. srpnja ispred samostana u Tomislavgradu predvodio vrhbosanski nadbiskup i predsjednik Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine Tomo Vukšić, svečano je proslavljena Jubilejska godina i obilježena 1100. obljetnica Hrvatskoga Kraljevstva i povijesnih splitskih crkvenih sabora.

Suslavili su apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori nadbiskup Francis Assisi Chullikatt, nadbiskupi i biskupi Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine te poglavari redovničkih zajednica i svećenici iz Hrvatske te Bosne i Hercegovine.

Propovijedao je predsjednik Hrvatke biskupske konferencije zagrebački nadbiskup Dražen Kutleša. U propovijedi se osvrnuo na krunidbu kralja Tomislava, istaknuvši da je ona bila „vidljiv znak i trajan zalog nade svoje budućnosti".

Pjevanje je predvodio župni zbor i Frama Tomislavgrad te klapa „Sveti Juraj" Hrvatske ratne mornarice, a čitanja i molitvu vjernika čitali su predstavnici Vrhbosanske, Banjolučke i Mostarsko-duvanjske odnosno Trebinjsko-mrkanske biskupije.

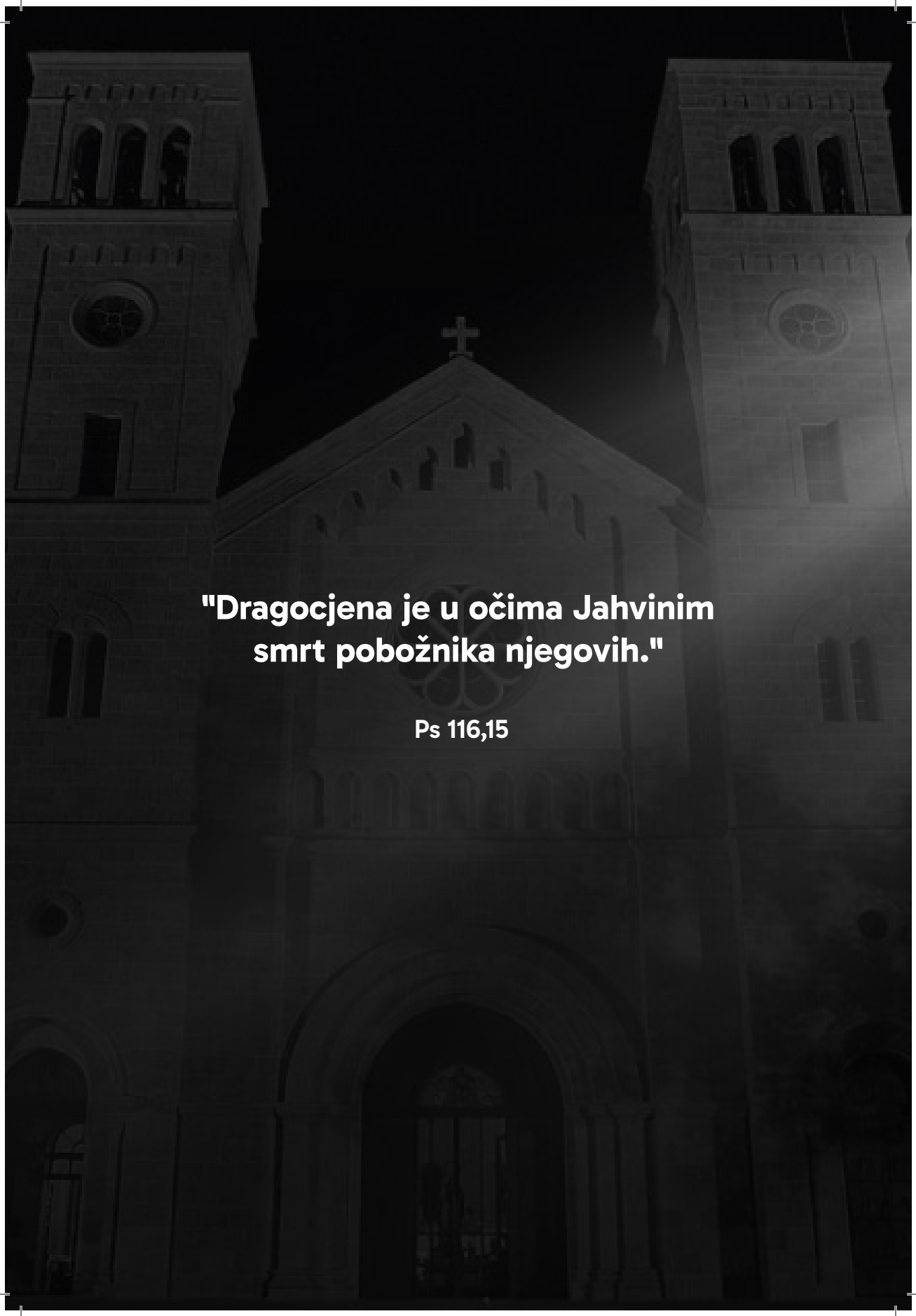
Za čeg Ruški služi đeriz?

Valjen Isus i Marija! Zarana je počela vrućina ter i dodjala do Ilindana. Meščini svi litnji sveci prođoše pod čelopekon pa i sv. Ante, i njega zakačilo ove godine. Triba smislit kako prizivit dan, noći su još i dobre. Neko se zakapija u kuću, odman ujitra pozatvara prozore i ne poviruje do navečer iz kuće. Kome more bit. Neko upali kola i sleti do mora, vako mlađarija rekne, da mi je vidit to slićanje, kako oni to reknu ko da su orlovi pa se zalete priko Bijokova do plaže. Neko i tako, kome more bit. Nekome ne mere bit, vengo vako, poslišajte… Toga je dana bilo dobro sparno, ne mereš lipo ni disat, al kava je se mogla pit. I tog dana ko i svakog drugog prid mojon kućon. Nude nan je debeli lad pod oraškon, a Manda je ocinila da je najmanje muva u mene jerbo tute u blizu niko ne drži ni kokoši ni krmenja, pa se more s miron pit kava, dok u njezinon komšiluku imadu krmad pa ne mereš što od smrada što od muva. Ostale smo cilo lito pod mojin oraškon. Sidile smo i pile, ko i svaki dan. Nadviruje se Mara pod ulicu, pa s rukon malo ponad obrva ko da zaklanja sunce, gleja niz polje. – Šta je Mare? Koga čekaš? – Ma evo nema nje još, kava joj se ladi. – Sad će Ruška trgnit, možda nije danas išla u polje. – Ja, ja, danas nema šta zalivat, jučera je dugo nije bilo iz polja. – Jesi vidio, jučer i kavu priskoči sebet njive. – Ma, sve je meni to nešto smišno. Ruška velika radnica, ne znan baš. – Eno je, iđe uz ulicu! Sve tri smo ustale sa stolica i nadvirile se da budnemo sigur da je to ona jerbo nije baš sličila na Ruškin lik. Gega se žena uz ulicu, uprtila burilo, u ruci joj kosirić, a krpa nako puštena priko glave, više na očiman vengo na potiljku. – Ma, je li ona? – Je, bona, dašta je, vidiš da proviruje ispod krpe jesmo li po oraškon. – Ajde k nami! Poviče Manda i rukon je zove, a Ruška nako ko odmane, pa jopet pokazuje neke znakove prema svojoj kući. – Ma, šta ona izvodi? – Manita ko uvik. Pusti je, neće moć, a da ne svrati, popanti šta san ti rekla. – Evo je, iđe k nami! – Boooa, Ruškee, di si danas, mi se pobojali da neš doć ko i jučera? – Okle ti to burilo na leđin, šta ti glumiš Ruške, ko da si se vratila u četerespetu! – Ma voda je najladnija u kanalu, slab mi pritisak na česmi, ne vridi čekat da oteče, pa reko odo ponit kući. – A lipa moja, šta si u va doba radila s kosirićen? – Malo san protrsila oko đeriza, drača i kupina samo restu. – Štaš pojit, ko da si išta usadila u polju? – Dašta san, booona, kupus i raštiku. – Ja, ja… potvrđuje joj Mara, a sve nama šija iza nje, ko da pita: je li ona vama normalna. – Pa moja Ruške, aje se rasprti, skidaj tu krpu s glave, otkad ti nosaš krpe? – Ma samo se sakrila od sunca. – Aje ti srkni kave, pa dođi sebi. – Šta me tako glejate, pa dobro san ja. Išla malo u polje i eto. – Ma, razumimo mi polje, kupus, zalivanje, vengo moja Ruške ko to radi u po podne? Niko!!! Sebet toga nan je sujmiv toji tvoj rad po zvizdanu. – I stalno pronosaš skentre u polje, jučer sikiricu, nomanje vučeš ozdal žaku… - Ma, palila svitnjak. – Bože mi oprosti, kojem svecu si ga palila u va doba? Skoči se Ruška, lati burilo, uprti se, kosirić u ruke, srkne kavu i ljuta pođe. – Dosta je meni vašeg ispitivanja, koda san na policiji, a ne pod Boškinin oraškon. Zamarija se i ode od nas. Mi ostadošmo malo nako u šutnji ko bijaše nan krivo, nismo je tribale prozivat. – Ma prozivan je da dođe do pameti, nisan ništa ružno mislila. – A možda stvarno sadi nešto u polju? – Ma okani se, Mare, iša je mali Stanko, nema ni u jednoj njivi ništa usađeno, samo je protrsila đeriz i put do glavnog kanala. – Pa šta oni viču, jesu li joj govorili da više ne oda? – Ma, ko da će ji poslušat. Ne mere se tu ništa uradit. Njoj nije vruće i ona ima posla, nek je puste na miru i tako nabraja i ne sluša nikog. – Čula san ja da dica iz njiove kuće prid njon govore o tome. Vratila se Ruška jopet s alatkon, motiku pribacila priko ramena, skida je i naslanja na duvar, a mala Ivina trči i viče: Teka buć-buć, teka buć-buć! A oni stariji Josip, pametniji pa viče: Šuti Ive, ajmo kući. Mala opet to buć-buć, Josip jopet: Ajmo ić, reću te materi. A Ruška se naljuti: Šta ti mala vičeš buć-buć, nije tetka buć-buć vengo kop-kop. Pitat ćete vi raštike i kupusa. Vidi, male magarice, buć-buć, kako zna reć! Viče Josip: Ma

ne znan, tetka, šta joj je to palo na pamet… A znade on, u kući se priča pa mala čula i dite ne zna sakrit. – Ma šta je čula?! – Bona Mare, ko da ti nisi čula, viču oni da se Ruška iđe kupat u polje, na kanal. Pa pametno smislila da se sakriva kad prolazi kroz selo undan nosa toje alatke, maramu na glavi i to, da je se ne pripozna, da što manje svita upita: Di si to ti bila Ruške? – E, svašta ti ću čut danas, Jezus i Marija, pa da nije malo otišla u glavi. – Ja samo znan da je otišla svaki dan po zvizdan u polje. Krsti se Mara jopet, nagađamo mi šta je istina: Ruškin kupus ili priča da se Ruška kupa u đerizu. Još smo ostale za stolon, kad se vrati Ruška među nas. – Niste se još razašle, sveznade. Da čujen šta još znadete o meni nova? – Pa nemoj se, booona, ljutit na nas, tile smo ti samo pomoć. – Tile ste vi pomoć i ispitat šta Ruška radi u polju. Je li tako? E, sad će vami Ruška reć. Niste vi meni svako, vi ste moje kone. – Pa šta je bilo, Ruške? – Sve što nije crno, ahahaha, je li tako, Mare? Ti si mi se dobro zasekirala vidin ja maloprin ne znan je li te više pripalo burilo ili kosirić. – Ma bila si, Ruške, ko iz filmova strave i užasa. – Ne boj se ti svoje Ruške. Ja san ti lipo rešila nać sebi razlađivanje di god to bilo, a najbliže mi bi kanal. Ta nisan manita da iđen u zoru ili pridvečer kad svit poji, vengo ja skontala po vrućini, ta zato i iđen da se razladin. I tako ja dođen dolikar, okrenen vodu k našoj njivi, malo se zavaljan u đerizu, malo pljusnen iz kove po sebi, odmorin malo na kamenu, pa jopet. – Pa bona šta ako bi te neko vidijo. – Ma ko će me vidit, ta nije niko manit da oda po polju kad je zvizdan, doduše naišli su jednon neki dvoje, ko zna u kakvu su oni štetu išli, ali ja ti bržen svežen rudenjak, latin kosirić i mlatin po bušlju, oni su sigur mislili pomanitala baba, al ko je god ne smi reć, vičen ti, i oni su sujmivi, da reknu na me odali bi sebe. – Ja, ja, ja, moja Ruške, svašta
od tebe. – Pa priladit ćeš se. – Oooo, šta ću se priladit, jesan li naresla u ladnoj vodi s kanala. – Ma ja, ko da smo se štedili ikad. – A jopet nemoj sad vrlo prid devetnicu, zabolit će te pa neš moć k misi. – Neću sad vrlo, ko fol je poša kupus pa ne triban više često zalivat, ahahahaha. – E, jesi Ruške, da te nema tribalo bi te izmislit. – Ma ja, da čemu bi se vi smijale. – A kad spomeniste devetnicu, tribalo bi otić i vidit toje nove pratre, sve ji je nešto izminjalo ovo lito, je li ijedan osta od stari? - Ta dašta je, ne mere ji sve promišat, i ne kreću u ove šta su u mirovini. – Ma džaba jin je sviman, otkad ode pra Dane nema ko zagrmit s oltara, nema one propovidi više, lalale moja, koji je to govornik bijo! – Dašta! Ne znan da je igda bijo taki pratar u nas. Volijo narod, a i narod njega. – Jeee, uvik bi potljen mise izlazijo prid crkvu, drago mu bilo proljudikat, ko pravi starinski pratar. – A, pokoj mu njegovoj lipoj duši! – Pokoj mu duši! Zamislimo se mi undan i svak se more sitit pra Dane kako se baš njemu sića jerbo je bijo uvik tu za čovika, malo ji je taki, moj brate, malo…

Vaša Boška

"Dragocjena je u očima Jahvinim smrt pobožnika njegovih."

Ps 116,15